

असार - २

सर्वोच्च अदालत बुलेटिन

पाक्षिक प्रकाशन

वर्ष २६, अङ्क ६

२०७४, असार १६-३१

पूर्णाङ्क ६००

प्रकाशक

सर्वोच्च अदालत

रामशाहपथ, काठमाडौं

फोन नं. ४२५०७४२, ४२६२३९७, ४२६२३९८, ४२६२८०१, ४२५८१२२ Ext.२५११ (सम्पादन), २५१४ (छापाखाना), २१३१ (बिक्री)

फ्याक्स: ४२६२८७८, पो.व.नं. २०४३८

Email: info@supremecourt.gov.np, Web: www.supremecourt.gov.np

प्रकाशन, सञ्चार तथा सम्पादन समिति

माननीय न्यायाधीश श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, सर्वोच्च अदालत	- अध्यक्ष
माननीय न्यायाधीश श्री अनिलकुमार सिन्हा, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य
नायव महान्यायाधिवक्ता श्री किरण पौडेल, प्रतिनिधि, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	- सदस्य
अधिवक्ता श्री खम्मबहादुर खाती, महासचिव, नेपाल बार एसोसिएसन	- सदस्य
अधिवक्ता श्री शैलेन्द्रकुमार दाहाल, अध्यक्ष, सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएसन	- सदस्य
सहरजिस्ट्रार श्री भद्रकाली पोखरेल, सर्वोच्च अदालत	- सदस्य सचिव

सम्पादक : श्री ठगिन्द्र कट्टेल

प्रकाशन, सञ्चार तथा सम्पादन शाखामा कार्यरत् कर्मचारीहरू

शाखा अधिकृत श्री निलकण्ठ बराल
शाखा अधिकृत श्री मिनबहादुर कुँवर
कम्प्युटर अधिकृत श्री विक्रम प्रधान
ना.सु. श्री विनोदकुमार यादव
ना.सु. श्री पुष्पराज शर्मा
ना.सु. श्री अर्जुनबाबु सापकोटा
सि.क. श्री ध्रुव सापकोटा
कम्प्युटर अपरेटर श्री विजय खड्का
कम्प्युटर अपरेटर श्री अर्जुन सुवेदी
कार्यालय सहयोगी श्री राजेश तिमल्सिना

भाषाविद् : सहप्रा. श्री रामचन्द्र फुयाल

बिक्री शाखामा कार्यरत् कर्मचारी
डि.श्री नरबहादुर खत्री

मुद्रण शाखामा कार्यरत् कर्मचारीहरू

सुपरभाइजर श्री कान्छा श्रेष्ठ
मुद्रण अधिकृत श्री आनन्दप्रकाश नेपाल
सिनियर हेल्पर श्री तुलसीनारायण महर्जन
सिनियर प्रेसम्यान श्री नरेन्द्रमुनि बज्राचार्य
सिनियर प्रेसम्यान श्री योगप्रसाद पोखरेल
सिनियर मेकानिक्स श्री निर्मल बयलकोटी
सहायक डिजायनर श्री रसना बज्राचार्य
बुकबाइन्डर श्री यमनारायण भडेल
बुकबाइन्डर श्री मीरा वार्ले
कम्पोजिटर श्री प्रमिलाकुमारी लामिछाने
प्रेसम्यान श्री केशवबहादुर सिटौला
बुकबाइन्डर श्री अच्युतप्रसाद सुवेदी
कार्यालय सहयोगी श्री मोति चौधरी
कार्यालय सहयोगी श्री रामचन्द्र खड्का

विभिन्न इजलासहरूबाट सम्पादन शाखामा प्राप्त भई यस अङ्कमा प्रकाशित निर्णय / आदेशहरू

संयुक्त इजलास	१०	इजलास नं. १०	६
इजलास नं. १	१	इजलास नं. ११	७
इजलास नं. २	४	इजलास नं. १२	११
इजलास नं. ३	१०	इजलास नं. १३	१
इजलास नं. ४	५	इजलास नं. १४	२
इजलास नं. ५	३	इजलास नं. १५	२
इजलास नं. ६	६	इजलास नं. १६	२
इजलास नं. ७	५	इजलास नं. १७	५
इजलास नं. ८	२	इजलास नं. १८	१
इजलास नं. ९	२	एकल इजलास	१
जम्मा	४८	जम्मा	३८

कूल जम्मा

४८ + ३८ = ८६

नेपाल कानून पत्रिकामा
२०१५ सालदेखि २०६९ साल असोजसम्म
प्रकाशित

निर्णयहरूको सारसङ्ग्रह

विषयगत आधारमा

वर्गीकृत

एघार खण्ड पुस्तकहरू बिक्रीमा छन् ।

मूल्य रु.५,५००।-

पाइने ठाउँ

- नेपाल कानून पत्रिका बिक्री कक्ष, सर्वोच्च अदालत
- न्यायाधीश समाज नेपाल, बबरमहल
- सर्वोच्च अदालत बार एसोसिएसन, नेबाए भवन

यस पत्रिकाको इजलाससमेतमा उद्धरण गर्नुपर्दा निम्नानुसार गर्नुपर्नेछः

सअ बुलेटिन २०७... .. १ वा २, पृष्ठ

(साल) (महिना)

उदाहरणार्थः सअ बुलेटिन २०७४, असार – २, पृष्ठ १

सर्वोच्च अदालतलगायत मातहतका अदालतहरू एवम् अन्य न्यायिक निकायहरूका कामकारवाहीसँग सेवाग्राहीहरूको कुनै गुनासो, उजुरी र सुझाव भए सर्वोच्च अदालत, प्रधानन्यायाधीशको निजी सचिवालयमा रहेको

Toll Free Number

१६६०-०१-३३३-५५

वा

इमेल ठेगाना

cjs@supremecourt.gov.np

मा सम्पर्क गर्न सकिने छ ।

विषयसूची

क्र.सं.	विषय	पक्ष / विपक्ष	पृष्ठ	इजलास नं. २	९ - १२
संयुक्त इजलास					
				१ - ८	
१.	कर्तव्य ज्यान	देव नारायण ठाकुर वि. नेपाल सरकार		११.	सवारी ज्यान नेपाल सरकार वि. सन्नी महर्जन
२.	लागु औषध (खैरो हेरोइन)	अब्बास अली वि. नेपाल सरकार		१२.	उत्प्रेषण / परमादेश पदमबहादुर मगर वि. जिल्ला सुनसरी बराहक्षेत्र गा.वि.स. को कार्यालयसमेत
३.	कर्तव्य ज्यान	नरेश पुनसमेत वि. नेपाल सरकार		१३.	निषेधाज्ञा देवनन्दन राउत अहिर वि. रामकुमार साहसमेत
४.	मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार	नेपाल सरकार वि. विष्णुप्रसाद उपाध्याय शर्मा		१४.	कर्तव्य ज्यान नेपाल सरकार वि. होमबहादुर विश्वकर्मा
५.	कर्तव्य ज्यान	राम एकवाल महतो मण्डल वि. नेपाल सरकार		इजलास नं. ३	
६.	जबरजस्ती करणी र कर्तव्य ज्यान	राजेश महर्जन वि. नेपाल सरकार		१२ - १९	
७.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. नारायण धिमिरे		१५.	फैसला बदर गरिपाउँ केशव कृष्ण श्रेष्ठसमेत वि. हरि नरसिंह अमात्यसमेत
८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. जग्गे खाती		१६.	जबरजस्ती करणी र चोरी विष्णुप्रसाद डाँगी वि. नेपाल सरकार
९.	कर्तव्य ज्यान	शोभितबहादुर वि.क. समेत वि. नेपाल सरकार		१७.	अंश चलन पुण्यकेशरी लैबा कैती वि. पुण्यराम लैबासमेत
इजलास नं. १					
				८ - ९	
१०.	उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध	अधिवक्ता अर्जुनकुमार अर्याल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत		२०.	कर्तव्य ज्यान नेपाल सरकार वि. रामप्रवेश केवट चौधरी (सहनी) समेत
				२१.	कर्तव्य ज्यान नेपाल सरकार वि. विनोद दनुवार

२२.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मनबहादुर वि.क.
इजलास नं. ४		१९ - २३
२३.	उत्प्रेषण / परमादेश	बुद्धिकुमार मल्ल वि. अर्थ मन्त्रालय, नेपाल सरकारसमेत
२४.	अपहेलना	रामबहादुर खत्री वि. नुछे खड्गीसमेत
२५.	बहुविवाह	विपना रोकायासमेत वि. नेपाल सरकार
२६.	कर्तव्य ज्यान	परमेश्वर ठाकुर वि. नेपाल सरकार
२७.	गौरीगाई मारी सोको मासु (सुकुटी) बिक्री वितरण गरेको	चतुरलाल थिङ्ग वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ५		२३ - २५
२८.	नवजात शिशु जन्माई मारेको कर्तव्य ज्यान	अन्नना तामाङ वि. नेपाल सरकार
२९.	उत्प्रेषण / परमादेश	हिरा थापा वि. पुनरावेदन अदालत, पोखरासमेत
३०.	सार्वजनिक सन्धिसर्पन हक कायम दर्ता बदर	भेषनाथ पोखरेल वि. पञ्चवति सामुदायिक दिगो विकास महिला समूहसमेत

इजलास नं. ६		२५ - २८
३१.	शैक्षिक योग्यताको झुठ्टा प्रमाणपत्र पेस गरी भ्रष्टाचार गरेको भन्ने बारे	पिताम्बरप्रसाद काप्ले वि. नेपाल सरकार
३२.	कर्तव्य ज्यान	डम्मरबहादुर सुनार वि. नेपाल सरकार
३३.	उत्प्रेषण	सरस्वती रंजित क्षेत्री वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत
३४.	उत्प्रेषण	डा. कन्हैयाप्रसाद सिंह वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर, काठमाडौंसमेत
३५.	निषेधाज्ञा	राधिका खड्की वि. हरिप्रसाद गौतम
इजलास नं. ७		२८ - ३१
३६.	कर्तव्य ज्यान	अम्बिका कामत वि. नेपाल सरकार
३७.	जग्गा दर्ता निर्णय दर्ता बदर दर्तासमेत	महेन्द्र पासवानसमेत वि. बसन्ती शर्मासमेत
३८.	डाँका चोरी	नेपाल सरकार वि. चेतनाथ न्यौपानेसमेत
३९.	निषेधाज्ञा	उदयबहादुर श्रेष्ठ वि. केशबहादुर गुरुङ

इजलास नं. ८		३१ - ३३
४०.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता मेघनाथ खनाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४१.	कर्तव्य ज्यान	जयसिंह महर वि. नेपाल सरकार
इजलास नं. ९		३३ - ३४
४२.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता सुनील रञ्जन सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत
४३.	उत्प्रेषण	अधिवक्ता कञ्चनकृष्ण न्यौपाने वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय, सितलनिवास, काठमाडौंसमेत
इजलास नं. १०		३४ - ३७
४४.	अंश	गोपाल प्याकुरेल वि. ललितबहादुर प्याकुरेल खत्रीसमेत
४५.	उत्प्रेषण	दीलीपकुमार कर्ण वि. नेपाल सरकार, श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत
४६.	उत्प्रेषण	शुशिला वदन ताम्राकारसमेत वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत

४७.	कर्तव्य ज्यान	रामदरश महरा वि. नेपाल सरकार
४८.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. रामएकवाल सहनीसमेत
इजलास नं. ११		३७ - ४०
४९.	शेषपछिको बकसपत्र लिखत बदर	नानी मुसुल लामासमेत वि. तारा लामा
५०.	कर्तव्य ज्यान	नवराज देवकोटासमेत वि. नेपाल सरकार
५१.	लागु औषध चरेस	विजय तामाङ वि. नेपाल सरकार
५२.	धितो रोकका बदर जग्गा फुकुवा	ईसरी अहिर वि. श्रीकान्ती अहिरनी
इजलास नं. १२		४० - ४३
५३.	लिखत बदर	मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
५४.	उत्प्रेषण / परमादेश	रेश्मा राणा (शाह) वि. प्रेमिका तामाङसमेत
५५.	अंश चलन	कान्छी प्रजापतीसमेत वि. रोज प्रजापतीसमेत
५६.	उत्प्रेषण / परमादेश	धनकुमारी राईसमेत वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत
इजलास नं. १३		४३ - ४४
५७.	उत्प्रेषण	योगबहादुर पाल वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्सालसमेत

इजलास नं. १४		४४ - ४५
५८.	उत्प्रेषण / परमादेश	फूलमाया तामाङ वि. ललितपुर जिल्ला अदालतसमेत
५९.	उत्प्रेषण	दुर्गा खड्गी वि. काठमाडौं महानगरपालिकासमेत
इजलास नं. १५		४५ - ४८
६०.	उत्प्रेषण / परमादेश	कयोदेवी यमी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत
६१.	दूषित बदर हक कायम	ग्यासुद्धिन मियां वि. मलजोम अतुल वरकतिया जामे मरिजदसमेत
इजलास नं. १६		४८ - ४९
६२.	उत्प्रेषण / परमादेश	जोव बाबु अधिकारी वि. सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षक सनतकुमार बस्नेत, सशस्त्र प्रहरी प्रधान कार्यालय, हलचोकसमेत

६३.	कर्तव्य ज्यान	नेपाल सरकार वि. मनिषा तामाङ
इजलास नं. १७		४९ - ५०
६४.	मूल्य अभिवृद्ध कर	तूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. कुसुम आयल इन्डष्ट्रिज प्रा.लि.
६५.	विनिमेय अधिकारपत्रको रकम भुक्तानी	ज्ञानेन्द्रप्रसाद ढुङ्गाना वि. रामचन्द्र संघाई
इजलास नं. १८		५१ - ५२
६६.	उत्प्रेषण	सकुन्तला अग्रवाल वि. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ बबरमहल काठमाडौंसमेत
एकल इजलास		५२
६७.	उत्प्रेषण	रामचन्द्र पण्डित वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत

संयुक्त इजलास

१

स.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी, ०६९-CR-०८०७, कर्तव्य ज्यान, देव नारायण ठाकुर वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादी देव नारायण ठाकुरले मृतक संजय कुमार ठाकुरलाई अन्य कसैको सहयोग विना निजकी आमासँग आफूलाई धोका दिएकोले सोको बदला लिन आफैँले मारेको भनी स्वीकार गरेको र सो कुरालाई मिसिल संलग्न अन्य प्रमाण कागजले समेत पुष्टि गरेको हुँदा मृतक संजय कुमार ठाकुरको मृत्यु प्रतिवादी देवनारायण ठाकुरको कर्तव्यबाट भएको भन्ने कुरा पुष्टि हुन आउने।

प्रतिवादी देवनारायण ठाकुरले मृतककी आमा र आफू बीचमा लामो समयदेखि प्रेम सम्बन्ध रहेको र आफूहरूका बीचमा यौन सम्पर्कसमेत हुनुका साथै आपसमा विवाह गर्ने समझदारी भएकोमा पछि मृतककी आमाले आफूसँग विवाह गर्न अस्वीकार गरी आफूलाई धोका दिएका कारण निजलाई समेत धोका दिने मनसायले तथा निजलाई कसरी पीडा हुन सक्छ भन्ने उद्देश्यका साथ निजको छोराको हत्या गरेको भनी अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष तथा अदालतमा समेत बयान गर्दा स्वीकार गरेका छन्। यसरी आफूहरूका बीचमा लामो समयदेखि रही आएको प्रेम सम्बन्धमा धोका दिएको भनी सोको बदला लिने मनसायले योजना बनाई निजका छोराको कर्तव्य गरी हत्या गरेको अवस्थामा अनुसन्धानको क्रममा तथा अदालतमा समेत कसुर स्वीकार गरी अदालतलाई सहयोग गरेको भन्ने आधारमा मात्र निजलाई हुने कैद सजायमा छुट हुन सक्ने अवस्था नदेखिँदा प्रतिवादीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम

सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने।

इजलास अधिकृत: दुर्गाप्रसाद खनाल

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल असार २९ गते रोज ४ शुभम्।

२

स.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी, ०६९-CR-०९३०, ०९३१, ०६९-CR-०९३२, ०९३३ लागु औषध (खैरो हेरोइन), अब्बास अली वि. नेपाल सरकार, सम्सेर अली वि. नेपाल सरकार, मो. ईस्माइल अली वि. नेपाल सरकार, साविर अली वि. नेपाल सरकार

प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरूबाट अलगअलगरूपमा लागु औषध बरामद भएको मिसिल संलग्न प्रमाण कागजबाट देखिएको र सबैजना प्रतिवादीहरूबाट बरामद भएको लागु औषध खैरो हेरोइनको मात्रालाई एकै ठाउँमा गाभेर सजाय गर्दा न्यायोचित र कानूनको मर्मअनुरूप नहुने भएकाले प्रतिवादीहरू अब्बास अलीबाट १४ ग्राम, सम्सेर अलीबाट १३ ग्राम, ईस्माइल अलीबाट १४ ग्राम र साविर अलीबाट ११ ग्राम लागु औषध बरामद भएको भन्ने बरामदी मुचुल्काबाट देखिएकाले सबै प्रतिवादीहरूबाट बरामद भएको लागु औषधलाई एकै ठाउँमा गाभेर सजाय गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला उक्त प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको विपरीत भई सो हदसम्म मिलेको देखिन नआउने।

प्रतिवादीहरूबाट छुट्टाछुट्टैरूपमा लागु औषध बरामद भएको अवस्था रहेकाले निजहरू चारै जनालाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१) (छ)(१) बमोजिम ५ (पाँच) वर्ष कैद र रु.२५,०००।- (पच्चीस हजार) का दरले जनही जरिवाना हुने ठहर्याई सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतले गरेको फैसला केही उल्टी हुने ठहर्याई प्रतिवादीहरूलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(२)

बमोजिम जनही १० (दश) वर्ष कैद र रु. ७५,०००।- (पचहत्तर हजार) जरिवाना हुने ठहरी पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०६९।३।१२ मा भएको फैसला केही उल्टी भई प्रतिवादीहरूबाट छुट्टाछुट्टै रूपमा लागु औषध बरामद भएको अवस्था रहेकाले प्रतिवादीहरू अब्बास अली, सम्सेर अली, मो.ईस्माइल अली र साविर अलीसमेत चारैजनालाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ) (१) बमोजिम ५ (पाँच) वर्ष कैद र रु. २५,०००।- (पच्चीस हजार) का दरले जनही जरिवाना हुने ठहर्याई सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।६।१० मा भएको फैसला सदर हुने।

इजलास अधिकृत: दुर्गाप्रसाद खनाल
कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल असार २९ गते रोज ४ शुभम्।

३

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली, ०६९-CR-०६९६ र ०६९-CR-०८६७, कर्तव्य ज्यान, नरेश पुनसमेत वि. नेपाल सरकार र गोविन्द पुन वि. नेपाल सरकार

अदालतसमक्ष इन्कारी बयान गरेको मात्र आधारमा कुनै पनि कसुरदारले कसुरबाट सफाई पाउन सक्दैन। त्यस्तो बयानलाई पुष्टि गर्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाण पेस गर्ने दायित्व प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७ अनुसार निज प्रतिवादीमा नै रहेको हुन्छ। अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान प्रहरीले कुटपिट गर्ने र धम्क्याउने गरेकाले गरेको हुँ भनी खुलाएको भए पनि पुनरावेदक प्रतिवादीले घा जाँच गराउन निवेदन दिएको मिसिल संलग्न कागजातबाट नदेखिँदा निजको सो भनाइ पत्यारिलो देखिएन। यसरी सम्पूर्ण तथ्य तथा प्रमाणहरूबाट पुनरावेदक प्रतिवादी गोरे भन्ने गोविन्द पुनले नै मृतकलाई छुरी प्रहार गरी हत्या गरेको भन्ने देखिँदा अभियोगदाबीबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादी गोविन्द पुनको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत

हुन सकिएन। तसर्थ निज गोविन्द पुनको हकमा पुनरावेदन अदालत, बागलुङको फैसला मिलेकै देखिन आउने।

विवेचित तथ्य, कानूनी व्यवस्था तथा आधार प्रमाणबाट पुनरावेदक प्रतिवादीहरू हेमनारायण गर्वुजा र नरेश पुनलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(३) नं. बमोजिम जनही ६ (छ) महिना कैदको सजाय ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, बागलुङबाट भएको फैसला सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा उल्टी भई निज प्रतिवादीहरू हेमनारायण गर्वुजा र नरेश पुनलाई अभियोग दाबीबाट सफाई दिने गरी भएको सुरु म्याग्दी जिल्ला अदालतको फैसला मनासिब देखिँदा सुरु म्याग्दी जिल्ला अदालतको फैसला सदर हुने।

अर्का प्रतिवादी गोरे भन्ने गोविन्द पुनलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर गरी म्याग्दी जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई सदर हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, बागलुङबाट मिति २०६९।१०।२३ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने र मृतक र प्रतिवादी गोरे भन्ने गोविन्द पुनबीच पूर्वरिसइवी रहेको भन्ने नदेखिएको, मृतक र प्रतिवादीसमेतका मानिसहरूसँगै बसी रक्सी पिएको र मृतकले प्रतिवादी गोरे भन्ने गोविन्द पुनलाई तँ भनी सम्बोधन गरेको कारण मादक पदार्थ सेवन गरेको अवस्थामा विवाद उठेको, प्रतिवादी गोविन्द पुनले मृतकलाई मारुपर्नेसम्मको अवस्था नदेखिएको समेतको स्थितिलाई विचार गर्दा प्रतिवादी गोविन्द पुनलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिँदा निज पुनरावेदक प्रतिवादीलाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १० (दश) वर्ष कैद सजाय हुन सुरु म्याग्दी जिल्ला अदालतबाट व्यक्त राय मिलेको देखिँदा सो राय सदर हुने।

इजलास अधिकृत: इन्दिरा शर्मा

इति संवत् २०७३ साल जेठ ६ गते रोज ५ शुभम्।

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या. श्री गोपाल पराजुली, ०७१-CR-०३९९, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, नेपाल सरकार वि. विष्णुप्रसाद उपाध्याय शर्मा

प्रत्यर्थी प्रतिवादीले पीडितलाई ललाईफकाई गरी नेपालगञ्जसम्म पुर्याएको कार्य के कस्तो प्रकृतिको कार्य हो भन्ने सम्बन्धमा मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐनमा भएको कानूनी व्यवस्थाको अवलोकन गर्नुपर्ने देखियो। उक्त ऐनको दफा ४(२)(ख) मा कसैले देहायको कुनै कार्य गरेमा मानव ओसारपसार गरेको मानिनेछ भन्ने व्यवस्था भएको पाइन्छ: “वेश्यावृत्तिमा लगाउने वा शोषण गर्ने उद्देश्यले कुनै प्रकारले ललाईफकाई, प्रलोभनमा पारी, झुक्काई, जालसाज गरी, प्रपञ्च मिलाई, जबरजस्ती गरी, करकापमा पारी, अपहरण गरी, शरीरबन्धक राखी, नाजुक स्थितिको फाइदा लिई, बेहोस पारी, पद वा शक्तिको दुरुपयोग गरी, अभिभावक वा संरक्षकलाई प्रलोभनमा पारी, डर, त्रास, धाक, धम्की दिई वा करकापमा पारी कसैलाई बसिरहेको घर, स्थान वा व्यक्तिबाट छुटाई लग्ने वा आफूसँग राख्ने वा आफ्नो नियन्त्रणमा लिने वा कुनै स्थानमा राख्ने वा नेपालभित्रको एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा वा विदेशमा लैजाने वा अरू कसैलाई दिने” भन्ने कानूनी व्यवस्थाअनुसार प्रत्यर्थी प्रतिवादीले पीडितलाई ललाईफकाई नेपालगञ्जसम्म पुर्याएको कार्य मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ४ को उपदफा २(ख) अनुसारको कसुर रहेको पुष्टि हुन आउने।

प्रत्यर्थी प्रतिवादीले पीडितलाई ललाई फकाई विदेश लैजान भनी नेपालगञ्जसम्म पुर्याएको भन्ने देखिएको र के कुन उद्देश्यबाट निज पीडितलाई ललाई फकाई लिएर गएका हुन् भन्ने वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट पुष्टि हुन आएको नदेखिँदा निज प्रतिवादीलाई मानव

बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा १५(१)(छ) बमोजिमको कसुर नै आकर्षित हुने।

विवेचित आधार प्रमाणबाट प्रतिवादी विष्णुप्रसाद उपाध्याय शर्माले मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (नियन्त्रण) ऐन, २०६४ को दफा ४(२) (ख) को कसुर गरेको देखिँदा ऐ.को दफा १५(१)(९) (२) बमोजिम दश वर्ष कैद र पचास हजार जरिवाना हुने ठहर गरी भएको फैसलालाई उल्टी गरी प्रत्यर्थी प्रतिवादी विष्णुप्रसाद उपाध्याय शर्मालाई ऐ. ऐनको दफा १५(१)(छ) बमोजिम ७ (सात) वर्ष कैद सजाय हुने ठहर गरी भएको पुनरावेदन अदालत, नेपालगञ्जको मिति २०७०।१।२१ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: इन्दिरा शर्मा

कम्प्युटर: विकेश गुरागाई

इति संवत् २०७३ साल जेठ ३ गते रोज २ शुभम्।

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली, ०६८-CR-०४०६, कर्तव्य ज्यान, राम एकवाल महतो मण्डल वि. नेपाल सरकार

घटनाको विवरणले नै प्रतिवादीहरूको अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयानलाई समर्थन गरेको अवस्थामा अदालतसमक्षको इन्कारी बयानको आधारमा मात्र प्रतिवादीलाई निर्दोष ठहर गर्न मिल्ने देखिँदैन। उक्त वारदातमा संलग्नता रहेको होइन छैन भनी जिकिर लिने प्रतिवादीले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७ अनुसार अदालतसमक्ष गरेको इन्कारी बयानलाई पुष्टि गर्ने तथ्ययुक्त र वस्तुनिष्ठ प्रमाण पेस गरी प्रमाणित गर्न सक्नुपर्छ। सो इन्कारी बयान वस्तुनिष्ठ र स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि गर्ने दायित्व प्रतिवादीले पूरा गर्न नसकेको अवस्थामा केवल अदालतमा इन्कारी बयान गरेकै आधारमा फौजदारी कसुरबाट सफाई दिन नमिल्ने।

जाहेरवालाको जाहेरी तथा अदालतसमक्षको बकपत्र फरक परेको भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा जाहेरवालाले जाहेरी दरखास्तमा रामकिशोर र वृजकिशोरले ना.अ.६प को ५९३२ नं. को मोटरसाइकलमा र रामएकवाल महतो रातो रङ्गको मोटरसाइकलमा आई भाइ श्रवणलाई बोलाई लगेका र सोदिन भाइ घर नआएको, भोलिपल्ट पनि नआएको र एफएमबाट मृत लास भेटिएको भनी प्रचार हुँदा कलैया अस्पलतमा गई हेर्दा भाइको लास देखेको र भाइको हत्या उल्लिखित प्रतिवादीहरूले गरेका भनी किटानीसाथ उल्लेख गरेको पाइन्छ भने अदालतमा बकपत्र गर्दा रामकिशोरले लिई आएको ५९३२ नं. को मोटरसाइकलमा भाइलाई लिई गएका र प्रतिवादीहरू रामकिशोर, वृजकिशोर र रामएकवाल महतोले नै भाइको हत्या गरेका हुन् भनी लेखाएको देखिँदा जाहेरी व्यहोरा र बकपत्रको व्यहोरामा केही फरक परेको देखिए पनि जाहेरवालाले पुनरावेदक प्रतिवादीको उक्त हत्यामा संलग्नता थिएन नभनी पुनरावेदक प्रतिवादीसमेतले मृतकको हत्या गरेको भनी बकपत्र गरेको देखिँदा सो बकपत्रलाई जाहेरी व्यहोराभन्दा फरक परेको भनी प्रमाणमा ग्राह्य नहुने भनी अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने।

प्रतिवादीहरूले देखाएकै स्थानबाट बन्दुकसहितका दसी प्रमाण बरामद हुनु, पुनरावेदक प्रतिवादीकै मोटरसाइकल प्रयोग गरी मृतकको घरबाट घटनास्थलसम्म मृतकलाई लगेको देखिनु, सहप्रतिवादीहरू रामकिशोर कुशवाहा र वृजकिशोर ठाकुर हजामको अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयानमा पुनरावेदक प्रतिवादीले लुकाई लगेको बन्दुकबाट मृतकलाई गोली हानी हत्या गरेको भनी एकै मिलान व्यहोराको बयान दिनु र पुनरावेदक प्रतिवादीको अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गर्दा श्रवण साहलाई मैले मार्छु भन्ने अन्य प्रतिवादीहरूलाई थाहा थिएन मैले लुकाई ल्याएको बन्दुकबाट गोली हानी हत्या गरेको भनी खुलाउनु र शव परीक्षण प्रतिवेदनमा

मृतकको मृत्युको कारण छातीमा गोली लागी भएको भन्ने रही मृतकको लास जाँच मुचुल्काबाट समेत मृतकको दायाँ छातीमा गोली लागेको भन्ने देखिएको हुँदा लास जाँच मुचुल्का र शव परीक्षण प्रतिवेदन एक आपसमा मिलेको अवस्थामा प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम शव परीक्षण गर्ने डाक्टरले अदालतमा आई बकपत्र नगरेकै आधारमा सो प्रतिवेदन प्रमाणमा ग्राह्य हुँदैन भनी पुनरावेदक प्रतिवादीले अभियोगबाट सफाइ पाउने नदेखिँदा यस अदालतबाट विपक्षी झिकाउँदा लिएको आधारसँग सहमत हुन सकिएन। तसर्थ पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसलालाई अन्यथा गरी रहन नपर्ने।

अतः माथि विवेचित तथ्य, कानूनी व्यवस्था तथा आधार कारणसमेतबाट प्रतिवादी रामएकवाल महतो मण्डललाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर गरी बारा जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई सदर ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाबाट मिति २०६७।१२।८ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक प्रतिवादी रामएकवाल महतो मण्डलको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: इन्दिरा शर्मा

कम्प्युटर: विकेश गुरागाई

इति संवत् २०७३ साल असार १५ गते रोज ४ शुभम्।

- यसै लगाउको ०६८-CR-०४०७, हातहतियार खरखजाना, राम एकवाल महतो मण्डल वि. नेपाल सरकार भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ।

६

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी, ०७१-CR-०३४२, जबरजस्ती करणी र कर्तव्य ज्यान, राजेश महर्जन वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीहरूको अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष भएको बयान, मृतकको लास प्रकृति मुचुल्का, मृतकको शव परीक्षण प्रतिवेदन, शव परीक्षण गर्ने चिकित्सकको बकपत्र, मृतकको लास फेला परेको घटनास्थल मुचुल्का, अनुसन्धानको क्रममा बुझिएका व्यक्तिहरूको भनाइ, जाहेरवाला एवम् मौकामा बुझिएका व्यक्तिहरूको अदालतमा भएको बकपत्रसमेतका मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट मृतक सुष्मा माझीलाई प्रतिवादीहरूले जबरजस्ती करणी गरेका र कर्तव्यबाट निजको मृत्यु भएको भन्ने पुष्टि हुन आउने।

पुनरावेदक प्रतिवादी राजेश महर्जनले सुष्मा माझीलाई आफूले बहिनी मानेको, मृतक हराएको भन्ने सुनेपछि आफू खोज तलास गर्न निस्केको, प्रतिवादी अर्जुन लामाको अदालतको बयानमा एकलैले कसुर गरेको स्वीकारेको, आफ्नो संलग्नता देखिने प्रमाणको अभाव हुँदा सफाई हुनुपर्ने भनी पुनरावेदनमा जिकिर लिएका छन्। सो जिकिरतर्फ विचार गर्दा पुनरावेदक प्रतिवादीसमेत दुवै प्रतिवादीहरूले अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष आरोपित कसुरमा साबित रही बयान गरेको देखिन्छ। मृतकलाई प्रतिवादीहरूले पालैपालो करणी गरी सक्दा मृतक मरेकोजस्तो भएपछि प्रतिवादीहरूले नर्कटधारीमा लगी फालेको भनेका र सोही ठाउँबाट लास बरामद भएको हुँदा निजहरूको अनुसन्धानको बयान पुष्टि भएको छ। अर्जुन लामाले मात्र पीडितलाई जबरजस्ती करणी गरेको भन्ने निजको अदालतको बयान तथ्यपरक नभई झुट्टा देखिन आउँछ। प्रतिवादी अर्जुन लामाले मात्र वारदात घटाएको भन्ने भनाइलाई पुष्टि गर्ने कुनै आधार प्रमाण पेस गर्न सकेको नदेखिँदा उक्त बयानलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न मिल्ने देखिँदैन। पुनरावेदक प्रतिवादीले अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष भएको बयान आफ्नो इच्छाविपरीत जबरजस्ती गराइएको भनी जिकिर लिए तापनि सो जिकिर पुष्टि गर्ने ठोस प्रमाण पेस गर्न सकेको देखिँदैन। तसर्थ, प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ९

अनुसार सो साबिती बयानलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने।

प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७ को उपदफा (१) मा भएको कानूनी व्यवस्थाबमोजिम आरोपित कसुरबाट सफाई वा छुट पाउनको लागि प्रतिवादीले वारदात स्थलमा नभई अन्यत्र रहेको पुष्टि गर्न सक्नुपर्ने हुन्छ। तर, त्यस्तो कुनै प्रमाण यी पुनरावेदकले पेस गर्न सकेका छैनन्। तसर्थ, वारदातमा आफ्नो संलग्नता नरहेको भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर तथा निजका कानून व्यवसायीहरूको बहस जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन। पुनरावेदक प्रतिवादीलाई कसुरदार ठहर गरी भएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला अन्यथा नभई मनासिब देखिन आउने।

माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट प्रतिवादीहरू अर्जुन गुरुङ भन्ने अर्जुन लामा र प्र. राजेश महर्जनले मृतक सुष्मा माझीलाई जबरजस्ती करणी गरेका र सोही कारणबाट मृतकको मृत्यु भएको पुष्टि भएको हुँदा प्रतिवादी राजेश महर्जनको कार्य मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ नं. तथा जबरजस्ती करणीको १ नं. विपरीतको कसुर अपराध हुँदा प्रतिवादी राजेश महर्जनलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद तथा जबरजस्ती करणीतर्फ जबरजस्ती करणीको ३(२) नं. बमोजिम कैद वर्ष १० (दश) र ऐ. को ३(क) नं. बमोजिम थप कैद वर्ष ५ (पाँच) सजाय हुने ठहर्याई पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०७१।३।१० मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: शिवहरि पौड्याल

कम्प्युटर: अभिषेककुमार राय

इति संवत् २०७३ साल वैशाख २ गते रोज ५ शुभम्।

७

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०६७-CR-१०२४ र ०६८-CR-१३७४, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. नारायण

घिमिरे र नारायण घिमिरे वि. नेपाल सरकार

मृतक र प्रतिवादीका बीचको मनमुटावको अवस्थालाई मध्यनजर राख्दा एक पक्षले अर्को पक्षलाई मौका मिल्दा प्रहार गर्न सक्ने परिस्थितिको विकास भइरहेको देखिएको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद सजाय गर्ने गरी सुरु अदालतबाट भएको फैसला सदर हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, बुटवलबाट भएको मिति २०६७।६।१८ को फैसला मिलेको नदेखिँदा केही उल्टी भई प्रतिवादी नारायण घिमिरेलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३ (३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने।

घटना वारदातको परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दा धारिलो हतियारको प्रयोग नभएको, योजना बनाएर हत्या गरेको नदेखिएको, प्रतिवादीले मृतकको घरको ढोका अगाडि मानिसको दिशा फालिदिएको कारण वारदात भएको अवस्थासमेतलाई विचार गर्दा निज प्रतिवादीलाई अभियोग माग दाबीबमोजिम ठहरेबमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिँदा न्यायको रोहमा निजलाई १० (दश) वर्ष कैद गर्दा न्यायको उद्देश्य पूरा हुने देखिँदा मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम प्रतिवादी नारायण घिमिरेलाई १० (दश) वर्षको कैद सजाय हुने ठहर्छ। सुरु तथा पुनरावेदन अदालतको फैसला उल्टी गरी भवितव्यमा सजाय गरिपाउँ भन्ने प्रतिवादी नारायण घिमिरेको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद बस्याल
कम्प्युटर: विकेश गुरागाई
इति संवत् २०७३ साल असार ६ गते रोज २ शुभम्।

८

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७२-RC-०१०३, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. जग्ने खाती

प्रतिवादीउपरपरेको किटानी जाहेरी, घटनाका

प्रत्यक्षदर्शी जाहेरवाला कलक खाती र धौली खातीले प्रतिवादी जग्ने खातीसमेतको प्रहारबाट मृतकको मृत्यु भएको हो भन्ने कथन व्यहोरा, घटनास्थल लास जाँच प्रकृति मुचुल्का, मृतकको शव परीक्षण प्रतिवेदन तथा मृतक र प्रतिवादी जग्ने खातीको बीचमा जग्गासम्बन्धी विवाद र घटना घट्नुपूर्व मृतकका पक्षबाट प्रतिवादी जग्ने खातीलाई कुटपिट गरी औषधि उपचार गर्ने सम्बन्धमा पैसाको लेनदेन रहेको कुरासमेतका तथ्य प्रमाणबाट मृतक मनि खाती र प्रतिवादी जग्ने खातीबीच पूर्वरिसइवीसमेत रहेको देखिँदा प्रतिवादी जग्ने खातीले पूर्वरिसइवीका कारण मनसायपूर्वक मृतकलाई मरणासन्न हुने गरी कुटपिट गरी लछार पछार गरी घिसाउँ लगी पानीको तालमा फालेको भन्ने अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयानसमेतबाट पुष्टि भएको देखिन्छ। तसर्थ मृतक मनि खातीको मृत्यु प्रतिवादी जग्ने खातीको कर्तव्यबाट भएको पुष्टि हुन आउने।

तसर्थ माथि विश्लेषण गरिएका आधार कारण र प्रमाणसमेतबाट प्रतिवादी जग्ने खातिलाई सुरु बझाङ जिल्ला अदालतले मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ नं. को कसुरमा ऐजन १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने।

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद बस्याल
कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना
इति संवत् २०७३ साल वैशाख ३० गते रोज ३ शुभम्।

९

स.का.मु.प्र.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०६९-CR-०२३०, ०६९-CR-०३०३, ०६९-CR-०९११ र ०७०-RC-०११९, कर्तव्य ज्यान, शोभितबहादुर वि.क. समेत वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. सुन्दर परियार, कृष्ण वि.क. वि. नेपाल सरकार र नेपाल सरकार वि. नत्थे वि.क.समेत

पुनरावेदक प्रतिवादीमध्येका वीरबहादुर

वि.क.लाई मृतक आत्माबहादुरले मिति २०६६।३।६ मा बियरको बोतलले हिर्काएको कारण मृतकउपर रिसइवी बोकी राखेको, पुनरावेदक प्रतिवादी शोभितबहादुर वि.क. र मृतक आत्माबहादुर वि.क. बीच लेनदेन व्यवहार रहेको, आत्माबहादुरले शोभित वि.क.सँग रहेको ऋणको पैसा माग गर्दा वादविवाद सिर्जना भएको, प्रतिवादी शोभितबहादुर वि.क. पुनरावेदक प्रतिवादी श्रीकृष्ण वि.क.को ठूलो बुबा भएको, शोभित वि.क.ले मृतक आत्माबहादुर वि.क.सँग लिएको पैसा नदिएपछि प्रतिवादी श्रीकृष्ण वि.क.को बाबु पुनरावेदक प्रतिवादी वीरबहादुर वि.क.लाई बियरको बोतलले हिर्काउँदा घाउ चोट लागेको, सोबापत आत्माबहादुरले रु.१६,०००।- वीरबहादुरलाई तिर्ने बुझाउने गरी मिलापत्र भएको, वीरबहादुर वि.क.लाई कुटेको कुरामा खुनको बदला खुन लिनुपर्छ भनी शोभितबहादुर वि.क., वीरबहादुर वि.क. र नत्थे वि.क.बीच सल्लाह भएको सोही सल्लाहअनुसार अरु प्रतिवादीहरू समेतलाई उक्साई आत्माबहादुर वि.क. माथि कुटपिट गरी सोही चोटका कारण निजको मृत्यु भएको भन्ने प्रतिवादीहरूको बयान व्यहोरा, प्रत्यक्षदर्शीको भनाइ एवम् मृत्युको कारणमा टाउकोमा लागेको कडा चोटबाट भएको भन्ने शवपरीक्षण प्रतिवेदनबाट खुल्न आएकोले पुनरावेदक प्रतिवादीहरू समेतको कर्तव्यबाट आत्माबहादुर वि.क.को मृत्यु भएको तथ्य पुष्टि हुन आउने।

मिसिल संलग्न प्रमाण कागजबाट प्रस्तुत वारदातमा पुनरावेदक प्रतिवादीहरू शोभितबहादुर वि.क., वीरबहादुर वि.क. र श्रीकृष्ण वि.क. समेतले मृतकलाई खुनको बदला खुन लिने योजना बनाई मृतकलाई दाउरा, चिरपटसमेतका काठ प्रहार गरी मुख्य अभियुक्तको भूमिका निर्वाह गरेको र सुन्दर परियारले वारदातस्थलमा गई ज्यान मार्ने कार्यमा सहयोगसम्म गरेको पुष्टि हुन आएको हुँदा पुनरावेदक प्रतिवादीहरू समेतले अपराधको मात्राअनुसारको दायित्वबाट उन्मुक्ति पाउने भन्न मिल्ने नदेखिएकोले

यस अदालतबाट विपक्षी झिकाउने आदेश हुँदा लिइएका आधारसँग सहमत हुन सकिएन। पुनरावेदन अदालत, पोखराको फैसला अन्यथा नभई मिलेकै देखिन आउने।

प्रतिवादीहरू नत्थे वि.क., राजकुमार वि.क., बुद्धिराम वि.क., दीपक वि.क., राजु वि.क.को सम्बन्धमा साधकको रोहमा विचार गर्दा निजहरूउपर किटानी जाहेरी परेको, जाहेरवाला शेषकान्त वि.क.ले नत्थे वि.क.समेतको योजनामा दीपक वि.क., श्रीकृष्ण वि.क., राजकुमार वि.क., बुद्धिराम वि.क.समेतले दाउरा चिरपटले मृतकको टाउकोसमेतका शरीरका विभिन्न भागमा कुटपिट गरेको भनी अदालतमा उपस्थित भई बकपत्र गरेको, माथि विवेचित तथ्यबाट यी प्रतिवादीहरूको वारदातमा प्रत्यक्ष संलग्नता रहेको देखिएको, मौकाको बयानमा एक अर्कोलाई पोल गरी वारदातमा सरिक रहेको तथ्य स्वीकार गरी बयान गरेको, पुनरावेदन अदालतको फैसलाउपर चित्त बुझाई पुनरावेदन नै नगरी कसुर अपराध स्वीकार गरी बसेकोसमेतबाट प्रतिवादी नत्थे, राजकुमार, बुद्धिराम, दीपक र राजु वि.क.लाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. अनुसार जन्मकैद हुने ठहर गरी भएको पुनरावेदन अदालतको फैसला मनासिब देखिँदा साधक सदर हुने र पुनरावेदक प्रतिवादीहरू शोभितबहादुर वि.क. र वीरबहादुर वि.क.लाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(४) नं. बमोजिम र प्रतिवादी श्रीकृष्ण वि.क.लाई १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैद र प्रतिवादी सुन्दर परियारलाई ऐ.१७(२) नं. बमोजिम ५ वर्ष कैद सजाय हुनेमा निज नाबालक भएको देखिँदा बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११(३) बमोजिम निजलाई आधा सजाय अर्थात् २ वर्ष ६ महिना कैद सजाय हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत, पोखराको मिति २०६९।१।२५ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

वारदातको प्रकृति र घटनाको परिस्थितितर्फ

विचार गर्दा लेनदेनको जरियाबाट विवाद सिर्जना भई एकाएक वारदात घट्न गएको, प्रतिवादीहरू एकाघर परिवारको व्यक्ति भएको, मृतकसँग पहिलेदेखि नै रिसझवी रहेको भन्ने नदेखिएको, वारदातमा कुनै जोखिमी हतियारको प्रयोग नगरी सामान्य काठ, चिरपटको प्रहारबाट मृत्यु हुन पुगेको अवस्थामेतका आधारमा ठहर भएको सजाय गर्दा चर्को पर्ने भई अ.बं.१८८ नं. बमोजिम १२ वर्ष कैद सजाय गर्न उपयुक्त देखी प्रतिवादीहरू नत्थे वि.क., राजकुमार वि.क., बुद्धिराम वि.क., दीपक वि.क., राजु वि.क. श्रीकृष्ण वि.क., शोभितबहादुर वि.क. र वीरबहादुर वि.क. लाई १२ वर्ष कैद हुने ठहर गरेको रायसमेत मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । वादी नेपाल सरकार, प्रतिवादीहरू शोभितबहादुर वि.क., वीरबहादुर वि.क. र श्रीकृष्ण वि.क.को पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।
इजलास अधिकृत: दिलीपराज पन्त
कम्प्युटर: अमिररत्न महर्जन
इति संवत् २०७३ साल वैशाख २४ गते रोज ६ शुभम् ।

इजलास नं. १

मा.न्या.श्री सुशीला कार्की र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७०-WO-०४४७, उत्प्रेषण / परमादेश / प्रतिषेध, *अधिवक्ता अर्जुनकुमार अर्याल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत*

कानूनमा उल्लेख गरिएको कार्यहरू नेपाल सरकार र मातहतका निकायले गरिरहेको भनी उल्लेख गरी लिखित जवाफ पेस गरिरहेको अवस्थामा यस्तो कार्य नभएको होला भनी सरकारी निकायले लिखितरूपमा प्रतिबद्धता जनाई पेस भएको कुरालाई अविश्वास गर्नुपर्ने अवस्था देखिएन । निवेदकले स्पष्टसँग यो यस्तो प्रकारको आनुवंशिक गरिएका अनधिकृत बिउ बिजन नेपालमा भित्रिएको भनी प्रस्टरूपमा निवेदनमा उल्लेख गर्न र भन्न सकेको पाइँदैन । बिउ बिजनको

सम्बन्धमा मुख्यरूपमा कार्य गर्ने निकाय भनेको राष्ट्रिय बिउ बिजन समिति रहेको भन्ने बिउ बिजन ऐन, २०४५ मा उल्लेख भएको र सो समितिलाई प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षीसमेत बनाएको देखिँदैन । बिउ बिजनको सम्बन्धमा आयात गर्न अनुमति प्रदान गर्ने, बालीको जातको उल्लेखन गर्ने, बिउ बिजनमा सरकारलाई परामर्श दिने प्रमुख निकायको रूपमा राष्ट्रिय बिउ बिजन समिति रहेको देखिन्छ । बिउ बिजनको कार्यमा प्रमुख भूमिका खेल्ने संस्था राष्ट्रिय बिउ बिजन समितिलाई प्रस्तुत निवेदनमा विपक्षी बनाएको देखिँदैन । राष्ट्रिय बिउ बिजन समितिलाई विपक्षी नबनाइएको कारण बिउ बिजनको सम्बन्धमा प्रमुख भूमिका निर्वाह गर्ने उक्त समितिले बिउ बिजनको सम्बन्धमा आफ्नो कुरा राख्ने अवसर प्राप्त गरेको समेत देखिन नआउने ।

नेपालको चारैतर्फ खुला सिमाना रहेको छ । खुला सिमानाबाट अनधिकृतरूपमा नेपाल र नेपाली किसानलाई हानि नोक्सानी पुर्‍याउने उद्देश्यका साथ अमेरिकी कम्पनी मोन्सान्टोलगायतका अन्य त्यस्ता कम्पनीबाट उत्पादित आनुवंशिक गुण परिवर्तन (GMO) गरिएका बिउ बिजन अनधिकृतरूपमा नेपालमा चोरी पैठारी हुन सक्ने प्रबल सम्भावना रहेको देखिन्छ । त्यस्ता प्रकारका बिउ बिजनलाई नेपालमा गैरकानूनीरूपमा आयात गर्न रोक्ने र नेपाली किसानहरूलाई त्यस्तो प्रकारका बिउ बिजन प्रयोग नगर्न नगराउनको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम नेपाल सरकारले गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस्ता प्रकारका बिउ बिजन नेपालमा आयात गर्न नदिन र नेपाली किसानहरूलाई त्यस्ता प्रकारका बिउ बिजन प्रयोगबाट उत्पन्न हुने नकरात्मक प्रभावको सम्बन्धमा चेतना जगाउनको लागि नेपाल सरकारले राष्ट्रिय बिउ बिजन समिति, कृषि विभाग, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्लगायतका यससँग सम्बन्धित कार्यालय वा निकायहरू मध्येबाट एक प्रभावकारी संयन्त्रको गठन

गरी सो सम्बन्धमा नेपाली कृषकहरूलाई चेतना जगाउन सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने एवम् त्यस्तो प्रकारको बिउ बिजन नेपाल प्रवेश र प्रयोगमा रोक लगाउनु भनी विपक्षीहरू नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, कृषि विकास मन्त्रालय र कृषि विभागसमेतको नाममा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृत: प्रेम खड्का

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७२ साल मङ्सिर २३ गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. २

१

मा.न्या.श्री बैद्यनाथ उपाध्याय र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०६६-CR-०२२२, सवारी ज्यान, नेपाल सरकार वि. सन्नी महर्जन

सवारीसाधन चलाउने व्यक्तिले जानी जानी आफ्नो नियन्त्रणमा नरहेको रफ्तारमा सवारी चलाउनु, मादक पदार्थ सेवन गरी सवारी चलाउनु आदि असावधानीपूर्वक सवारी चलाई दुर्घटना गराउनुलाई लापरवाहीयुक्त कार्य मान्नु पर्ने हुन्छ । यसरी सवारीसाधन चलाउने अनुमति पत्र प्राप्त नगरी सवारीसाधन चलाउनु भनेको सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा ४५ को लापरवाही मात्र हो । सवारीसाधन हँकाईको लापरवाही होइन । प्रतिवादीले सवारीसाधन चलाउँदा दुर्घटनालाई बचाउ गर्ने प्रयास नगरेको, अनियन्त्रित गतिमा मोटरसाइकल चलाएको वा गलत साइडमा चलाएको भन्ने लगायतका लापरवाही झल्कने तथ्य मिसिल सम्बद्ध प्रमाणबाट पुष्टि हुनसकेको देखिँदैन । मोटरसाइकल हँकै गर्दा प्रतिवादीले वृद्ध महिलालाई देखेपछि निजलाई बचाउने प्रयास स्वरूप बायाँतर्फ मोड्दा मृतकसमेत सोही दिशातिर आएको कारण ठक्कर लाग्न पुगेको

देखिन्छ । यस्तो स्थितिमा प्रतिवादीको कार्य लापरवाहीपूर्ण हो भन्ने देखिँदैन । केवल सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरी चलाएको सवारीले ठक्कर दिएर मृत्यु भएको भन्ने मात्र कारणबाट प्रतिवादीको कार्य स्वयम्मा लापरवाहीअन्तर्गत पर्छ भन्नु न्यायसङ्गत नहुने ।

सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरी मोटरसाइकल चलाएको भन्ने यस्तै प्रश्न रहेको नेपाल सरकार विरुद्ध वीरबहादुर लोप्चन भएको सवारी ज्यान मुद्दामा “दुर्घटना भएको सवारीसाधनको चालक भएको कारणले मात्र निजको लापरवाही स्थापित हुन सक्दैन । स्वतन्त्र प्रमाणहरूबाट लापरवाही गरी सवारी चलाएको तथ्य पुष्टि हुनुपर्छ । सवारी चलाउँदाका बखत पर्याप्त सावधानी अपनाए पनि आकस्मिकरूपमा उत्पन्न भएको कुनै कारणबाट सवारी दुर्घटना हुन जान्छ भने त्यसलाई लापरवाही अथवा जानाजान गरिएको कार्य भनी नामाकरण गर्नु उचित नदेखिने ।” भनी यस अदालतबाट ने.का.प. २०७२ अङ्क ८ नि.नं. ९५४७ मा सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ । प्रस्तुत विवादमा प्रतिवादीले सवारी चलाउँदा अपनाउनुपर्ने पूर्व सावधानी नअपनाएको वा तिब्रगतिमा सवारी हाँकेको भन्ने तथ्य स्थापित भएको नदेखिँदा उल्लिखित सिद्धान्त प्रस्तुत मुद्दामा आकृष्ट हुने देखिन आउँछ । तसर्थ प्रतिवादी सन्नी महर्जनले बा. ८ प. ५२२३ को मोटरसाइकल लापरवाहीपूर्वक चलाएको भन्ने पुष्टि हुन नसकेको हुँदा निजलाई सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(२) बमोजिम सजाय हुने भन्न नमिल्ने ।

तसर्थ प्रतिवादी सन्नी महर्जनले चलाएको बा. ८ प. ५२२३ नं. को मोटरसाइकलले ठक्कर दिई उपचारको क्रममा वि. एण्ड वि. अस्पतालमा लाठी महर्जनको मृत्यु भएको भन्ने पुष्टि हुन आएको हुँदा प्रतिवादीको उक्त कसुरजन्य कार्य सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(३)

अनुसारको देखिएको भनी प्रतिवादीलाई सोही अनुसार ३ (तीन) महिना कैद र रु.२०००।- जरिवाना हुने ठहर्याई भएको सुरु ललितपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६५।१।१५ को फैसला सदर हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०६५।१।१५ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । प्रतिवादी सन्नी महर्जनलाई सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, २०४९ को दफा १६१(१) र (२) बमोजिम सजाय गरी ऐ. ऐनको दफा १६१ (४) बमोजिम थप सजाय गरिपाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

पुनश्चः सवारी चालक अनुमतिपत्र नलिई चलाएको सवारी साधनले ठक्कर दिई वा किची दुर्घटना गरेको भन्ने समान प्रश्न रहेको विषयमा यस अदालतको संयुक्त इजलासबाट “सवारी चालक अनुमति प्राप्त नगरेको व्यक्तिले सार्वजनिक सडकमा सवारी चलाउने कार्य गर्नु आफैँमा लापरवाहीपूर्ण कार्य हो । साथै त्यसरी सवारी चालक अनुमतिपत्र प्राप्त नगरेको व्यक्तिले चलाएको सवारीसाधनबाट ठक्कर लागी वा किची मानिसको ज्यान गएमा सो कार्य स्वतः लापरवाहीपूर्वक गरिएको कार्यको परिणामस्वरूप भएको मान्नुपर्ने” भनी ने.का.प. २०७१ अड्क १२ नि.नं. ९३०४ पृ. २१२७ मा प्रतिपादित सिद्धान्तसँग यो इजलास सहमत हुन नसकेको हुँदा सो सम्बन्धमा यकिन व्याख्या हुन सर्वोच्च अदालत, नियमावली, २०४९ को नियम ३(१)(ख) बमोजिम निर्णयका लागि प्रस्तुत मुद्दा पूर्ण इजलासमा पेस गर्ने ।

इजलास अधिकृतः सुरेशराज खनाल

कम्प्युटरः रमेश आचार्य

इति संवत् २०७३ साल असोज ५ गते रोज ४ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री बैद्यनाथ उपाध्याय र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७०-CI-१२८९, उत्प्रेषण / परमादेश, पदमबहादुर मगर वि. जिल्ला सुनसरी बराहक्षेत्र

गा.वि.स. को कार्यालयसमेत

स्थानीय राजनीतिक पार्टी प्रतिनिधि तथा सरोकारवाला संस्थाहरूको बैठकबाट निर्णय गरी गा.वि.स. को कार्यालयबाट शान्ता दंगालको नाममा नियमानुसार नापी दर्ताको लागि सिफारिस गरिएको देखिन्छ । उत्प्रेषणको आदेश कुनै न्यायिक अर्धन्यायिक निकाय वा अधिकारीका विरुद्ध जारी हुने आदेश हो । न्यायिक अर्धन्यायिक निकाय वा अधिकारीले गरेको निर्णय त्रुटिपूर्ण देखिएमा सो निर्णय बदर गर्न उत्प्रेषणको रिट आकर्षित हुने हुन्छ । प्रस्तुत निवेदनमा उल्लेख भएबमोजिमको स्थानीय राजनीतिक पार्टी प्रतिनिधिसमेतको सर्वदलीय समिति प्रचलित कानूनबमोजिम जग्गा दर्ता विषयको स्थापित वैधानिक समिति नभएको हुँदा त्यस्तो समितिको बैठकबाट भएको निर्णय एवम् सोलाई आधार मानी भएको गा.वि.स. को सिफारिस पत्रको कुनै कानूनी महत्त्व नै नहुने हुँदा त्यस्तो कानूनी महत्त्व नै नरहेको निर्णय वा पत्र बदर गरी रहनु नपर्ने ।

उल्लिखित कि.नं. ६३ र ६५ को जग्गाको फिलडबुकमा जड्गल भएको भन्ने कुरा उक्त फिलडबुक उतारको प्रतिलिपिबाट देखिएको, उक्त जग्गा नेपाल सरकारका नाममा दर्ता खरेस्ता कायम भई सार्वजनिक जड्गलको रूपमा रहेको र विपक्षी शान्ता दंगालले दिएको निवेदनमा कारवाही भई नेपाल सरकारका नाउँको जग्गा व्यक्तिका नाउँमा दर्ता गर्न नमिल्ने भनी मालपोत कार्यालय, सुनसरीबाट मिति २०६९।१।१२ मा मिसिल तामेलीमा राख्ने निर्णय भएको भन्ने लिखित जवाफबाट देखिइरहेको अवस्थामा सरकारी जग्गा व्यक्ति विशेषको नाममा दर्ता हुने स्थिति नरहेकोले निवेदकहरूको माग दाबीबमोजिमको आदेश हुनुपर्ने अवस्था देखिन नआउने ।

तसर्थ, माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट निवेदकहरूको माग दाबीबमोजिम उत्प्रेषणयुक्त परमादेशको रिट जारी गर्न मिलेन भनी पुनरावेदन

अदालत, विराटनगरबाट मिति २०७०।१०।६ मा भएको अन्तिम आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: शिवहरि पौड्याल

कम्प्युटर: मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७३ साल भदौ २६ गते रोज १ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री बैद्यनाथ उपाध्याय र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०६९-CI-०५३३, निषेधाज्ञा, देवनन्दन राउत अहिर वि. रामकुमार साहसमेत

निवेदकको कि.नं. ७१० को जग्गा न.नं. ७ मा र कि.नं. ७८२ को जग्गा न.नं. ६ मा रहेकोमा कि.नं. ७८२ को जग्गाबाट न.नं. ५ को मूल सडकमा आवतजावत गर्नको लागि न.नं. २ को बाटोको जग्गा भएको नक्सा मुचुल्काबाट देखिँदा निवेदकको आवागमनमा बाधा व्यवधान खडा गरेको भन्ने पुनरावेदन जिकिर युक्तिसङ्गत देखिन नआउने।

पहिलेदेखि सार्वजनिक जग्गा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि प्रयोग भई आएको रहेछ। भने त्यस्तो प्रयोग गर्न पाउने हो होइन भन्ने हक सरोकारको कुरा विधिवतरूपमा फिराद सम्बन्धित अदालतमा परेकोमा सबुत प्रमाण र पहिले भएका फैसलासमेत बुझी निकास गरिने नै हुन्छ। सार्वजनिक जग्गा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि निवेदन मागअनुरूप हाल कार्य भएको नभई पहिलेदेखि नै सार्वजनिक प्रयोजनलाई प्रयोग भई आएको देखियो। अतः निवेदकको कि.नं. ७१०, ७८२ जग्गामा जान आउन न.नं. २ को बाटो रहे भएकै देखिँदा विपक्षीहरूले बाधा अवरोध पुर्याउने आशङ्कासमेत रहेको नदेखिँदा निवेदन खारेज हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाबाट भएको अन्तिम आदेश अन्यथा नभई मनासिब देखिन आउने।

तसर्थ, माथि विवेचित तथ्य एवम् आधार कारणहरूबाट निवेदकको जग्गाहरूमा आवतजावत गर्न बाटो निकास भइरहेको र निकास बाटो रोक्ने बाधा व्यवधान खडा गर्ने सम्भावना तथा आशङ्काको

स्थितिसमेत विद्यमान नदेखिँदा निवेदन खारेज हुने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाबाट मिति २०६९।३।२७ मा भएको अन्तिम आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: शिवहरि पौड्याल

कम्प्युटर: मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७३ साल भदौ २६ गते रोज १ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री बैद्यनाथ उपाध्याय र मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा., ०७०-RC-००५६, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. होमबहादुर विश्वकर्मा

मिसिल संलग्न घटनास्थल तथा लास जाँच मुचुल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन, जाहेरवाला तथा वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिसले अदालतसमक्ष गरिदिएको बकपत्रसमेतका सबुद प्रमाणको आधारमा प्रतिवादी होमबहादुर विश्वकर्माले आफ्नै श्रीमतीलाई घरायसी विवादका कारण मार्ने नियतले मनसायपूर्वक मृतकको संवेदनशील अङ्ग टाउकोमा बच्चरो प्रहार गरी हत्या गरेको तथ्य शङ्कारहित रूपबाट पुष्टि हुन आएको हुँदा प्रतिवादीलाई अभियोग दाबीबमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिमको कसुर अपराधमा ऐ. १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर गरेको सुरु ओखलढुंगा जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरी साधक जाहेर गरेको पुनरावेदन अदालत, राजविराजको मिति २०७१।८।१६ को फैसला मिलेको देखिँदा साधक सदर हुने।

प्रतिवादीले श्रीमतीसँग वादविवाद हुँदा तत्काल उठेको रिसले गर्दा बच्चरो उठाई प्रहार गरेको देखिन्छ। बच्चरो जोखिमी हतियार भएको र दुईपटक प्रहार गरेको कारणबाट यो कसुर मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. अनुरूपको आवेश प्रेरित हत्यामा पर्न सक्ने भएन। साधारण लाठा ढुंगाको प्रयोग भएको अवस्थामा ज्यानसम्बन्धीको महलको

१४ नं. अनुरूप १० वर्ष कैद सजाय हुनसक्ने थियो होला। तर यहाँ आवेशप्रेरित हत्या भए पनि बञ्चरोजस्तो जोखिमी हतियारको प्रयोग भएको र प्रहार दुईपटक भएको कारणले ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. अनुरूपको कसुर नभई ऐ. को १३(१) नं. अनुसारको कसुर हुन गएको अवस्था छ। यिनै तथ्यलाई विचार गरी कम सजाय गर्दा ज्यानसम्बन्धीको महलको १४ नं. अनुरूप हुने। सजाय दश वर्ष कैदलाई मापन आधार बनाई सर्वस्वसहित जन्मकैदभन्दा कम र १० वर्षभन्दा बढी सजाय गर्नु समुचित हुने देखिन्छ। यसरी जोखिमी हतियार बञ्चरोको प्रयोग र दुई पटक प्रहार भएको यस अवस्थामा अ.बं. १८८ नं. अनुरूप प्रतिवादीलाई कैद वर्ष १४ गर्नु न्यायोचित देखियो। तसर्थ पुनरावेदक प्रतिवादीलाई अ.बं. १८८ नं. को प्रयोग गरी १४ वर्ष कैद सजाय हुने।

इजलास अधिकृत: सुरेशराज खनाल

कम्प्युटर: मन्दिरा रानाभाट

इति संवत् २०७३ साल भदौ ८ गते रोज ४ शुभम्।

इजलास नं. ३

१

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी, ०६६-सी-०७४५, फैसला बदर गरिपाउँ, केशव कृष्ण श्रेष्ठसमेत वि. हरि नरसिंह अमात्यसमेत

मेन्टिनेन्स नापी शाखा भक्तपुरको फिल्डबुक उतारमा किसानको नाम थर वतनमा हर्षलाल श्रेष्ठ भ.पु. इकुडोल उल्लेख भई किसानको व्यहोरामा ल.पु. तझ्याल बस्ने हेमनरसिंहलाई तिरो तिरी जोती खाइआएको भनी लेखाइदिएको र हर्षलाल श्रेष्ठको जोताहा अस्थायी निस्सामा जग्गाधनीको नाम हेम नरसिंह भनी उल्लेख रहेको तथा हर्षलाल श्रेष्ठले मालपोत कार्यालयमा जग्गा रै.प.को लागि दिएको निवेदनमा पनि जग्गाधनी हेमनरसिंह भनी उल्लेख

भएको र चक्रलाल श्रेष्ठले भूमि सुधार कार्यालय, भक्तपुरमा दिएको मोही कायम गरिपाउँ भन्ने निवेदनमा पनि साबिक लगत नं.२५७ को हा.कि. नं.३३१ कायम भएको जग्गामा हेमनरसिंह तलसिं भएको भनी स्वीकार गरेको देखिँदा उक्त जग्गा निज हेमनरसिंहको नाममा कायम रहेको तथ्यमा विवाद रहेन। वादीहरूले हेमबहादुर र हेमनरसिंह एउटै हुन् भनी सोको विश्वसनीय आधार देखाउन तथा हेम नरसिंह प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादीहरूका बाबु बाजे होइनन् भनी खण्डन गर्न सकेको पाइँदैन। जहाँ साबिक लगत फिल्डबुक र जग्गा दर्ता गर्दा वादी प्रतिवादीहरूका मोही र जग्गाधनी बनेका स्वेस्ताहरू अन्यथा नहुँदासम्म विवादित जग्गामा मोही थिएन, यो जग्गा बेजिल्लाको हो भनी लिइएको तर्क तथा वादी पक्षले लिएको दाबीलाई कानूनसम्मत मान्न र ठहर गर्न नमिल्ने।

वादीहरूले बिर्ता नं. ११०६ को हाल कायम कि.नं. १४२,१४४ र १४७ को जग्गा रैकर परिणत गरिपाउन ल.पु.न.पा. वडा नं १ बाट मिति २०४१।१२।३० मा सिफारिस गरेको भन्ने वादी दाबी लिएका भए पनि प्रतिवादीहरूको बाजे हेम नरसिंहले २०२३ सालमै रै.प. गराइसकेको उक्त जग्गाको सन्दर्भमा तत्कालिन अवस्थामा यी वादीहरू तर्फबाट दाबी उजुर नगरी १८ वर्षपछि वडाबाट भएको भनी वादीहरूले देखाएको सिफारिसको औचित्यता रहने देखिएन। साबिक विर्ता ११०६ को जग्गा वादीका स्वर्गीय पिता हेमबहादुर श्रेष्ठको नाममा दर्ता भएको, तिरो तिरेको रसिद वादीहरूसँग भएको र सो जग्गाको मोहीले कुत बाली तिरी आएको भरपाईसमेत रहे भएको भन्ने वादी दाबी भए पनि सोही लगतको जग्गा नै हालको कि.नं. १४२, १४४ र १४७ का जग्गा हुन् भन्ने विश्वसनीय प्रमाण वादीतर्फबाट पेस हुन सकेको पाइँदैन। प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २६ को कानूनी व्यवस्था तथा प्रमाण कानूनसम्बन्धी सिद्धान्तअनुसार आफ्नो दाबी प्रमाणित गर्ने अभिभारा वादीउपर

रहन्छ । प्रस्तुत मुद्दामा वादीहरूले विवादित जग्गामा आफ्नो हक रहेको देखिने । स्पष्ट प्रमाण कागजहरू पेस गर्न सकेको नदेखिएको अवस्थामा प्रतिवादीहरू सुवर्ण नरसिंह अमात्य र भक्त नरसिंह अमात्यको हक कायम हुने ठहर भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिल्ने नदेखिने हुँदा उल्लिखित आधार प्रमाणबाट विवादित जग्गामा वादीहरूको हक रहेको भन्ने आधार कारण र प्रमाणसमेत रहे भएको नदेखिँदा वादी दाबीको यस अदालतबाट भएको फैसलासमेत बदर हुनुपर्ने अवस्था नरहेकोले सुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतले मिति २०५९।२।२ मा गरेको खारेजी फैसला सदर हुने ठहर्याई पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०६१।१।१३ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: महेश खनाल, रामप्रसाद पौडेल

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७२ साल माघ १० गते रोज १ शुभम् ।

यसै लगाउका निम्न मुद्दाहरूमा पनि यसैअनुसार फैसला भएका छन्:

- ०६६-CI-०७४६, खिचोला मेटाई पाउँ, चक्रलाल श्रेष्ठ वि. पूर्ण कुमारी अमात्यसमेत
- ०६६-CI-०७४७, जग्गा दपोट, तिरो दपोट, प्रकाश श्रेष्ठ वि. हरि नरसिंह अमात्यसमेत

२

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय, ०६८-CR-०००५, ०६८-CR-०१३५, ०६८-CR-०१३६, ०६८-CR-०३७२, ०६८-CR-०३७३ र ०६८-CR-०४८७, जबरजस्ती करणी र चोरी, विष्णुप्रसाद डाँगी वि. नेपाल सरकार, युवराज पन्थीसमेत वि. नेपाल सरकार, यमराज खड्का वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. बसन्त खड्कासमेत, बसन्त खड्का वि. नेपाल सरकार र मोहन पुन वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादी काशीरामले पुनरावेदन अदालतबाट

भएको फैसलालाई चुनौती नगरेको तथ्यबाट निजको हकमा वारदातसम्बन्धी मिसिल संलग्न प्रमाणहरू अखण्डित रहेको मान्नुपर्छ जुन प्रमाण सबै प्रतिवादी विरुद्ध पनि समानरूपमा आकर्षित हुने देखिन्छ । माथि उल्लेख भएबमोजिम प्रस्तुत वारदातको पूरै दृश्यपटलमा प्रतिवादीहरू बाहेक अरु कोही देखिँदै देखिँदैनन् । यस अवस्थामा फलाना फलानाले यो यस्तो कार्य गरेको भनी यथार्थ कुरा नखुलाई सत्य तथ्य बङ्ग्याउने प्रतिवादीहरू विरुद्ध निर्दोषिताको अनुमानको सिद्धान्त आकर्षित हुने अवस्था नरहने ।

अतः प्रतिवादी काशीराम मरासिनीले पुनरावेदन अदालतको फैसला विरुद्ध पुनरावेदन नगरेकोले निज र प्रतिवादीहरू वसन्त खड्का, विष्णुप्रसाद डाँगी, यमराज खड्का, युवराज पन्थी, मनिराम पोखरेल र मोहन पुन मगरको हकमा पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेकै देखिँदा सो हदसम्म सदर भई प्रतिवादी विष्णु चौधरीलाई सफाइ दिएको हदसम्मको पुनरावेदन अदालत, तुलसीपुरको फैसला केही उल्टी भई प्रतिवादी विष्णु चौधरीलाई पनि मुलुकी ऐन, जबरजस्ती करणीको महलको ३ नं. को देहाय ५ बमोजिम ५ वर्ष र ऐ. ३क नं. बमोजिम थप ५ वर्ष कैदसमेत जम्मा १० वर्ष कैद र यी प्रतिवादीबाट पनि पीडितले सोही महलको १० नं. बमोजिम रु.५०,०००।- क्षतिपूर्ति भराई लिन पाउने ।

पुनरावेदन अदालत, तुलसीपुरले पीडित विरुद्ध आफूहरूले जबरजस्ती करणीको कसुर गरेको ठहर्याई सजाय गरेको फैसला उल्टी गरी सफाइ पाउँ भनी प्रतिवादीहरू बसन्त खड्का, विष्णुप्रसाद डाँगी, यमराज खड्का, युवराज पन्थी, मनिराम पोखरेल र मोहन पुन मगरको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

वादी नेपाल सरकारले पीडितको साथमा रहेको २ तोलाको सुनको सिक्की पनि प्रतिवादीहरूले चोरी गरी लगेको हुँदा प्रतिवादीहरूलाई मुलुकी ऐन, चोरीको महलको १२ नं. बमोजिम सजाय गरी ऐ.

को १० नं. को देहाय ३ बमोजिम तत्कालको बजार मूल्यअनुसार हुने बिगो रु.५८,३००।- पीडितलाई दिलाई भराइ पाउँ भनी लिएको पुनरावेदन जिकिरतर्फ विचार गर्दा अर्धबेहोस अवस्थामा रहेकी पीडित आफैले निजको मोबाइल र झोलासमेत भुइँमा फाल्नेसमेतको कार्य गरेको देखिएको, चोरी गरेमा प्रतिवादीहरू सर्वत्र इन्कार रहेको तथा प्रतिवादीहरू वा प्रतिवादीमध्येको यो यसले पीडितको उक्त धनमाल चोरी गरेको कुरा मिसिल प्रमाणबाट शङ्कारहित र निर्विवाद प्रमाणबाट प्रमाणित हुन नसकेकोले चोरीतर्फको अभियोग दाबी पुग्न नसक्ने ठहर्याएको मिति २०६७।१२।३० को पुनरावेदन अदालत, तुलसीपुरको फैसला सदर हुने।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला

कम्प्युटर: सुदर्शनप्रसाद आचार्य

इति संवत् २०७२ साल फागुन ३० गते रोज १ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७१-CI-०५४३, अंश चलन, पुण्यकेशरी लैबा कैती वि. पुण्यराम लैबासमेत

दर्ता नभएका जग्गाहरूका सम्बन्धमा जग्गा दर्तासम्बन्धी कानूनअनुरूप दर्ता नभएसम्म अंशियारहरूको हक स्थापित नभएको स्थितिमा बन्डा गर्न नमिली अंशियारहरूका नाममा हक स्थापित भएका बखत नै बन्डा पाउने हुँदा यसका साथै अंशियारहरू र अंशियार उनाउ व्यक्तिको नाउँमा दर्ता रहेको जग्गा उनाउ व्यक्तिको हक परसारी मात्र बन्डा गर्नुपर्ने हुन आउने।

अंशियारहरू मध्येले आफूखुस गर्न पाउने निजी आर्जनको सम्पत्तिको हकमा सो निजी आर्जनको सम्पत्तिलाई बन्डा गरेको मिलेको नदेखिँदा प्रस्तुत अंश मुद्दामा तायदाती फाँटवारी पेस भएकोमा सो फाँटवारीमा अंशियारबाहेकका उनाउ व्यक्तिहरूको नाउँमा रहेका जग्गासमेत बन्डा छुट्याउने गरी भएको फैसलाले अंशियारबाहेकका नाउँको जग्गा छुट्याउन

अंशबन्डाको महलमा भएको कानूनी व्यवस्थाविपरीत हुने हुँदा उनाउ व्यक्तिका नाममा रहेको जग्गाहरू बन्डा हुने गरेको नमिल्ले।

कि.नं. २१२ अष्टमायाको नाम दर्ताको र कि.नं. ३७९ लक्ष्मीश्वरीका नाउँमा दर्ता रहेको जग्गाहरू निजले खरिद गरेको र सो जग्गा खरिद गर्न र घर निर्माण गर्न यिनै जग्गा दृष्टिबन्धक राखेको लिखतसमेत देखिएको र सगोलबाट खरिद गरेको भन्ने अर्को पक्षले कुनै ठोस आधार प्रमाणबाट पुष्टि गर्न सकेको नदेखिएका अवस्थामा महिलाले आफूखुस गर्न पाउने कार्य गरी ऋणसमेत लिई सम्पत्ति आर्जन गरेको देखिँदा यस्तो आर्जनलाई सगोलको मान्न न्यायोचित नहुने।

घरमुली भएका, अन्य घरका सदस्यहरू अंशियाराहरू हुँदाहुँदैको अवस्थामा घरमुली नभएका बुहारीको नाउँमा जग्गा खरिद गरेको भन्ने कुरा वादी दाबीबमोजिम विभिन्न आधार कारणबाट पुष्ट्याई नभइकन केवल वादी दाबीको आधारमा सगोलको सम्पत्ति भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने।

प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २६ अनुसार कसैले कुनै कुराको दाबी लिन्छ भने सोको पुष्ट्याई गर्ने जिम्मा सम्बन्धित पक्षकै हुन्छ। वादीले कुनै दाबी गर्छ भने दाबी लिँदैमा सोहीअनुसार हुँदैन सोको लागि विभिन्न तथ्य आधार कारण एवम् प्रमाणबाट पुष्टि गर्नुपर्छ तर प्रस्तुत मुद्दामा सगोलको सम्पत्तिबाट खरिद गरेको हो भनी विभिन्न तथ्य आधार कारण एवम् प्रमाणबाट पुष्टि गर्न सकेको पाइँदैन तसर्थ एक महिलाले ऋणसमेत लिई सम्पत्ति आर्जन गरेको देखिँदा यस्तो आर्जनलाई सगोलको मान्न न्यायोचित मान्न मिल्ने अवस्था नहुँदा त्यस्तो सम्पत्तिलाई निजी आर्जन मान्नु पर्ने।

उनाउ व्यक्तिका नाममा दर्ता स्वेस्ता देखिएका कि.नं. ५८, कि.नं. १४३ चौमीमाया कर्माचार्यको नाउँ दर्ताको, कि.नं. ४७७, ६०३, ६०५, ५८५,

८१, ३० जग्गा वादी प्रतिवादीमा अंशबन्डा लाग्ने ठहर्याएको कि.नं.३५८ राजु मानन्धर पूर्णबहादुर लैबाको संयुक्त दर्ता देखिँदा सो जग्गाबाट आधामात्र अंशबन्डा गर्नुपर्नेमा पूरै जग्गा बन्डा लाग्ने ठहर्याएको, कि.नं.२४८ पुण्यराम बलराम, रमेश लैबा र इन्द्रलालको संयुक्त दर्ताको देखिँदा सो जग्गाबाट ३ भागबाट मात्र अंशबन्डा गर्नुपर्नेमा पूरा जग्गा बन्डा गर्नुपर्ने ठहर्याएको र कि.नं. २०२ अष्टमायाको नाम दर्ताको र कि.नं.३७९ लक्ष्मीश्वरी नाम दर्ताको दुवै कित्ता जग्गा निजहरूको निजी आर्जनको देखिँदा बन्डा नलानेमा सो कि.नं.२१२ र कि.नं. ३७९ को घरजग्गासमेत अंशबन्डा लाग्ने ठहर्याएको हदसम्म भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।१ को फैसला नमिलेकोले सो हदसम्म केही उल्टी हुने ठहर्याई पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट भएको फैसलालाई अन्यथा भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने।

अतः भक्तपुर जिल्ला अदालतको मिति २०६८।८।१ को फैसला नमिलेकोले उल्टी हुने ठहर्याई भएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। वादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: जयराम श्रेष्ठ

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७३ साल जेठ १२ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०६८-CR-०६०२, जबरजस्ती करणी, कृष्णकुमार गुरुङ वि. नेपाल सरकार

पीडित र प्रतिवादी कृष्णकुमार गुरुङसमेतको शारीरिक परीक्षण हुँदा जबरजस्ती करणीका चिह्न नपाइएको र पीडितहरू Hymen rapture भएपनि तत्कालको rapture भएको पाइँदैन। योनि Fourchette मा Tenderness देखिएपनि तीनजना वादीलाई सातसात जनाले जबरजस्ती करणी

गरेको भए योनिमा Tenderness मात्र हुने अवस्था हुँदैन। इच्छाविपरीत जबरजस्ती करणी भएको अवस्थामा बल प्रयोग गरेको हुन्छ। अशक्त अवस्थामा नभएको महिलाले पुरुषलाई चिथर्ने, टोक्ने इत्यादि गर्ने सम्भावना पनि त्यतिकै रहेको हुन्छ। साथै कुनै महिलालाई सातसातजनाले जबरजस्ती करणी गर्दा महिलाको शारीरिक र यौनाङ्गको स्थिति सामान्य हुँदैन मानसिक स्थिति फरक हुन्छन्। वारदातको समय र वारदातस्थलबाट पीडितहरूलाई लगी पालैपालो मिलेर जबरजस्ती करणी गर्यो भन्ने कुरा विश्वासयोग्य छैन किन कि एक पुरुषले केही मिनेटको फरकमा यौन उत्तेजनाका साथ अर्कोसँग फेरि अर्कोसँग पूर्ण यौन सम्बन्ध राख्न सक्ने कुरा स्वयम्मा तर्कसम्मत हुन नआउने।

अनुसन्धानको सिलसिलामा पीडित र प्रतिवादीको शारीरिक परीक्षण गर्दा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, संखुवासभाको मिति २०६६।१।२९ को रिपोर्टबाट जबरजस्ती करणीको लक्षणहरू नदेखिएको, प्रतिवादीले आफूमाथि जबरजस्ती करणी गरेको भनी पीडितहरूले किटानीसाथ बकपत्र नगरेकोसमेतका कारणले प्रतिवादीउपरको आरोप शङ्कारहित तवरबाट पुष्ट्याई भएको नदेखिएको अवस्थामा जबरजस्ती करणीजस्तो जघन्य अपराधमा सजाय गर्न न्यायोचित नभएकोले अभियोग दाबीबमोजिम सजाय गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, धनकुटाको मिति २०६८।५।२९ मा भएको फैसला उल्टी भई प्रतिवादी कृष्णकुमार गुरुङले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउने। इजलास अधिकृत: जयराम श्रेष्ठ
कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ
इति संवत् २०७३ साल जेठ १० गते रोज २ शुभम्।

५

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७२-RC-००११, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. खुशी चौधरी

वस्तुतः साधक जाँचको लागि पेस हुने मुद्दामा कसुरदार प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहरी भएको फैसला प्रमाण मूल्याङ्कनको रोहमा मिले नमिलेको भन्ने कुरालाई हेरिन्छ । मिसिल संलग्न घटनास्थल तथा लास जाँच विवरण मुचुल्कामा प्रतिवादीको खुशी चौधरीको घरभित्र पूर्व दक्षिण कुनामा रहेको खाटमा मृतक रमिया चौधरी र किर्ति चौधरीको लास रहेको भन्नेसमेत व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ । उक्त तथ्य जाहेरी दरखास्त, प्रतिवादीले बञ्चरो प्रहार गरी मारेको भनी गरेको साबिती बयान र मौकाको घटना विवरण कागजबाट समर्थित भएको अतिरिक्त शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट पनि सोही तथ्यगत अवस्था पुष्टि भएबाट रमिया र किर्ति चौधरीको कर्तव्यबाट मृत्यु भएको देखिन आउने ।

मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३ को देहाय १ नं. मा धार भएको वा नभएको जोखिमी हतियार गैरले हानी रोपी घोची ज्यान मारेमा जति जना भई हतियार छाडेको छ उती जना ज्यानमारा ठहर्छन्, सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्नुपर्दछ भन्ने प्रस्ट कानूनी व्यवस्था भएको देखिन्छ । प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्‍याई भएको फैसला मिलेको छ, छैन भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा मृतक रमिया र किर्ति चौधरीलाई प्रतिवादी खुशी चौधरीले मिति २०६७।७।२७ गते राति धारिलो हतियार बञ्चरोले टाउकोलगायत शरीरका अन्य संवेदनशील भागहरूमा प्रहार गरी मारेको तथ्य घटनास्थल तथा लास जाँच विवरण मुचुल्काबाट देखिएकोमा उक्त कुरालाई स्वीकार गरी प्रतिवादी खुशी चौधरी र सहप्रतिवादी बिन्दु चौधरीले मौका र अदालतमा बयान गरेको देखिन्छ । जाहेरवाला सोभन चौधरीले आफैँले आफ्नो आँखाले प्रतिवादीले आफ्ना छोरीहरूलाई बञ्चरो प्रहार गरी कर्तव्य गरेको भनी जाहेरी दिएकोमा अदालतमा साक्षीसरह उपस्थित भई सोही व्यहोरा समर्थन गरी बकपत्र गरेको देखिन्छ । जाहेरवाला

प्रत्यक्षदर्शीसमेत भएको अवस्थामा जाहेरवालाको बकपत्र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १० बमोजिम प्रतिवादीको बयान दफा ९ बमोजिम र परशुरामप्रसाद एवम् बिक्रम चौधरीको बकपत्र दफा १८ बमोजिम प्रमाणमा लिन मिल्ने नै देखिने ।

कर्तव्य गरी छोरीहरू मार्नमा प्रतिवादीले जोखिमी हतियार बञ्चरो प्रयोग गरेको भन्ने कुरा प्रतिवादी स्वयम्ले स्वीकार गरेको र सो स्वीकारोक्ति निजकै विरुद्धमा प्रमाण हुनेसमेतको परिप्रेक्ष्यमा जोखिमी हतियार बञ्चरोले कर्तव्य गरेको वारदातमा प्रतिवादी खुशी चौधरीलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३ को देहाय १ नं. को कसुरमा सोही नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने गरी बारा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१२।१८ मा भएको फैसला सदर गर्ने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको मिति २०७१।३।२४ को फैसला मिलेकै देखिँदा साधकको रोहमा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७२ साल चैत ५ गते रोज ६ शुभम् ।

६

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७०-CR-०२११, ०९६५, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. रामप्रवेश केवट चौधरी (सहनी) समेत, दिनेश चौधरी केवट (सहनी) वि. नेपाल सरकार

सम्बद्ध मिसिल कागजातहरूको अध्ययनबाट मृतक जगमोहन सहनीलाई प्रतिवादीहरूले घेरा हाली प्रतिवादीमध्ये दिनेश चौधरीले पेटमा छुरा हानी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा प्रतिवादीहरूलाई ज्यानसम्बन्धी महलबमोजिम सजाय गरिपाउँ भन्ने मृतकका बाबु वृजनन्दन सहनीको जाहेरीबाट प्रस्तुत मुद्दाको उठान भएको देखिन्छ । मिसिल संलग्न लास जाँच मुचुल्काबाट मृतकको दाहिने कोखाको केही तल गहिरो

चोट लागी बोसो निस्किएको भन्ने देखिएको र सोही चोटको कारणबाट मृतकको मृत्यु भएको कुरामा विवाद रहेको नदेखिँदा मृतकको मृत्यु स्वाभाविक नभई अरु कसैको कर्तव्यबाट भएको देखिन आउने ।

मौकाको घटना विवरण कागजका मानिस लक्ष्मण चौधरीले अदालतसमक्ष उपस्थित भई बकपत्र गर्दा मोटरसाइकलमा आएर दिनेश चौधरीले जगमोहन सहनीलाई छुरी हाने, मोटरसाइकलमा दुई जना थिए, दिनेशलाई चिने अर्को व्यक्तिलाई चिनिन भनी लेखाई दिएको देखिन्छ । त्यस्तै मृतकका पिता जाहेरवाला वृजनन्दन सहनीसमेतका अन्य साक्षीहरूले विवाहमा वादविवाद भएको, प्रतिवादी दिनेशले मृतकलाई छुरी हानेको कुरा सुनेको, अरु प्रतिवादीले वारदात घटाएको कुरा नसुनेको भनी अदालतमा समेत बकपत्र गरी अन्य प्रतिवादीहरू समेत वारदातमा संलग्न रहेको कुरा भन्न लेखाउन सकेको नदेखिने ।

प्रतिवादी दिनेश चौधरी आफूले मृतकलाई छुरी हानी वारदात घटाएको कुरामा मौका र अदालतमा समेत साबित रहेको देखियो । निजले आफूबाहेक अरूले वारदात नघटाएको, वारदातमा अरू कसैको संलग्नता नरहेको भनी बयान गरेको र अन्य प्रतिवादीहरू मौकामा तथा अदालतमा समेत कसुरमा इन्कार रहेका, निजहरूले मृतकलाई घेरा हाली भाग्न उम्कन नपाउने गरी मृतकलाई मार्नमा सहयोग गरेको तथा संयोग पारी दिएको भन्ने वादी पक्षका साक्षीको बकपत्र तथा मिसिल संलग्न अन्य प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको छैन । मृतकको शरीरको दाहिने कोखाको केही तल एउटा मात्र चोट देखिएको तथा प्रतिवादी दिनेश चौधरीबाहेक अन्य प्रतिवादीहरूको वारदातमा संलग्नता रहेको भन्ने कुरा वादी पक्षले प्रमाणबाट पुष्टि गर्न सकेको नदेखिने ।

अतः पुनरावेदक प्रतिवादी दिनेश चौधरी केवटले अधिकारप्राप्त अधिकारी र अदालतसमक्ष गरेको साबिती बयान शव परीक्षण प्रतिवेदनबाट समेत समर्थित भइरहेको देखिँदा निजलाई ज्यानसम्बन्धीको

महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्म कैद हुने, प्रतिवादी श्याम झा वारदातस्थलमा उपस्थित भई वारदातपश्चात् प्रतिवादी दिनेश चौधरीलाई भाग्नमा सहयोगसम्म गरेको देखिँदा निजलाई ऐ. को १७(३) नं. बमोजिम ३ (तीन) वर्ष कैद हुने तथा अन्य प्रतिवादीहरू रामप्रवेश केवट चौधरी, सुरेश केवट चौधरी, संजय केवट चौधरी र मनोज सहनीको वारदातमा संलग्नता पुष्टि हुन सकेको नदेखिँदा निजहरूले आरोपित कसुरबाट सफाई पाउने ठहर्याई सुरु झापा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।७।२ मा भएको फैसला सदर हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, इलामको मिति २०६९।११।२० को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । निज पुनरावेदक प्रतिवादी तथा वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

पुनरावेदक प्रतिवादी दिनेश चौधरी केवट (सहनी) लाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १२ (बाह्र) वर्ष कैद सजाय हुन उपयुक्त हुने भनी पुनरावेदन अदालत, इलामले व्यक्त गरेको राय सम्बन्धमा विचार गर्दा, निज प्रतिवादीको मृतकलाई मार्नुपर्नेसम्मको पूर्वसिद्धि रहेको देखिँदैन । वारदातको दिन यी प्रतिवादीको काकाकी छोरीको विवाह भएको र विवाहमा जन्ती आएका केटीहरूलाई जिस्काएको विषयमा जन्ती पक्ष र निज प्रतिवादीसमेतका मानिसहरू बीच वादविवाद भएको भन्ने देखिन्छ । सो वादविवादको क्रममा धकेला धकेल, हात हालाहालको अवस्थामा उक्त दुःखद् घटना घट्न गएको देखिन्छ । निज प्रतिवादीले मृतकलाई मार्ने मनसाय राखी पूर्वयोजना र तयारीका साथ छुरी प्रहार गरेको भन्ने नदेखिँदा वादविवाद हुँदाको अवस्थामा आवेशमा आई छुरा प्रहार गर्दा कुठाउँमा लाग्न गई मृतकको मृत्यु भएको अवस्था देखियो । साथै निजले घटनाको सत्यतथ्य विवरण उल्लेख गरी न्याय सम्पादनको कार्यमा सहयोग नै गरेको देखिएको र निजको अल्लारे युवा अवस्थासमेतका समग्र परिस्थितीलाई विचार गर्दा पुनरावेदक प्रतिवादी दिनेश

चौधरी केवटलाई ठहरेबमोजिम सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिएकोले निजलाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १२ (बाह्र) वर्ष कैद सजाय हुन उपयुक्त हुने भनी पुनरावेदन अदालत, इलामबाट व्यक्त भएको रायसमेत मनासिब देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: सन्तोषप्रसाद पराजुली

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७३ साल जेठ १८ गते रोज ३ शुभम् ।

७

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७१-RC-००७९, ०७१-CR-११२८, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. विनोद दनुवार, विनोद दनुवार वि. नेपाल सरकार

मौकामा प्रहरीमा कागज गर्ने तुलसा नेपाली, लक्ष्मण दनुवार, सीता मुग्रांती, कल्पना नेपाली, सुशीला नेपाली, मानबहादुर दनुवार, रोसनी दनुवार, सुमित्रा दनुवार, भक्तबहादुर दनुवार, तुलसीप्रसाद दाहाल र जाहेरवाला खड्गबहादुर दनुवारले मृतक सुजा दनुवारलाई मिति २०६८।१।२५ गते कर्तव्य गरी मारी सो अपराधबाट बचन आफैँ पासो लागी झुन्डिएर मरेको देखाउन सलले घाँटीमा पासो लगाई आँपको रूखको हाँगामा झुन्ड्याई दिएकोमा विश्वास लाग्छ भनी एकै व्यहोराले लेखाई दिएको देखिन्छ । निजहरूले अदालतमा उपस्थित भई साक्षीसरह बकपत्र गर्दा उपर्युक्त मौकाको कागज व्यहोरालाई समर्थन गरेबाट उक्त कुरालाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ बमोजिम ठोस, विश्वसनीय र निश्चयात्मक प्रमाणको रूपमा लिन मिल्ने नै देखिन आउने ।

मिसिलमा मृतक सुजा दनुवारको फोटोहरू पनि संलग्न रहेको देखिन्छ । ती फोटोहरू हेर्दा मृतकको घाँटीमा रातो सल बाँधिएको र सल कस्सिएको ठाउँमा घाउको खतहरू देखिन्छ । प्रतिवादीले अधिकारप्राप्त अधिकारी र अदालतमा उक्त सलले सुजा दनुवारलाई कर्तव्य गरी मारी घाँटीमा बाँधी झुन्डाएको भनी बयान

गरेको देखिन्छ । घटनास्थलको नजिकै अनुसन्धानको क्रममा दुईवटा प्लाष्टिक पोकामा तरकारी र एकजोर लेडिज चप्पल पनि फेला परेको देखिन्छ । निज प्रतिवादीले उक्त तरकारी र चप्पल वारदातस्थलबाट ल्याई मिलाएर राखेको भनी घटनाको बारेमा यथार्थ बताई बयान गरेको देखिन्छ । यस अवस्थामा त्यो फोटो र सलको प्रमाणिक महत्त्वलाई अवमूल्यन गर्न नमिल्ने ।

आफैँले घाटी थिची कर्तव्य गरेको तथ्यगत वारदात मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ नं. को विपरीत १३ को देहाय ३ नं. अन्तर्गतको कसुर हुँदा पुनरावेदक प्रतिवादीलाई पुनरावेदन अदालत, राजविराजले कसुरदार ठहर गरी मिति २०६९।१।१६ मा गरेको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

पुनरावेदन अदालत, राजविराजले यी पुनरावेदक प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैद गर्दा चर्को पर्ने हुँदा १५ वर्ष मात्र कैद सजाय गर्ने गरी राय व्यक्त गरेको सम्बन्धमा विचार गर्दा प्रतिवादी मिति २०६८।१।२५ गते साँझको समयमा मृतकको पछिपछि गई मृतक बसेको खेतमा पुगी किन ढिलो आएकी, कहाँ गएकी, यसो गर्नाले बेइज्जत भएको भन्नेसमेतका कुरामा विवाद गरी दुवै जनाबीच हात हालाहाल धकेला धकेल भई मृतकले प्रतिवादीलाई हुत्याएको निहुँमा तत्काल घाँटी थिची कर्तव्य गरी मारेको देखिँदा योजना बनाई कर्तव्य गरेको देखिएन । निजको उमेर पनि २३ वर्षको देखिएको र सुरुमा अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष कसुर गरेकोमा ईन्कार रहे पनि ततिम्बा र अदालतको बयानमा मादक पदार्थ सेवन गरी आवेगमा कसुर गरेको कुरा स्वीकार गरी बयान गरेकोसमेतका अवस्थालाई मध्यनजर राख्दा प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहितको जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने र १५ वर्षको सजाय निर्धारण गर्दा पनि ऐनको मनसाय पूरा हुने देखिएकोले प्रतिवादी

विनोद दनुवारलाई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम १५ वर्ष कैद सजाय गर्न मनासिब देखिँदा पुनरावेदन अदालत, राजविराजले प्रकट गरेको राय पनि सदर हुने।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७३ साल जेठ २३ गते रोज १ शुभम्।

८

मा.न्या.श्री गोपाल पराजुली र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७०-CR-००६०, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. मनबहादुर वि.क.

कानूनमा उसै मौकामा उठेको रिस थाम्न नसकी साधारण लाठा, ढुङ्गा, लात र मुक्का इत्यादिले हान्दा सोही चोटको पीरले ज्यान मरेमा भन्नेसमेत शब्दावली प्रयोग भएको हुँदा अभियुक्त मौकामा उत्तेजित भई अपर्झट सानातिना लाठा, ढुङ्गा, लात र मुक्का प्रहार भएको अवस्थामा त्यस्ता अभियुक्तलाई आवेशको बचाउ दिन मिल्ने नै देखिन्छ। प्रतिवादीले अदालतमा मृतक आफैँ बाबियो घाँस बोकेर आउँदै गर्दा आफैँ ठेस लागी पल्टिएर मेरो लौरोमा ठोकिँदा घाउ चोटपटक लागेको भन्ने व्यहोराले बयान गरेको भए तापनि मौकामा लौरोले प्रहार गर्दा घाउ चोटपटक लागेको भनी गरेको बयान अन्यथा प्रमाणित हुन सकेको छैन। तर प्रतिवादीले मृतकलाई पूर्वयोजना बनाई अपराधिक मनसायले वारदात गरेको भन्ने कुरा देखिएको छैन। वादी नेपाल सरकारले मनसायपूर्वक नै वारदात भएको भन्ने व्यहोराले अभियोग दाबी लिई यस अदालतमा पुनरावेदनसमेत गरेको भए तापनि वारदातको दिन र समयभन्दा पहिला प्रतिवादीले अपराध गर्ने गरी पूर्वयोजना बनाएको र परिणामतः कर्तव्य गर्न कुटो प्रहार गरेको भन्ने कुरा देखाउन सकेको देखिँदैन। जुन दायित्व प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ बमोजिम पुनरावेदक वादीको नै हुने।

प्रतिवादी शारीरिक अपाङ्ग भएका व्यक्ति

हुन भन्ने देखिन्छ। मृतक र प्रतिवादी दुवै छिमेकी पनि भएको देखिन्छ। रक्सीको नशामा आफ्नै तरिकाले वारदातको दिन बिहान बाटो हिँडिरहेको अवस्थामा घर नजिकै केही काम गरेर बसिरहेका प्रतिवादीलाई शारीरिक अपाङ्गताको विषयलाई लिई लुलो लङ्गडो जस्ता अपमानजनक र अपाच्य शब्द प्रयोग गरी गाली गलौज गरेको कारण सोही समयमा मृतकप्रति रिस उठी प्रतिवादीले सहारा लिएको लौरोले प्रहार गर्दा मृतकको निधारमा लागेको देखिन्छ। मृतकले जथाभावी प्रतिवादीलाई गाली गलौज गर्नु र प्रतिवादीसँग लौरो हुनुबीच वारदातको तादाम्यता रहेको नै देखिन्छ। प्रतिवादीले मृतकले जथाभावी बोलेको कुराको इवीलाग राखी योजना बनाई प्रहार गरेको देखिँदैन। उसै मौकामा उठेको रिसबाट उत्तेजित भई आफूले टेक्ने लौरोले प्रहार गर्दा निधारमा लागी अन्ततः सोही जरियाबाट मृत्यु भएको देखियो। यसरी मृतकको मृत्युको कारण र घटित घटना १४ नं. मा उल्लिखित अवस्थासँग मिल्ने देखिनाले प्रतिवादीलाई ऐ. १४ नं. को कसुरमा १० वर्ष कैद सजाय गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत, बुटवलको मिति २०६९।२।२९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: भीमबहादुर निरौला

कम्प्युटर: विष्णुदेवी श्रेष्ठ

इति संवत् २०७३ साल जेठ २३ गते रोज १ शुभम्।

इजलास नं. ४

१

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७२-CI-१२९७, उत्प्रेषण / परमादेश, बुद्धिकुमार मल्ल वि. अर्थ मन्त्रालय, नेपाल सरकारसमेत

एउटा आधिकारिक निकायले रीतपूर्वक

रोक्का राख्न लेखी पठाई रोक्का रहेको जेथा घर जग्गा सम्बन्धित संस्थाबाट जुन उद्देश्यको लागि रोक्का राखिएको छ । सो उद्देश्यलाई नै नकारात्मक प्रभाव पार्ने गरी पुनः अर्को निकायको पत्र लिई दोहोरो रोक्का राख्ने कार्य कुन कानूनान्तर्गत भएको हो । सो स्पष्टरूपमा निवेदकले देखाउन सकेको छैन । सम्बन्धित वित्तीय संस्थाको साँवा ब्याज असुलउपर हुन नसकेको अवस्थामा रीतपूर्वक लिलाम भइ जाने र लिलाम सकार गर्नेको नाउँमा दाखेल खारेज हुने स्वाभाविक प्रक्रिया भएको र सोमा असर पार्ने गरी दोहोरो रोक्का राख्न मिल्ने अवस्थाको विद्यमानतासमेत देखिँदैन । सुरक्षणबापतको जेथा सम्बन्धित संस्था आफैँले सकार गर्न सक्ने व्यवस्था बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ५७(६) ले गरेको तथा दफा ५७(७) ले यसरी स्वामित्वमा लिएको सम्पत्ति दाखेल खारेजको लागि लेखी आएमा दाखेल खारेज गरिदिनुपर्नेसमेत व्यवस्था गरेको देखिएकोले ओम फाइनेन्स लिमिटेडको काम कारवाही र दाखेल खारेज माग गरेको प्रक्रिया कानूनसङ्गत नै रहेको देखिने ।

ओम फाइनेन्सबाट भएको रोक्का तथा डिभिजन सहकारी कार्यालय, काठमाडौँको रोक्का राख्नेसम्बन्धी काम कारवाहीको समय अन्तराल हेर्दा ओम फाइनेन्सको तर्फबाट उक्त कि.नं. ४५४ को ०-३-०-० घर जग्गा मिति २०६८।१०।२९ मा रोक्का रहेको तथा डिभिजन सहकारी कार्यालयको तर्फबाट मिति २०७०।५।१४ मा रोक्का रहेको देखिन्छ । यसप्रकार हेर्दा पनि ओम फाइनेन्सबाट राखिएको रोक्का पहिलो र जेठो देखिएको छ । यस्तो अवस्थामा स्वाभाविक र न्यायसङ्गतरूपमा पहिलो काम कारवाहीले मान्यता पाउनु पर्ने देखिन्छ । प्रस्तुत अवस्थामा पहिलो रोक्काको उद्देश्य र प्रयोजन पूरा नभएसम्म पछिल्लो रोक्काले मान्यता पाउने अवस्थासमेत नभएकोले मिति २०६८।१०।२९ मा रोक्का राख्ने ओम फाइनेन्स लिमिटेडबाट लिलाम भई सकार गरेको घरजग्गा

दाखिल खारेज गरी लिलाम सकार गर्नेको नाउँमा दर्ता गरेपछि मात्र रोक्का राख्ने संस्थाको रोक्काको उद्देश्य पूरा हुने भएकोले, विवादित कि.नं. ४५४ को घर जग्गा रोक्का राख्न डिभिजन सहकारी कार्यालयबाट मिति २०७०।५।१४ मा लेखिएको पत्र र सो आधारमा रोक्का राखिएको मालपोत कार्यालय डिल्लीबजारको काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी विवादित घरजग्गा ओम फाइनेन्स लिमिटेडका नाउँमा दाखिल खारेज नामसारी गरिदिनु भनी मालपोत कार्यालयको नाउँमा परमादेशको आदेशसमेत जारी गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७२।६।१४ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: सुमनकुमार न्यौपाने
कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७३ असोज ३० गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७०-CR-०५०६, अपहेलना, रामबहादुर खत्री वि. नुच्छे खड्गीसमेत

आफ्नो अपहेलनाका सम्बन्धमा परेको निवेदनमा न्यायिक निष्कर्ष निकाल्ने महत्त्वपूर्ण निकाय सम्बन्धित अदालतहरू नै हुन्छन् । विवादको केन्द्र नै आफूसँग सम्बद्ध रहेको अवस्थामा उक्त विषयको विवादित तथ्यमा प्रवेश गरी अपहेलना भयो भएन भनी सुरु न्यायिक अन्तस्करण प्रयोग गरी निर्णय गर्ने अधिकार सम्बन्धित अदालतको स्वतन्त्र अधिकार भएको हुँदा उक्त अधिकारक्षेत्रको प्रयोग भई भएको निर्णयका सम्बन्धमा पुनरावेदनको रोहमा विचार गर्नु मनासिब देखिँदैन । यस अदालतलाई आफ्नो र मातहतको अदालतको अपहेलनाका सम्बन्धमा कारवाही गर्न सक्ने स्वतन्त्र सुरु अधिकार रहेको देखिँदा यस्तो विशिष्ट प्रकृतिको मुद्दाको विषयमा सम्बन्धित अदालतले निरूपण गरिसकेपछि पक्षले त्यसमा नै चित्त बुझाउनु मनासिब हुने देखिने ।

पुनरावेदन अदालत, पाटनको विपक्षीहरूबाट अपहेलना भयो भनी अपहेलनासँग सम्बन्ध रहेको विषय उठान गरी यी पुनरावेदकले पुनरावेदन अदालतमा निवेदन दायर गरेकोमा निवेदन दाबीमा उल्लेख भएअनुसार आफ्नो अपहेलना भएको छैन भनी स्वयम् सम्बन्धित अदालतबाट गहनरूपमा विचार गरी आदेश भएको अवस्थामा यस अदालतबाट पुनरावेदनको रोहमा पुनरावेदन सुनी पुनरावेदन अदालतको अपहेलना भयो भएन भनी निर्णय दिनु मनासिब हुँदैन । आफूसँग सरोकार राख्ने विषयमा सबैभन्दा बढी जानकारी सम्बन्धित अदालतबाहेक अरु अदालतलाई हुन सक्दैन । सो सम्बन्धमा सार्थक सम्बन्ध राख्ने अदालतले गरेको निर्णय नै भरपर्दो र विश्वसनीय हुने हुँदा मातहतको अदालतको स्वतन्त्र अधिकार खण्डित हुने गरी माथिल्लो अदालतले पुनरावेदन सुन्नु र पुनरावेदकीय अधिकार ग्रहण गरी निर्णय दिनु अपहेलना मुद्दाको विशिष्टताको दृष्टिकोणबाट समेत मनासिब नदेखिने ।

माथि विवेचित आधार र कारणबाट जुन अदालतको अपहेलना भयो भनी निवेदकले निवेदन प्रस्तुत गरेका छन् सोही अदालतबाट आफ्नो अपहेलना भएको छैन भनी क्षमाशील भई निर्णय गरेको अवस्थामा पक्षको हक नै समाप्त हुने । जसरी अन्य मुद्दामा प्रयोग गरिएको पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकारअन्तर्गत मुद्दाको तथ्यभिन्न प्रवेश गरी पुनरावेदन अदालतको फैसला मिले नमिलेको सम्बन्धमा विचार गरिरहनु औचित्यपूर्ण नदेखिँदा प्रस्तुत पुनरावेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: चन्द्रप्रकाश तिवारी

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७३ साल जेठ २७ गते रोज ५ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७०-CR-१०१७, बहुविवाह, विपना

रोकायासमेत वि. नेपाल सरकार

दुनियावादी फौजदारी मुद्दाको प्रकृति सरकारवादी फौजदारी मुद्दाको प्रकृतिभन्दा नितान्तरूपमा भिन्न हुने हुँदा दुनियाँवादी फौजदारी मुद्दामा व्यक्तिलाई थाहा भएको मितिबाट नै नालिस गर्ने हदम्याद स्वतः प्रारम्भ हुन्छ किनकी यसमा स्वयम् थाहा पाउने व्यक्ति नै नालिस गर्ने कार्यको लागि अग्रसर हुनुपर्दछ । यस्ता मुद्दामा नालिस गर्न अन्य निकाय वा व्यक्तिको ग्राह्यता र हकदैया नै रहँदैन तर सरकारवादी फौजदारी मुद्दामा नालिस गर्ने सम्पूर्ण प्राधिकार नेपाल सरकारउपर रहेको हुन्छ । यसरी नेपाल सरकारले अभियोजन गर्ने भएपछि ऐनअनुसारको हदम्याद पनि नेपाल सरकारले थाहा पाएको मितिलाई नै निर्धारण गर्नु तर्कसङ्गत हुने देखिन्छ । जाहेरवालाले नालिस प्रयोजनको लागि अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष सूचना दिने मात्र काम गर्दछ । यसरी सूचना दिने सुचकलाई नै नालिस गर्ने आधिकारिक निकाय हो भनी मान्दा सरकारवादी मुद्दामा नेपाल सरकारको भूमिका नै सङ्कुचित हुनजाने देखिन्छ । नालिस गर्ने अधिकारीको जानकारीमा नै नआएको विषयमा जाहेरवालालाई यो यति समयमा कसुरको विषयमा जानकारी थियो तसर्थ अभियोजक पक्षलाई पनि स्वतः कसुरका विषयमा जानकारी भएको भनी अर्थ गर्नु न्यायका मान्य सिद्धान्तले समेत मिल्ने नदेखिने ।

प्रतिवादी गणेश रोकायको जेठी पत्नी शान्ति रोकायले मिति २०६९।१।१० मा अनुसन्धान गर्ने निकायमा जाहेरी दिएको देखिएको र अनुसन्धान र अभियोजन गर्ने निकायबाट विवाहवारीको महलमा तोकिएको हदम्यादभिन्न अर्थात् २०६९।३।१० मा जिल्ला अदालतसमक्ष अभियोजन दायर गरी नालिस दिएको देखिँदा हदम्याद नघाई नालिस दिएको भन्ने पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन । यस्तो अवस्थाको विद्यमानता रहेको प्रस्तुत मुद्दामा सुरु फैसला बदर गरी पुनः इन्साफको लागि पठाउने

पुनरावेदन अदालतको फैसलालाई अन्यथा मान्न नसकिने।

तसर्थ माथि विवेचित आधार र कारणबाट विद्यमान कानून र बहुविवाहका सम्बन्धमा स्थापित नजिरको न्यायिक सिद्धान्तसमेतको प्रतिकूल हदम्यादको आधारमा अभियोगदाबी खारेज गर्ने गरी भएको सुरु फैसला बदर गरी पुनः इन्साफको लागि फिर्ता पठाउने गरी पुनरावेदन अदालत, दिपायलबाट मिति २०७०।३।२३ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: चन्द्रप्रकाश तिवारी

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७३ साल जेठ ७ गते रोज ५ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा., ०७०-CR-०९११, कर्तव्य ज्यान, परमेश्वर ठाकुर वि. नेपाल सरकार

लास प्रकृति मुचुल्का हेर्दा मृतकको छातीको बायाँ स्तनदेखि आधा इन्च मुनी आधा इन्च गोलाईको घाउ र ऐ. तर्फको बायाँ कोखा मुनी डेढ इन्च लम्बाई भएको ३ वटा टाँका लगाएको घाउ भएको भन्नेसमेत उल्लेख भएको र Autopsy report हेर्दा मृतकको छातीमा ३ ठाउँमा Penetrating injury भएको, करङ्गहरू भाँचिएको र पेटमा रगत भरिएको र मृत्युको कारण Sharp Force Injuries to Chest हो भन्ने उल्लेख हुनुको साथै घटनास्थलबाट १७ से.मी. लम्बाई भएको फलामको कैंची बरामद भएकाले मृतकको मृत्यु कैंचीले छातीमा प्वाल पारेको कारणले भएको देखियो। यसर्थ गोपाल कोइरालाको मृत्यु स्वाभाविकरूपमा भएको नभई कर्तव्यबाट भएको पुष्टि हुने।

यी प्रतिवादीलाई ठहर भएको कैद सजाय गर्न उपर्युक्त हुन्छ वा हुँदैन भन्ने सम्बन्धमा विचार

गर्दा प्रतिवादी परमेश्वर ठाकुरलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम सजाय हुने ठहर भए पनि प्रस्तुत वारदात स्वयम् मृतकले नै निहूँ खोजी प्रतिवादीको कोठामा गई प्रतिवादीलाई कुटपिट गरी निजको शरीरबाट रगत निस्केको कारणले उठान भएको देखिएको, मृतक गोपाल कोइराला र प्रतिवादी साडुदाइ साडुभाइ नाताको भई तिनीहरू एकैसाथ ससुराली घरमा बसेको अवस्था रहेको, मृतक र प्रतिवादीबीच मारु मराउनु पर्नेसम्मको पूर्वसिद्धीको कारणले योजना बनाई तैयारी गरी कर्तव्य गरेको अवस्था नदेखिएको हुँदा प्रतिवादी परमेश्वर ठाकुरलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिँदा निजलाई मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको १८८ नं. बमोजिम १० वर्ष कैद सजाय गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत, पाटनले व्यक्त गरिएको रायसमेत मिलेको नै देखिने।

उल्लिखित मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट प्रतिवादी परमेश्वर ठाकुरलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको १ र १३ (१) नं. बमोजिम कसुरदार ठहर्याई निज प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्याई गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसलामा प्रतिवादीको पारिवारिक अवस्था र घटनासमेतलाई मध्यनजर गर्दा अ.बं. १८८ नं. बमोजिम दश (१०) वर्ष कैद सजाय गर्ने ठहर गरी पुनरावेदन अदालत, पाटनले मिति २०७०।३।१४ मा गरेको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: प्रेम खड्का

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७२ साल फागुन ४ गते रोज ३ शुभम्।

५

मा.न्या.श्री दीपकराज जोशी र मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा., ०६९-CR-०३५५, गौरीगाई मारी सोको मासु (सुकुटी) बिक्री वितरण गरेको, चतुरलाल थिङ्ग वि. नेपाल सरकार

पुनरावेदकले अधिकारप्राप्त अधिकारी तथा मुद्दा हेर्ने निकायसमक्ष कसुरलाई स्वीकार गरी बयान गरेको र निजको घर तथा गोठबाट दसीका सामानसमेत बरामद भएको देखिन्छ। बरामद भएको मासु गौरीगाईको नै हो भनी परीक्षण हुन सकेको नदेखिए तापनि उक्त मासु गौरीगाईकै हो भनी घटना विवरण र बरामदीलाई प्रतिवादीले स्वीकार गरी कागज गरेको अवस्था छ। सुरु बयान तथा मुद्दा हेर्ने अधिकारीसमक्ष प्रतिवादीले बरामद भएको मासुको सुकुटीलाई गौरीगाईको मासु होइन भनी जिकिर नलिएको र जुन कुरामा अभियोजन पक्ष र प्रतिवादीको मुख मिली विवाद नभएको अवस्थामा अरु शङ्का गरिरहनु पर्ने र विवाद नभएको कुरामा थप प्रमाण बुझी रहनुपर्ने अवस्था नै देखिएन। तसर्थ बरामद भएको मासु (सुकुटी) गौरीगाई कै देखिन आयो। यी पुनरावेदक प्रतिवादीबाट गौरीगाईको मासु बरामद हुनुका साथै निजको घर तथा गोठबाट विभिन्न निषेधित हातहतियारहरू बरामद भएको समेतका आधारबाट प्रतिवादीले अभियोग दाबीअनुसार कसुर गरेकै देखिने।

इजलास अधिकृत: प्रेम खड्का

कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल

इति संवत् २०७२ साल फागुन ४ गते रोज ३ शुभम्।

इजलास नं. ५

१

मा.न्या.श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय र मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र, ०७२-CR-०४०३ र ०७२-RC-०१२१, नवजात शिशु जन्माई मारेको कर्तव्य ज्यान, अन्जना तामाङ वि. नेपाल सरकार र नेपाल सरकार वि. अन्जना तामाङ

प्रतिवादी अन्जना तामाङले यस अदालतसमक्ष पुनरावेदन गर्दा प्रकरण नं. 'ग' मा "... बच्चा जिउँदै जन्मेको भएपनि तत्कालै सालनाल

हटाउने र हेरचाह गर्ने अन्य कोही नभएको र मैले नसकेको अवस्थामा बच्चा मरेको पनि हुन सक्छ" भनी बच्चा जीवित जन्म भई उक्त जीवित शिशुलाई कुलोमा फालेको कुरालाई इङ्गित गरेकी देखिने।

उपर्युक्त विश्लेषणबाट बच्चा जन्मिसकेपश्चात् आफैँले बच्चालाई हेर्दा बच्चा चली रहेको जीवित लक्षण देखिँदा देखिँदै रातिको समयमा विवाहपूर्वको गर्भ विवाह भएको दुई हप्तामै बच्चा जन्मेको कसैले थाहा जानकारी नपाउन् भनी जिउँदो बच्चालाई कुलोमा फाली गएको कारण नालबाट अत्यधिक रक्तश्राव भई नवजात शिशुको मृत्यु भएको तथ्य स्थापित भएको हुँदा आफैँले जन्माएको शिशुलाई यी प्रतिवादीले कर्तव्य गरी मारेको भन्ने कुरा पुष्टि हुन आउने।

प्रतिवादी अन्जना तामाङले रातिको समयमा जीवित बच्चा जन्माई आफैँले जिउँदै कुलोमा फाली गएकोबाट निजकै कर्तव्यबाट उक्त नवजात शिशुको मृत्यु भएको तथ्य प्रमाणित भएको हुँदा प्रतिवादी अन्जना तामाङलाई सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर गरेको नुवाकोट जिल्ला अदालतको मिति २०६९।२।१६ को फैसला सदर हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७०।९।९ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक प्रतिवादी अन्जना तामाङको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने।

पुनरावेदन अदालत, पाटनले मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको महलको १८८ नं. बमोजिम प्रतिवादी अन्जना तामाङलाई ५ (पाँच) वर्ष कैद हुन राय व्यक्त गरेको सम्बन्धमा हेर्दा यी प्रतिवादी १७-१८ वर्षको कलिलो उमेरमा आफ्नो प्रेमीसँग विवाहपूर्वको यौन सम्बन्धमा फसी गर्भ रहन गएको र निज प्रेमीसँग विवाह भएको तीन हप्ताभित्रै बच्चा जन्मेको, सामाजिक लोकलाजबाट बच्न जिउँदो जन्मेको जातकलाई अरु समाजले थाहा नपाउन् भन्ने ध्येयले कुलोमा फालेको तथ्य मिसिलबाट स्थापित भएको अवस्थासमेतलाई मध्यनजर गरी पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट यी

प्रतिवादी अन्जना तामाङलाई ५(पाँच) वर्ष कैद हुन
व्यक्त भएको रायसमेत सदर हुने ।
इजलास अधिकृत: आत्मदेव जोशी
कम्प्युटर: चन्द्रा तिमल्सिना
इति संवत् २०७३ साल वैशाख १० गते रोज ६ शुभम् ।

२

**मा.न्या.श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय र मा.न्या.श्री
ओमप्रकाश मिश्र, ०७१-WO-००२९, उत्प्रेषण
/ परमादेश, हिरा थापा वि. पुनरावेदन अदालत,
पोखरासमेत**

अंश मुद्दाको बन्डा छुट्याउनेमा जम्मा
चारजना विपक्षीहरू मध्ये दुई जनाले बन्डा मुचुल्कामा
चित्त बुझाई उजुरी गरेका छैनन भने पहिला कार्स्की
जिल्ला अदालतमा दण्ड सजायको ६१ नं. बमोजिम
उजुरी गरी उक्त अदालतबाट भएको आदेशउपर पछि
पुनरावेदन अदालतमा १७ नं. बमोजिम निवेदन दिने
उजुरीकर्ताद्वय विष्णुबहादुर थापा र श्यामबहादुर थापा
रहेका छन् । विष्णुबहादुर थापाले बन्डा मुचुल्कामा
आपत्ति नगरी रोहबरमा बसी सही गरी दिनु भएको
पाइन्छ । जसको सोझो अर्थ हुन्छ । सो बन्डा
मुचुल्कालाई चित्त बुझाई मनासिबरूपमा स्वीकार गर्नु
तर पछि अरुको उक्सावट वा अन्य कारणले निज
आफ्नो पूर्वस्वीकारोक्तिमा अड्न नसकी उजुरी दिएको
पाइन्छ । जुन तथ्यलाई प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा
३४ बमोजिम बिबन्धित हुने ।

उजुरीकर्ता श्यामबहादुर थापाले निजका
नाउँमा जारी भएको कार्स्की जिल्ला अदालतको
रीतपूर्वकको १५ दिने जनाउ म्यादमा उपस्थित
हुन नआई म्यादको उपेक्षा गरी बसेको देखिन्छ ।
यसरी कानूनबमोजिमको सुनुवाइको अवसरलाई
उपेक्षा गरी बसेपछि कानूनबमोजिम गरिएको फैसला
कार्यान्वयनको उचित कार्यलाई पछिबाट उजुरी गर्दै
हिँड्ने कार्यलाई मनासिब मान्न सकिँदैन । त्यसमा पनि
उक्त बन्डा मुचुल्का हेर्दा त्यस्तो कुनै खोट लगाउनु पर्ने

नदेखिने ।

अतः विवेचित आधार कारणबाट मिति
२०७०।१२।६ मा भएको बन्डा मुचुल्कालाई सदर
गरेको उक्त मिति २०७१।२।२ को आदेश बदर गर्ने गरी
पुनरावेदन अदालत, पोखराबाट मिति २०७१।३।२६
मा भएको आदेश मिलेको नदेखिँदा उत्प्रेषणको
आदेशद्वारा बदर हुने ।

इजलास अधिकृत: इन्द्रकुमार खड्का

कम्प्युटर: रानु पौडेल

इति संवत् २०७२ साल मङ्सिर १० गते रोज ५ शुभम् ।

३

**मा.न्या.श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय र मा.न्या.श्री
ओमप्रकाश मिश्र, ०६७-CI-१४८८ र ०७०-CI-
०१७२, सार्वजनिक सन्धिसर्पन हक कायम दर्ता
बदर, भेषनाथ पोखरेल वि. पञ्चवति सामुदायिक दिगो
विकास महिला समूहसमेत, पदमकुमारी गुरुङ वि.
भेषनाथ पोखरेलसमेत**

वादी दाबीको सम्पूर्ण कुरामा निर्णय गर्नुपर्नेमा
वादीले रसिदलाई जालसाजी भनी दाबी गरेपछि उक्त
रसिद जालसाजी हो होइन रसिद प्रमाणमा लाग्न सक्छ
सकदैन भन्ने सम्पूर्ण विवादग्रस्त तथ्यलाई निराकरण
गर्नुपर्नेमा सो सन्दर्भमा बोल्दै नबोली ओखलढुङ्गा
जिल्ला अदालतले गरेको फैसलालाई कानूनसम्मत
फैसला भन्न मिल्दैन । मुलुकी ऐन, अ.बं. ७८ नं. बमोजिम
बयान गर्दा प्रतिवादीले पेस गरेका रसिदलाई वादीले
जालसाजी भनी बयान गरेबाट उक्त रसिद जालसाजी
हो होइन भन्ने प्रश्नका सम्बन्धमा समेत निर्णय गर्नुपर्नेमा
सोतर्फ केही नबोली सुरु ओखलढुङ्गा जिल्ला
अदालतबाट भएको फैसला अ.बं. १९२ नं. प्रतिकूल
भई त्रुटिपूर्ण हुँदा उक्त फैसला बदर गरी जे जो बुझ्नुपर्छ
बुझी मुद्दामा उठेका सबै प्रश्नहरू सम्बन्धमा निर्णय
गर्न मिसिल सुरु ओखलढुङ्गा जिल्ला अदालतमा
पठाउने भनी पुनरावेदन अदालत, राजविराजबाट मिति
२०६६।१०।१२ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा

सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदकहरूको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: इन्द्रकुमार खड्का

कम्प्युटर: चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७२ साल मङ्सिर २९ गते रोज ३ शुभम् ।

इजलास नं. ६

१

मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ, ०७०-CR-०१९७, शैक्षिक योग्यताको झुठ्ठा प्रमाणपत्र पेस गरी भ्रष्टाचार गरेको भन्ने बारे, *पिताम्बरप्रसाद काफ्ले वि. नेपाल सरकार*

आफूले प्रविणता प्रमाणपत्र तह पास गरेको भनी जिकिर लिएको सम्बन्धित माध्यमिक शिक्षा परिषद् क्षेत्रीय कार्यालय, वाराणसीबाट नै निजले सो तह पास नगरेको व्यहोराको जवाफ प्राप्त हुन आएको अवस्थामा निजले पेस गरेको प्रमाणपत्र सक्कली हो भन्न मिल्ने अवस्था देखिँदैन । जुन तहको योग्यता हासिल गरेको हो भनिएको छ सो तह नै उत्तीर्ण नगरेको भन्ने सम्बन्धित निकायको जवाफ आएको अवस्थामा सोही तहको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र पेस गर्ने व्यक्तिको प्रमाणपत्रलाई सक्कली र वास्तविक भन्न नमिल्ने ।

प्रतिवादीलाई के कुन कानूनबमोजिम सजाय निर्धारण गर्ने भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट पेस हुन आएको आरोप पत्रमा साबिक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) को कसुर कायम गरी दुवै ऐनको सजाय मागदाबी भएको भए पनि विधिशास्त्रीय दृष्टिकोणबाट दुवै ऐन, एकसाथ सक्रिय हुनसक्ने अवस्था नदेखिनुका साथै पुनरावेदक स्वयम्ले नै उक्त Intermediate Level को प्रमाणपत्र सञ्चार मन्त्रालयको मिति

२०५७।९।६ को परिपत्रानुसार सोही बखत पेस गरेको हुँ भनी बयानमा उल्लेख गरेकोले तत्काल बहाल रहेको भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ नै आकर्षित हुने देखिने ।

साबिक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ मा “कुनै व्यक्तिले राष्ट्र सेवकको ओहदा पाउने वा सो ओहदामा बहाल रहने उद्देश्यले शिक्षासम्बन्धी कुनै योग्यता, नाम, तीन पुस्ते, उमेर, जात, थर, वतन, नागरिकता वा योग्यता ढाँटेमा निजलाई कसुरको मात्राअनुसार २ वर्षदेखि ६ वर्ष कैद वा जरिवाना वा दुवै सजाय हुनेछ ।” भन्ने व्यवस्था गरेको देखिँदा साबिक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसुरमा सोही ऐनको दफा २९(२) बमोजिम रु.५००।- जरिवाना गर्ने गरी विशेष अदालत, काठमाडौँबाट मिति २०६९।१२।२० मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: गजेन्द्रबहादुर सिंह

कम्प्युटर : प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७२ साल भदौ ३ गते रोज ५ मा शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल, ०७१-CR-०२००, कर्तव्य ज्यान, *डम्मरबहादुर सुनार वि. नेपाल सरकार*

प्रतिवादी डम्मर सुनारले अधिकारप्राप्त अधिकारी र सुरु अदालतमा बयान गर्दा आफूउपर लागेको आरोपित कसुरलाई स्वीकार गरेको र निजको साबितीलाई सहअभियुक्त लक्ष्मी सुनारको बयान, मौकाको लास जाँच मुचल्का, घटनास्थल मुचल्का, शव परीक्षण प्रतिवेदन र बरामद भएको रगत लागेको दसीमा आएको धारिलो हतियार खुकुरीसमेतका प्रमाणले समर्थन गरेको देखिँदा मृतक खगराज वलीको मृत्यु डम्मरबहादुर सुनारको कर्तव्यबाट भएको पुष्टि हुन आउने ।

जबरजस्ती करणीको ८ नं. मा आफूलाई जबरजस्ती करणी गर्ने मनसाय लिई उद्योग गरी हातपात, छेकथुन, बाँधछाँद इत्यादि जोर जुलुम गर्न लाग्यो र त्यस बखत कराई गुहार मागी वा अरू केही उद्योग गरी त्यस्तो जुल्मीको पन्जाबाट उम्की भागी आफ्नो धर्म बचाउन नसक्ने अवस्था परी त्यस्ता जुल्मीलाई आफ्ना अक्कल वर्कतले सक्नेसम्मका कुरा केही नगरे आफ्नो धर्म नष्ट हुनेसम्मको ठूलो डर, त्रास परी करणी लिन नपाउँदै वा उसैबखत आफ्नो जोडबल पुग्न नसक्नेमा करणी लिइसकेपछि पनि सोही कुराको रिस थाम्न नसकी उसै बखत करणी लिएकै थलामा वा त्यहीदेखि लपेट्दै गई एक घन्टाभित्र हतियार, लाठो, ढुंगा इत्यादि केही चलाई ज्यान मर्न गएको ठहरे बात लाग्दैन । एक घन्टा उप्रान्त मारेमा पाँचहजार रूपैयाँसम्म जरिवाना वा दश वर्षसम्म कैद हुन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्था स्त्रीको सतीत्व रक्षासँग सम्बन्धित भएको र ज्यान मरेकोमा महिलालाई मात्र उन्मुक्ति हुने व्यवस्था हुँदा यी प्रतिवादीले सतीत्व रक्षा गर्दा ज्यान मर्न गएकोमा उक्त कसुरबाट उन्मुक्ति पाउने भन्ने प्रश्न नै नरहने ।

अतः यी प्रतिवादी उम्मरबहादुर सुनारले नृशंशरूपबाट पटकपटक खुकरी प्रहार गरी खगराज वलीलाई कर्तव्य गरी मारेको देखिँदा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ नं. विपरीतको कसुरमा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत, सुर्खेतबाट मिति २०७०।१।२५ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: कोशलेश्वर झवाली

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल असार ३० गते रोज ५ शुभम् ।

३

मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७१-८।-०६७६, उत्प्रेषण, सरस्वती

रंजित क्षेत्री वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत

पुनरावेदकले आफू मैतिदेवीमा बस्ने गरेकोले जैसीदेवलमा तामेल भएको म्याद बेरीतको छ भनी लिएको पुनरावेदन जिकिरतर्फ हेर्दा मिति २०५२।१।१७ मा वाणिज्य विभाग र कर कार्यालयमा दर्ता गरेको वैजन्ती इन्टरप्राइजेज नामको फर्मको ठेगाना काठमाडौं-२१ उल्लेख भएको देखिन्छ । काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट सोही काठमाडौं-२१ जैसीदेवलको वतनमा मिति २०५४।१।२५ मा जारी गरी मिति २०५४।१।२।१७ मा निजका एकाघरका पति निरन्जनकुमार रन्जितले बुझी लिएको म्यादलाई रीतपूर्वक तामेल नभएको भन्न मिल्ने नदेखिने ।

मुलुकी ऐन, २०२० अदालती बन्दोबस्तको महलको ११० नं. बमोजिम रीत पुर्याई यी निवेदकको नामको म्याद तामेल भएको देखिँदा मेरो नाममा रीतपूर्वक म्याद तामेल नभएको भनी जिकिर लिएको प्रस्तुत निवेदन जिकिर तथ्ययुक्त देखिन आएन । अतः सरकारी छाप दस्तखत कित्तै मुद्दामा मिति २०५४।१।२।१७ मा भएको म्याद तामेली र सोको जगमा भएको काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०५९।३।२९ को फैसला र मिति २०७०।५।२८ को कैदी पुर्जालगायतको काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी न्याय पाउँ भनी निवेदकले माग गरेबमोजिम आदेश जारी गरी रहन पर्ने नदेखिएकोले निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७०।१।२।१२ को आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: आनन्दराज पन्त

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल भदौ ६ गते रोज २ शुभम् ।

- यसै लगाउको ०७१-८।-०६७५, उत्प्रेषण, सरस्वती रंजित क्षेत्री वि. काठमाडौं जिल्ला अदालत, बबरमहल, काठमाडौंसमेत भएको

मुद्दामा पनि यसै अनुसार फैसला भएको ।

४

मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०६९-WO-१२४४, उत्प्रेषण, डा. कन्हैयाप्रसाद सिंह वि. त्रिभुवन विश्वविद्यालय कीर्तिपुर, काठमाडौंसमेत

क्याम्पस प्रमुखको पदमा नियुक्त इन्द्रबहादुर थापाको शैक्षिक योग्यता र विशिष्टताका सम्बन्धमा हेर्दा निजले २०५६ सालदेखि सेवा प्रवेश गरी हाल रसायन शास्त्र विषयको उपप्राध्यापक पदमा बहाल रहेको देखिन्छ । निजलाई क्याम्पस प्रमुख पदमा नियुक्ति गर्ने सम्बन्धमा डिनको सिफारिस पनि भई आएको देखिँदैन । उल्लिखित दुवैजनाको शैक्षिक योग्यता र विशिष्टता हेर्दा हाल नियुक्त भएका क्याम्पस प्रमुख इन्द्रबहादुर थापाभन्दा यी रिट निवेदक सम्बन्धित विषयको शैक्षिक उपाधि र विशिष्टता एवम् नोकरी अवधि र वरिष्ठताका आधारमा पनि योग्य छैन भन्न मिल्ने नदेखिने ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय संगठन तथा शैक्षिक प्रशासनसम्बन्धी नियम, २०५० को नियम १८५(२) ले निर्दिष्ट गरेबमोजिम निजलाई क्याम्पस प्रमुख नियुक्त गर्न डिनको सिफारिस आवश्यक पर्नेमा सोबमोजिम सिफारिस भएको देखिँदैन । यस्तो अवस्थामा उक्त कानूनले निर्दिष्ट गरेबमोजिम शैक्षिक विशिष्टता र वरिष्ठता प्राप्त गरेको व्यक्तिहरू मध्येबाट डिनको सिफारिसमा क्याम्पस प्रमुख नियुक्त गर्नुपर्नेमा उक्त नियमले तोकेको आधारभूत अनिवार्य प्रक्रियाको बर्खिलाप क्याम्पस प्रमुख नियुक्त गर्ने गरी त्रिभुवन विश्वविद्यालयको मिति २०७०।२।१ को कार्यकारी परिषद्बाट भएको निर्णय र च.नं. २४६ को पत्रसमेत कानूनसम्मत नदेखिँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिदिएको छ । अब निवेदकले जिकिर लिएको क्याम्पस प्रमुख पदमा प्रचलित कानूनको अधीनमा रही यथाशिघ्र नियुक्ति गर्नु गराउनु भनी विपक्षी नं. १, २, ३, ४ र ५ को नाममा

परमादेशको आदेशसमेत जारी हुने ।

इजलास अधिकृत: इन्द्रबहादुर कठायत

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल साउन ३१ गते रोज २ शुभम् ।

५

मा.न्या.श्री ओमप्रकाश मिश्र र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह रावत, ०७२-CI-०००९, निषेधाज्ञा, राधिका खड्गीकी वि. हरिप्रसाद गौतम

कि.नं. १०६८ को जग्गा निवेदकको भएकोमा हाल कि.नं. ९१ कायम भएको र कि.नं. ४७५ को जग्गा विपक्षी राधिका खड्गीको भन्ने देखिन आयो । राधिका खड्गीले कि.नं. ४७५ को जग्गा लक्ष्मी हेराबाट मिति २०६६/१०/४ मा खरिद गरेकोमा विपक्षी राधिका खड्गीकी दाता लक्ष्मी हेराले मालपोत कार्यालयमा मिति २०६६/९/२० मा दिएको निवेदनमा निवेदकको कि.नं. १०६८ (हाल कि.नं.९१) को जग्गाले समेत बाटो प्रयोग गरेको भनी लेखाएको देखिन्छ । कि.नं.९२ र ४७५ का राजीनामा लिखतमा घर छैन कच्ची मोटरबाटो छ भनी लेखाएको कुरामा विवाद देखिँदैन । पुनरावेदक राधिका खड्गीले खरिद गरेको कि.नं. ४७५ को राजीनामा लिखतमा कच्ची मोटरबाटो छ भनी लेखिई रहेको अवस्थामा सो बाटो खोल्ने नखोल्ने, दिने नदिने अधिकार आफ्नो र कि.नं. ९२ को जग्गाधनीको हो भनी भन्न न्ययोचित नदेखिने ।

राधिका खड्गीकी दाता लक्ष्मीहेरा महर्जनले मिति २०६६।९।२० मा मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजारमा पेस गरेको निवेदनबाट निवेदकको कि.नं. १०६८ (हाल कि.नं.९१) को जग्गामा जान आउन बाटो प्रयोग गरी आएको भन्ने उल्लेख गरेको र मालपोत कार्यालय, डिल्लीबजारबाट भएको मिति २०६७/६/१५ को निर्णयबाट पनि करार सर्तनामा एवम् भोगअनुसार फिल्ड र भोगमा सार्वजनिक बाटोको रूपमा प्रयोग भएको भन्ने उल्लेख गरेको पाइँदा निवेदकले प्रयोग गरी आएको बाटोमा अवरोध नगर्नु

भनी विपक्षीका नाममा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०७१।९।२३ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: जगतबहादुर पौडेल

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल साउन २३ गते रोज १ शुभम्।

इजलास नं. ७

१

मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे, ०६९-CR-०७२५ र ०७०-CR-०१०४ र ०७१-RC-००८८, कर्तव्य ज्यान, अम्बिका कामत वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. अर्जुनकुमार शाह र नेपाल सरकार वि. ज्योती मरिक डोमसमेत

प्रतिवादी अर्जुनकुमार साहले मृतकलाई वारदातस्थलसम्म लगी गएको देख्ने प्रत्यक्षदर्शी साक्षीहरूले अदालतसमक्ष बकपत्र गरिदिएको र स्वयम् यी प्रतिवादीले पनि उक्त कुरामा साबित रही अनुसन्धान अधिकारीसमक्ष बयान गरेकोसमेतका कागज प्रमाणबाट यी प्रतिवादीको उक्त वारदातमा संलग्नता रहेको तथ्य प्रमाणित हुन आयो। आफूले कुटपिट नगरेको भन्ने बयान जिकिर भए पनि मृतकसँग पूर्वरिसइवी रही मार्ने योजना बुनेको प्रतिवादी ज्योति मरिक डोमसमेतले भनेबमोजिमको स्थानमा मृतकलाई पुर्याएको देखिँदा निजसमेत भई मृतक शम्भुकुमार सहनीलाई कुटपिटसमेत गरेको कारणबाट निजको मृत्यु भएको देखिन आएकोले यी प्रतिवादीको उक्त कसुर ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. को परिभाषाभित्रकै देखिँदा आफूले कुटपिट नगरेको भन्ने निजको जिकिर मनासिब देखिन नआउने।

सुरू अदालतबाट निजको उमेर जाँच

सम्बन्धमा कारवाही नभएको र आफ्नो आर्थिक अवस्था कमजोर भई जाँच खर्च तिर्न असमर्थ भएको माग दाबीसहित निजले पुनरावेदन अदालत, विराटनगरमा निवेदन परेकोले उक्त अदालतको मिति २०६८।१।१२ को आदेशानुसार कोशी अञ्चल अस्पतालबाट निजको उमेर जाँच भई प्राप्त प्रतिवेदनमा On the basis of given radiographies, the age of patient is 16 to 18 years भन्ने व्यहोराको च.नं. २०७१ मिति २०६९।१।८ को प्रतिवेदन प्राप्त भएको देखियो। यसैगरी निजको उमेर परीक्षणका सम्बन्धमा विशेषज्ञ डाक्टरहरू क्रमशः डा. सुधिर श्रेष्ठ र डा. मुकुन्द दाहालले पुनरावेदन अदालत, विराटनगरसमक्ष गरेको बकपत्र हेर्दा पनि निजको उमेर १६ वर्षदेखि १८ वर्षसम्म रहेको भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको पाइयो। यस प्रकारको विशेषज्ञको बकपत्रसहितका प्रमाण कागजबाट परीक्षणका बखत अर्थात् मिति २०६८।५।१५ मा निजको उमेर १६ देखि १८ वर्ष देखिएको हुँदा वारदात मिति अर्थात् मिति २०६५।४।२८ मा निजको उमेर तत्कालको भन्दा करिब ३ वर्ष कम रहेको देखिँदा निजको उमेर १५ वर्षभन्दा कम रहेको पाइयो। उल्लिखित तथ्य र प्रमाणका आधारमा वारदातका बखत निजको उमेर १५ वर्षभन्दा कम रहेको देखिँदा निजलाई बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ को दफा ११(३) बमोजिम आधा सजाय अर्थात् १० वर्ष मात्र कैद गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको फैसला मनासिब देखिँदा वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

प्रतिवादी ज्योती मरिक डोमलाई मृतकसमेतले यसपूर्व कुटपिट गरी निजको हात भाँची दिएको रिसइवीका कारण योजनाबद्ध ढङ्गा मृतकलाई बोलाउन लगाई आफ्नो डेरा कोठामा लगी साथीहरूको मदतमा हात खुट्टा बाँधी अमानवीय र पशुवत् तवरले

कुटपिट गरी धारिलो हतियार प्रयोग गरी निजको लाससमेत दुई टुक्रा पारी मारी फालेको देखिँदा प्रस्तुत वारदातमा निजको प्रत्यक्ष संलग्नता रहेको अवस्थामा निजलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैद हुने ठहर्याएको सुरुको फैसला सदर ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको फैसला साधक जाँचका रोहमा हेर्दा मनासिबै देखिने।

प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २७(१) अनुसार आफ्नो दाबी जिकिर प्रमाणित गर्ने ठोस आधार प्रमाण पेस गर्न नसकेको अवस्थामा प्रतिवादी अम्बिका कामतको कसुरमा संलग्नता रहेनछ भन्ने अनुमान गर्न सकिँदैन। निजलाई स्तन क्यान्सर भएको र वारदातमा प्रत्यक्ष संलग्नता नभएको अवस्थामा निजलाई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम कम सजाय गरिपाउँ भन्ने निजका विद्वान् कानून व्यवसायीको बहस जिकिरका सम्बन्धमा विचार गर्दा पूर्वरिसइवी साँध्ने नियतले सामूहिक योजना बनाई मृतकलाई बोलाउन लगाई सांघातिक तवरले कुटपिट गरी शरीरका विभिन्न भागमा छुरी प्रहार गरी क्षतविक्षत पारी लास नै दुई टुक्रा बनाएर घटना दबाउने नियतले लास बोरामा हाली नहरमा फालेकोसम्मका विभिन्न चरणमा संलग्न रहेकी यी प्रतिवादीलाई सफाइ पाउनु पर्छ भन्ने पुनरावेदन जिकिर एवम् अ.बं. १८८ नं. बमोजिम सजायमा छुट दिनुपर्छ भन्ने विद्वान् कानून व्यवसायीको बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

तसर्थ माथि विवेचित आधार कारणबाट यी प्रतिवादीहरू क्रमशः ज्योती मरिक डोम अम्बिका कामत र अर्जुनप्रसाद साहलाई ज्यानसम्बन्धीको महलको १ नं. विपरीत १३(३) नं. को कसुर अपराधमा सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्याएको सुरुको फैसला सदर गरी अर्जुनप्रसाद साहको हकमा बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०४८ बमोजिम आधा सजाय अर्थात् १० वर्ष मात्र कैद हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको मिति

२०६९।५।१६ को फैसला मिलकै देखिँदा प्रत्यर्थी झिकाई रहेनु परेन उक्त फैसला सदर हुने ठहर्छ। प्रतिवादी अर्जुनप्रसाद साहलाई पनि पूर्ण सजाय हुनुपर्छ भन्ने वादी नेपाल सरकारको र आफूहरूले अभियोग दाबीबाट सफाइ पाउनुपर्छ भन्ने अम्बिका कामतको पुनरावेदन जिकिरसमेत पुग्न नसक्ने।

इजलास अधिकृत: इन्द्रबहादुर कठायत

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर २७ गते रोज २ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे, ०६८-CI-१२८९, जग्गा दर्ता निर्णय दर्ता बदर दर्तासमेत, *महेन्द्र पासवानसमेत वि. बसन्ती शर्मासमेत*

प्रस्तुत मुद्दामा विवादित वादी दाबीको जग्गामा वादी प्रतिवादीबीच हक बेहकमा प्रश्न उठेको विवादित जग्गाको सर्भे नापीको समयमा झगडा जनाइएको तत्काल जग्गा दर्ता गर्न बाँकी रहन गएको भन्ने फिल्डबुकमा उल्लेख भएको देखिन्छ। वादी प्रतिवादीले जग्गाको स्वामित्वको सम्बन्धमा विवाद उठाई आआफ्नो प्रमाणसमेत खुलाई दाबी जिकिर लिएको यस अवस्थामा निजहरूका दाबी जिकिरका प्रमाणहरू परस्पर सुनाई अ.बं. ७८ नं. को प्रक्रिया अवलम्बन गरी निर्णयमा पुगनुपर्ने हुन्छ। विवादित जग्गामा घरसमेत रहेको दाबी देखिन्छ। यस अवस्थामा सो जग्गामा घर छ छैन? भए को कसको भोग चलन छ? भन्ने कुराको समेत यकिन गर्न नापनक्सा सर्जमीन गर्नुपर्नेमा सोसमेत गरेको देखिँदैन। यसरी बुझनुपर्ने सबुद प्रमाण नबुझी वादी दाबी नपुग्ने ठहर्याएको जिल्ला अदालतको फैसला मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको १८४क र प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५४ को त्रुटि रहेको देखिन आएकोले जो जे बुझनुपर्ने हो। बुझी कानूनबमोजिम पुनः निर्णय गर्न भनी सुरु जिल्ला अदालतमा पठाउने गरी भएको पुनरावेदन

अदालत, विराटनगरको फैसला मनासिब देखिने।

तसर्थ, वादी दाबी नपुग्ने ठहर्याएको सुरु अदालतको फैसला बदर गरी जो जे बुझ्नु पर्ने बुझी कानूनबमोजिम पुनः निर्णय गर्न भनी सुरु मोरङ जिल्ला अदालतमा पठाउने गरी भएको पुनरावेदन अदालत, विराटनगरको मिति २०६८।५।२७ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: आनन्दराज पन्त

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल पुस १३ गते रोज ४ शुभम्।

- यसै लगाउको ०६८-CI-११७०, जालसाजी, महेन्द्र पासवानसमेत वि. बसन्ती शर्मासमेत भएको मुद्दामा पनि यसै अनुसार फैसला भएको छ।

३

मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०७१-CR-०३५४, डाँका चोरी, नेपाल सरकार वि. चेतनाथ न्यौपानेसमेत

मुलुकी ऐन, चोरीको महलको ६ नं. ले डाँकाको कसुर हुन वारदातमा ४ जनाभन्दा बढीको समूहले हुल हुज्जत गरी बाटो, जङ्गलमा ढुकी हतियारको समेत प्रयोग भएको हुनुपर्नेमा प्रस्तुत वारदातमा बाटोमा ढुकी हतियार देखाएको भए तापनि ५ जना वा सोभन्दा बढी व्यक्तिहरूको संलग्नता हुनुपर्नेमा ४ जनाको मात्र संलग्नतामा वारदात भएको देखिने।

मुलुकी ऐन, चोरीको महलको ६ नं. अनुसार डाँका चोरी हुन ५ जना वा सोभन्दा बढीको संलग्नता भएमा मात्र डाँकाको कसुर गरेको ठहरिने हुँदा प्रस्तुत वारदातमा प्रतिवादी लाक्पा तामाङसमेत ४ जनाभन्दा कम व्यक्तिको मात्र संलग्नतामा बाटोमा ढुकी जबरजस्ती चोरी गरेको देखिँदा डाँका चोरी गरेको भन्न मिलेन। यसरी प्रतिवादी लाक्पा तामाङसमेत ४ जनाभन्दा कम व्यक्तिको मात्र संलग्नतामा भएको जबरजस्ती चोरी ऐ. को ५ नं. अनुसारको रहजनी चोरीसम्म देखिँदा

निजलाई रहजनी चोरीको कसुर ठहर्याएकोलाई अन्यथा भन्न नमिल्ने।

प्रतिवादी चेतनाथ न्यौपानेको हकमा विचार गर्दा निज प्रतिवादी सुरुदेखि नै कसुरमा इन्कार रहेको देखिन्छ भने जाहेरवाला पशुपति देवकोटाले दिएको तीन जनाको हुलिया जाहेरीमध्ये हुलिया नं. ३ को व्यक्ति प्रतिवादी लाक्पा तामाङ भएको किटानी गरिदिएको तर प्रतिवादी चेतनाथ न्यौपानेको हकमा किटान गर्न नसकी शङ्कासम्म व्यक्त गरेको देखिन्छ भने प्रत्यक्षदर्शी प्रल्हाद पुडासैनीले “घटनाको समयमा कुहिरो लागेको थियो कालो कालो मानिस देखेको थिएँ निज नै हो कि जस्तो शङ्का लाग्छ” भनी किटानी गर्न नसकी शङ्कासम्म व्यक्त गरेको देखिन्छ। निजबाट दशीको समानसमेत बरामद नभएको स्थितिमा स्पष्ट अकाट्य शङ्कारहित प्रमाणको अभावमा शङ्काकै आधारमा मात्र प्रतिवादी चेतनाथ न्यौपानेलाई कसुरवार ठहर्याउनु न्यायसङ्गत हुँदैन। अतः फौजदारी कानूनको मान्य सिद्धान्तअनुसार शङ्काको सुविधा प्रतिवादीले पाउने नै देखिने।

अतः उल्लिखित आधार, प्रमाणहरू समेतबाट वारदातमा ४ जनाभन्दा कमको मात्र संलग्नता पुष्टि भइरहेको अवस्थामा चोरीको ५ नं. अनुसारको रहजनी वारदात ठहर गर्नुपर्नेमा चोरीको ६ नं. बमोजिम डाँकाको वारदात ठहर गरी प्रतिवादी चेतनाथ न्यौपानेसमेतलाई सजाय गर्ने गरी सुरु रसुवा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६९।१।१५ मा भएको फैसला उल्टी गरी मुलुकी ऐन, चोरीको १ र ५ नं. को रहजनी चोरीको कसुरको वारदात ठहर्याई प्रतिवादी लाक्पा तामाङलाई ऐ. चोरी १४(३) नं. बमोजिम सजाय गरी बिगो भराई दिने र प्रतिवादी चेतनाथ न्यौपानेको वारदातमा संलग्नता प्रमाणित नभएको देखिँदा निजले आरोपित कसुरबाट सफाई पाउने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७१।१।९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत : गीता श्रेष्ठ

कम्प्युटर: उत्तरमान राई

इति संवत् २०७३ साल भदौ २७ गते रोज २ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०६९-CI-११९३, निषेधाज्ञा, उदयबहादुर श्रेष्ठ वि. केशबहादुर गुरुङ

पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०६९।१०।३ मा सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को अनुसूची (१) भित्रको मुद्दाको सम्बन्धमा अनुसन्धान तहकिकात गर्न कुनै बन्देज लगाएको नभई मात्र देवानी प्रकृतिको विषयलाई लिएर निवेदक विपक्षीलाई धरपकड गर्ने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी निषेधज्ञाको आदेश भएको देखिन्छ । सरकारी मुद्दासम्बन्धी ऐन, २०४९ को अनुसूची (१) भित्रको मुद्दामा कानूनबमोजिम अनुसन्धान तहकिकात गर्न पाउने नै हुँदा फौजदारी कसुरबाहेक लेनदेनजस्तो देवानी प्रकृतिको विषयमा निवेदन सुन्ने र कारवाही गर्ने क्षेत्राधिकार कुनै कानूनले प्रहरीलाई प्रदान नगरेको अवस्थामा यस्तो विषयमा प्रहरी कार्यालयबाट कसैलाई पक्राउ गर्नु, धरपकड गर्ने र धम्की दिने कार्य कानूनसम्मत मिल्ने नदेखिँदा पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने ।

अतः प्रहरीलाई लेनदेन जस्तो देवानी प्रकृतिको विषय वस्तुमा कारवाही गर्ने क्षेत्राधिकार नहुने हुँदा लेनदेनको विषयलाई लिएर निवेदकलाई प्रकाउ गर्ने धरपकड गर्ने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा निषेधज्ञाको आदेश जारी गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०६९।१०।३ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: मनकुमारी जि.एम.वि.क.

कम्प्युटर: सुदर्शनप्रसाद आचार्य

इति संवत् २०७३ साल भदौ १२ गते रोज १ मा शुभम् ।

इजलास नं. ८

१

मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा. र मा.न्या. डा. आनन्दमोहन भट्टराई, ०६९-WO-०११९३, उत्प्रेषण, अधिवक्ता मेघनाथ खनाल वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

निवेदकले मिति २०७०।१।३ को यस अदालतको अन्तरिम आदेशविपरीत स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि.लाई अनुमतिपत्र तथा फ्रिक्वेन्सी वितरण भएको भनी जिकिर लिएकोमा सोतर्फ हेर्दा मिति २०६९।१२।२९ मा युनाइटेड टेलिकम लिमिटेड र स्मार्ट टेलिकममा सोतर्फ हेर्दा मिति २०६९।१२।२९ मा युनाइटेड टेलिकम लिमिटेड र स्मार्ट टेलिकम प्रा. लि.लाई आधारभूत टेलिफोन सेवाको अनुमतिपत्र जारी गर्ने निर्णय भएपछि मिति २०७०।०१।०२ मा अनुमतिपत्र तथा फ्रिक्वेन्सी वितरण गरेको देखिन्छ भने यस अदालतबाट रेडियो फ्रिक्वेन्सी एवम् अनुमतिपत्र जारी गर्ने मिति २०६९।१२।२९ मा भएको निर्णय कार्यान्वयन नगरी यथास्थितिमा राख्नु भनी मिति २०७०।१।३ मा आदेश भएको देखिन्छ । अर्थात् यस अदालतबाट अन्तरिम आदेश जारी हुनुभन्दा अगाडि नै स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि.लाई अनुमतिपत्र र फ्रिक्वेन्सी वितरण भएको देखिन्छ । यसरी निवेदकको रिट निवेदनमा उठाएको विषयहरू यस अदालतबाट विभिन्न विवादहरूमा निरूपण भइसकेको देखिएको तथा यस अदालतबाट मिति २०७०।१।३ मा अन्तरिम आदेश जारी हुनुभन्दा अगाडि नै स्मार्ट टेलिकम प्रा.लि. लाई अनुमतिपत्र र फ्रिक्वेन्सी वितरण गरेको देखिएकोले यस अदालतबाट अन्तरिम आदेश जारी हुनुभन्दा अगाडि नै भइसकेको कामकारवाहीलाई सो आदेशविपरीत भएको मान्न नमिल्ने हुँदा मागबमोजिमको आदेश जारी

गरिरहन परेन । रिट निवेदन खारेज हुने ।
इजलास अधिकृत: रामु शर्मा
कम्प्युटर: सिजन रेग्मी
इति संवत् २०७३ साल साउन २० गते रोज ५ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा. र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-CR-०६५७, ०७२-RC-००४९, कर्तव्य ज्यान, जयसिंह महर वि. नेपाल सरकार, नेपाल सरकार वि. जयसिंह महर

भवितव्य हत्या हुनका लागि ज्यान लिने मनसाय वा इवी हुन नहुने । आफूले गरेको कुनै कार्यले मानिस मर्ला भन्नेजस्तो देखिन नहुने तर कुनै काम गर्दा दुर्भाग्यवश मानिसलाई लाग्न गई मृत्यु भएको हुनुपर्ने देखिन्छ । भवितव्य हत्यामा प्रतिवादीले मानिसउपर ताकेर प्रहार गरेको नभई सावधानीपूर्वक कुनै कार्य गर्दा दुर्भाग्यवश वा भवितव्यवश मानिसलाई लाग्न गई सो कारणबाट मानिसको मृत्यु भएको अवस्थामा मात्र ज्यानसम्बन्धीको महलको ५ नं. आकर्षित हुने र प्रतिवादीले सोअन्तर्गतको सुविधा प्राप्त गर्न सक्ने ।

निज मृतकले मलाई जयसिंहले कुटपिट गर्‍यो, मेरो बाँच्न सक्ने अवस्था छैन अस्पताल पुर्याउ भनेकाले निजलाई अस्पताल लग्न तयारी गर्दागर्दैको अवस्थामा निजको मृत्यु भएको हो भन्ने व्यहोराको बरामदी मुचुल्काका व्यक्ति दानसिंह महरले गरेको बकपत्रसमेतबाट प्रतिवादी जयसिंह महर र मृतक धनसिंह महरबीच जग्गाको विषयमा मनमुटाव रहनुका साथै आफूलाई मृतकले सामाजिक बहिष्कार गरेकोबाट विचलित भई मृतक र निजका परिवारका सदस्यसमेतलाई रक्सी खाई गाली गलौजसमेत गरी मृतकलाई ताकेर छातीमा हिर्काएको र सोही चोटबाट निज मृतकको मृत्यु भएको देखिन आएको प्रस्तुत वारदातलाई भवितव्य मान्न नसकिने ।

किटानी जाहेरीलाई समर्थन हुने गरी प्रतिवादी जयसिंह महर आफूलाई मृतकले सामाजिक

बहिष्कार गरेकोबाट विचलित भई मृतक र निजका परिवारका सदस्यसमेतलाई रक्सी खाई गालीगलौज गरेको तथा मृतकपक्षबाट समेत गाली गलौज भएको सोही अवस्थामा मृतक र जयसिंहबीच हात हालाहाल भएको वारदातका प्रत्यक्षदर्शी कलावती महर, मन्जु महर, रम्भा देवी महरसमेतको बकपत्र तथा स्वयम् निज प्रतिवादी सो कुरामा साबित रहेको, मृतकको शरीरमा छातीमा प्रहारको निलडाम देखिएको लास जाँच मुचुल्का, मुटुको बाहिरी झिल्लीमा आलो रगत जमी मुटु जकडिई सोही कारणले मृत्यु भएको भन्ने शव परीक्षण प्रतिवेदन, प्रत्यक्षदर्शीहरूको बयान तथा बकपत्रलगायतका प्रमाणहरूबाट पुनरावेदक जयसिंह महरले पूर्वरिसइवी राखी आफूलाई मृतकले सामाजिक बहिष्कार गरेसमेतबाट दुई परिवारबीच गाली बेइज्जतसमेत भई हातपात कुटपिट गर्दा सोही चोटबाट मृतक धनसिंह महरको मृत्यु भएको पुष्टि भएको देखिँदा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगरको फैसला मिलेकै देखिने ।

मृतक धनसिंह महरले प्रतिवादी जयसिंह महरले छोएको नखाने भनी सामाजिक बहिष्कार गर्ने गरेको कुरा थाहा पाई तत्काल आवेशमा आई कुटपिट गरेको देखिन्छ । कुनै जोखिमी हतियार प्रयोग गरी मृतकलाई प्रहार गरेको अवस्था नभई आवेशमा आई कुटपिट गरेको र सो चोटबाट उपचार गर्न लाने क्रममा भोलिपल्ट मात्र मृतकको मृत्यु भएको भन्ने कुरा तथ्यबाट स्पष्ट भएकोले सो कुरालाई विचार गरी विवेकसम्मत रूपबाट सजाय निर्धारण गर्नु उपयुक्त नै देखिँदा निज प्रतिवादीलाई ऐनबमोजिम हदैसम्म सजाय गर्दा न्यायसम्मत नभई चर्को पर्न जाने देखिँदा निज प्रतिवादीलाई १० (दश) वर्ष कैद सजाय कायम हुनेगरी भएको राय सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगरको फैसला मनासिब नै

देखिने ।

अतः उल्लिखित आधार, प्रमाण र कारणहरू समेतबाट निज प्रतिवादी जयसिंह महरलाई अभियोग माग दाबीबमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्म कैदको सजाय हुने ठहर्याई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिमको रायले १०(दश) वर्षमात्र कैद हुने ठहर्याएको सुरु दार्चुला जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, महेन्द्रनगरको मिति २०७१।१०।२० को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: गीता श्रेष्ठ

कम्प्युटर: उत्तरमान राई

इति संवत् २०७३ साल कात्तिक २५ गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. ९

१

मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल र मा.न्या.श्री सपना मल्ल प्रधान, ०७१-WO-००२७, उत्प्रेषण, अधिवक्ता सुनील रञ्जन सिंह वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयसमेत

चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, वीर अस्पतालले लिखित जवाफसाथ पेस गरेको चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान एवम् रेजिडेन्ट एसोसिएसन अफ न्याम्सबीच मिति २०७१।४।२६ मा भएको सहमतिको बुँदा नं. ८ मा रेजिडेन्ट एसोसिएसन अफ न्याम्सले सञ्चालन गरिरहेको विरोधका कार्यक्रमहरू तत्काल फिर्ता लिई पूर्ववत् काममा फर्कने भनी सम्झौता भएको लिखित जवाफसाथ पेस भएको सम्झौताको प्रमाणित प्रतिलिपिबाट देखिन्छ । विपक्षीहरूको लिखित जवाफ हेर्दासमेत विपक्षीहरूको बीचमा अस्पतालभित्र कुनै प्रकारका बन्द हडताल, सेवा अवरोध भएको अस्पतालमा उपकुलपति, रजिस्ट्रार

तथा अन्य रिक्त पदहरू पूर्ति भइसकेको देखिँदैन । कुनै कानूनप्रदत्त हकअधिकार हनन् भयो भनी निवेदन दर्ता गराउँदैन निवेदकको दायित्व पूरा भएको मान्नसमेत सकिँदैन । हकअधिकार हनन् भएको भए सोको औचित्यपूर्ण पुष्टि अदालतलाई गराउनसमेत सक्नु पर्दछ । यसरी निवेदन दाबीमा उल्लेख गरिएको अवस्था परिवर्तन भई अस्पताल सुचारु रूपमा सञ्चालनमा आएको देखिँदा रिट निवेदनको औचित्य नै समाप्त भइसकेको देखिँदा रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृत: रामप्रसाद भट्टराई

कम्प्युटर: उत्तरमान राई

इति संवत् २०७३ साल साउन २६ गते रोज ४ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री जगदीश शर्मा पौडेल र मा.न्या.श्री सपना मल्ल प्रधान, ०७२-WO-०४३४, उत्प्रेषण, अधिवक्ता कञ्चनकृष्ण न्यौपाने वि. राष्ट्रपतिको कार्यालय, सितलनिवास, काठमाडौंसमेत

संविधानको धारा ८३ अनुसार सङ्घीय व्यवस्थापिका भन्नाले प्रतिनिधि सभा र राष्ट्रिय सभालाई जनाउने तथा धारा ८४ बमोजिम प्रतिनिधि सभा तथा धारा ८६ बमोजिम राष्ट्रिय सभा गठन भएपछि सङ्घीय संसद् गठन हुने देखिन्छ । संविधानको धारा ७६(९) बमोजिमको मन्त्रिपरिषद् गठन हुनको लागि धारा ८४ तथा धारा ८६ बमोजिम प्रतिनिधि सभा तथा राष्ट्रिय सभा गठन भएको हुनुपर्ने र हाल सो गठन नभएको अवस्थामा मिति २०७४।९।९ मा विस्तार भएको मन्त्रिपरिषद् संविधानसभाको धारा ७६(९) बमोजिम गठन भएको नभई संविधानको धारा २९८ बमोजिम गठन भएको देखिँदा नेपालको संविधानको धारा ७६(९) बमोजिम सरकार गठन भई मन्त्रिपरिषद् विस्तार भएको भन्ने निवेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन । अर्कोतर्फ मिति २०७२।९।९ मा विस्तार भएको मन्त्रिपरिषद् हाल कायम नरही विघटन भई परिस्थिति परिवर्तन भइसकेको र उक्त मन्त्रिपरिषद्

क्रियाशील नरहेको अवस्थामा निवेदन मागबमोजिम निवेदन जारी हुने अवस्था नहुँदा खारेज हुने ।
इजलास अधिकृत: रामप्रसाद भट्टराई
कम्प्युटर: उत्तरमान राई
इति संवत् २०७३ साल साउन २६ गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. १०

१

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे, ०६७-CI-०५५३, अंश, गोपाल प्याकुरेल वि. ललितबहादुर प्याकुरेल खत्रीसमेत

वादीले आफूले आफ्नो निजी प्रयासको स्वआर्जनबाट बनाएको भनी दाबी लिएका छन् भने प्रतिवादीहरूले सो कुरालाई खण्डन गर्न सकेको अवस्था छैन । वादीले मिति २०५२।२।१६ मा नक्सा पासको इजाजत लिई घर निर्माण कार्य गरेको देखिन्छ भने नक्सा पास गर्दासमेत जग्गाधनी महलमा गोपाल प्याकुरेल उल्लेख भएको देखिन्छ । वादीले आफ्नो निजी आर्जनबाट उक्त घरको निर्माण गरेको हो भन्ने पुष्टि गर्नको लागि विभिन्न व्यवसाय गरेको तथा अमेरिकामा नोकरी गरी आय आर्जन गरेको भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ । निजको सो भनाइ वादीले प्रमाणमा दिएको सुर्खेत जुम्ला सडक योजना वीरेन्द्रनगर सुर्खेतले मनकामना कन्स्ट्रक्सनको प्रोपाइटर गोपाल प्याकुरेलको नाममा दिएको ठेक्काहरूको बिलको भुक्तानी विवरण, City Bank New York, USA ले गोपाल प्याकुरेलको नाममा रहेको नबिल बैंकको खातामा पठाएको रकमको विवरण, Bank of Bangkok मा निज गोपाल प्याकुरेलको नाममा रहेको पासबुक तथा नबिल बैंकमा रहेको गोपाल प्याकुरेलको नाममा रहेको Bank Statement लगायतका कागजातहरूबाट पनि पुष्टि भएको देखिने ।

कि.नं. २४० मा निर्माण भएको घर पुनरावेदन वादीले मानु छुट्टिएको मितिपश्चात् निजी आर्जनबाट निर्माण भएको देखिएकोले अन्य अंशियारहरूलाई बन्डा गर्न कर नलाग्ने हुँदा सगोलको बन्डा लाग्ने ठहर गरेको सुर्खेत जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, सुर्खेतको फैसला सो हदसम्म मिलेको नदेखिने ।

अतः माथि विवेचित आधारमा सुर्खेत कटकुवा गा.वि.स. वडा नं. ३ हालको वीरेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं. ६ कि.नं.२४० मा बनेको घर बन्डा नलाग्ने ठहर गर्नुपर्नेमा सो घरसमेत बन्डा हुने ठहर गरेको सुरु सुर्खेत जिल्ला अदालतको मिति २०६५।१०।२० को फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, सुर्खेतको मिति २०६७।२।१७ को फैसला सो हदसम्म नमिलेकोले केही उल्टी हुने ।

इजलास अधिकृत: सन्देश श्रेष्ठ

कम्प्युटर: यामप्रसाद रेग्मी

इति संवत् २०७३ साल असोज ५ गते रोज ४ शुभम् ।

- यसै लगाउको ०६८-CI-००४८, बिक्री बदर, गोपाल प्याकुरेल वि. माया प्याकुरेलसमेत भएको मुद्दामा पनि यसै अनुसार फैसला भएको छ ।

२

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०६८-WO-०२३३, उत्प्रेषण, दीलीपकुमार कर्ण वि. नेपाल सरकार, श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत

आयकर ऐन, २०५८ मा स्पष्ट कानूनी व्यवस्था नभएको अवस्थामा कानूनबमोजिम पक्ष विपक्षबीच मिलापत्रको कागज तयार गर्दाका बखत आफ्नो स्पष्ट व्यहोरा मिलापत्रमा खुलाउनु पर्ने हुन्छ । मिलापत्रमा उल्लेख नै नभएको कुरामा कुनै दायित्व बहन गर्नुपर्ने अवस्थासमेत रहँदैन । प्रत्यर्थी

श्रम तथा यातायात तथा व्यवस्था मन्त्रालयले निवेदकहरूले पाउने ब्याज रकममा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने थियो भने स्पष्टरूपमा मिलापत्रमा खुलाउनु पर्ने थियो तर सो व्यहोरा मिलापत्रमा उल्लेख नभएको र प्रत्यर्थी मन्त्रालयले जिकिर लिएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) मा समेतमा आयकरबापत १५ प्रतिशत करकट्टी गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था नभएको तथा निवेदकहरूले पाउनु पर्ने रकममध्ये यसभन्दा अगाडि रकम भुक्तान गर्दासमेत आयकर कट्टा नगरी भुक्तानी दिएको देखिन आएकोले निवेदकहरूले पाउनु पर्ने बाँकी रकम भुक्तान गर्दा आयकरबापत १५ प्रतिशत रकम कट्टी गर्ने प्रत्यर्थी श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको निर्णय कानूनसम्मत देखिन नआउने।

मिति २०६६।३।२९ मा मिलापत्र भई मिलापत्रबमोजिमको ब्याज रकम निवेदकहरूलाई तत्काल भुक्तानी दिनुपर्ने दायित्व विपक्षी यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको हो। निवेदकहरू २०५८ सालदेखि नै आफूले पाउनुपर्ने सुविधाका लागि मुद्दा लड्दै आएका छन्। अदालतका फैसलाबाट ती सुविधा निवेदकहरूले प्राप्त गरेकोमा थप पाउनु पर्ने सुविधाका लागि पुनः मुद्दा गरी २०६६।३।२९ मा मिलापत्र भएको अवस्था छ। आयकर ऐन, २०५८ मिति २०५८।१२।१९ मा मात्र जारी भई सोभन्दा अगावै मिति २०५८।१०।२९ मा नै निवेदकहरूको मुद्दा परेको र २०६६/३/२९ को मिलापत्रबाट मुद्दा टुङ्गो लागेकाले निवेदकहरूका हकमा सो कानूनी व्यवस्था आकृष्ट हुन सक्ने नदेखिने।

अतः माथि विवेचित आधार कारणहरूको आधारमा निवेदकहरूले पाउनु पर्ने ब्याज रकममा रकममा १५ प्रतिशत कर काट्ने विपक्षीहरूको कार्य कानूनविपरीत भएको देखिँदा उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने ठहर्छ। साथै निवेदकहरूले ब्याजबापतको

पाउनु पर्ने बाँकी रकम निजहरूलाई तुरुन्त भुक्तानी गर्नुहुन भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेशसमेत जारी हुने।

इजलास अधिकृत: बिमला पौडेल

इति संवत् २०७३ साल पुस १८ गते रोज २ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०६८-WO-०२३३, उत्प्रेषण, शुशिला वदन ताम्राकारसमेत वि. श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, सिंहदरबारसमेत

आयकर ऐन, २०५८ मा स्पष्ट कानूनी व्यवस्था नभएको अवस्थामा कानूनबमोजिम पक्ष विपक्षबीच मिलापत्रको कागज तयार गर्दाका बखत आफ्नो स्पष्ट व्यहोरा मिलापत्रमा खुलाउनु पर्ने हुन्छ। मिलापत्रमा उल्लेख नै नभएको कुरामा कुनै दायित्व बहन गर्नुपर्ने अवस्थासमेत रहँदैन। प्रत्यर्थी श्रम तथा यातायात तथा व्यवस्था मन्त्रालयले निवेदकहरूले पाउने ब्याज रकममा १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नुपर्ने थियो भने स्पष्टरूपमा मिलापत्रमा खुलाउनु पर्ने थियो तर सो व्यहोरा मिलापत्रमा उल्लेख नभएको र प्रत्यर्थी मन्त्रालयले जिकिर लिएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ को उपदफा (१) मा समेतमा आयकरबापत १५ प्रतिशत कर कट्टी गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था नभएको तथा निवेदकहरूले पाउनु पर्ने रकममध्ये यसभन्दा अगाडि रकम भुक्तान गर्दासमेत आयकर कट्टा नगरी भुक्तानी दिएको देखिन आएकोले निवेदकहरूले पाउनु पर्ने बाँकी रकम भुक्तान गर्दा आयकरबापत १५ प्रतिशत रकम कट्टी गर्ने प्रत्यर्थी श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको निर्णय कानूनसम्मत देखिन नआउने।

इजलास अधिकृत: बिमला पौडेल

कम्प्युटर: सिजन रेग्मी

इति संवत् २०७३ साल पुस २० गते रोज ४ शुभम्।

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०६८-CR-०९०९ र ०६८-CR-०९२०, कर्तव्य ज्यान, रामदरश महारा वि. नेपाल सरकार र नेपाल सरकार वि. राजिन्द्र राउत अहिरसमेत

मृतकको मृत्यु गोली प्रहार एवम् शरीरका विभिन्न भागमा घातक हतियार प्रयोग गरी विभत्स तरिकाबाट भएको भन्ने देखिएको र मृतकको लास प्रकृति मुचुल्का एवम् शव परीक्षण प्रतिवेदनसमेतबाट बन्दुक एवम् घातक हतियार प्रहार भएको तथ्य स्थापित भएको तर यो यसैको प्रहारबाट मृतकको मृत्यु भएको भनी पुष्टि हुन नसकेको स्थितिमा यी प्रतिवादी रामदरश महारालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सजाय गर्ने ठहर्याएको सुरु फैसला मनासिब देखिँदा सोतर्फको वादी एवम् प्रतिवादीको पुनरावेदन तथा बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

सुरु जाहेरी दरखास्त, प्रहरीको प्रतिवेदन एवम् चशमदित् मृतकको श्रीमती तथा छोराले कागज गर्दा तथा अदालतसमक्ष बकपत्र गर्दा यी प्रतिवादी हरि कुँवर प्रसाद पटेलको नामसमेत उल्लेख देखिएपनि मृतकलाई मार्ने कार्यमा यी प्रतिवादीको यो यस्तो भूमिका वा संलग्नता थियो भनी उल्लेख गर्न सकेको देखिँदैन। मृतकलाई मार्ने कार्यमा यी प्रतिवादीको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष भूमिकाको पुष्टि हुन नसकेको स्थितिमा शङ्काको भरमा मात्र अभियोग दाबीबमोजिम कसुर ठहर गरी सजाय गर्न मिल्ने देखिएन। यस अवस्थामा यी प्रतिवादीले आरोपित कसुरबाट सफाइ पाउने ठहर्याएको सुरु फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसला मनासिब देखिँदा सुरु अभियोग मागदाबीबमोजिम सजाय हुनुपर्छ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन एवम् बहस जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

प्रतिवादी राजिन्द्र राउत अहिरउपर मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(१) नं. को अभियोग दाबी लिएको भए तापनि मृतकलाई मार्न हतियार गोली बारूद दिएको वा ज्यान मार्नका निमित्त वारदात गरिरहेको ठाउँमा हतियार साथमा लिई महजुद रहेको भन्ने तथ्य स्थापित हुन सकेको छैन। मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(३) मा अरु किसिमसँग मत सल्लाहमा पसेकोमा मार्ने ठाउँमा गई अरु कुरा केही नगरी हेरी रहनेलाई र लेखिएदेखि बाहेक अरु किसिमका मतलबीलाई ६ महिनादेखि ३ वर्षसम्म कैद गर्नुपर्छ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको परिप्रेक्ष्यमा यी प्रतिवादीले गरेको कसुरको मात्रासमेतलाई विचार गरी सो महलको १७(३) नं. बमोजिम ६ महिना कैद सजाय गर्ने ठहर्याएको सुरु फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसला अन्यथा भन्न नमिल्ने।

तसर्थ, माथि उल्लेख गरिएका आधार प्रमाणसमेतबाट प्रतिवादी हरि कुँवर प्रसाद पटेलले अभियोगबाट सफाइ पाउने, प्रतिवादी राजिन्द्र राउत अहिरलाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १७(३) नं. बमोजिम ६ महिना कैद सजाय गर्ने र प्रतिवादी रामदरश महारालाई ऐ. ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैदको सजाय गर्ने ठहर्याएको सुरु फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसला मनासिब देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: बिमला पौडेल

कम्प्युटर: सिजन रेग्मी

इति संवत् २०७३ साल पुस २० गते रोज ४ शुभम्।

मा.न्या.श्री दीपककुमार कार्की र मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७०-RC-००२८, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. रामएकवाल सहनीसमेत

तत्काल लालबहादुरको साथमा रही निज

रामदेव दासलाई धम्क्याउने २ जना व्यक्तिमध्ये १ जना यी पुनरावेदक मनेजर गिरी हुन् भन्ने तथ्यलाई इन्कार गर्न मिल्दैन । अर्कोतर्फ, निजले नै बयान गर्दा प्रतिवादी लालबहादुरले घटनाबारे भनी थाहा पाएको भने तापनि घटनाबारे थाहा पाएर मुलुकभर अपहरणको विरोध भइरहेको अवस्थामा बजार हल्ला बुझ्न हिँड्ने काम गरेको, लालबहादुरलाई फरार हुन सहयोग गरेको, वारदातपछि पटकपटक लालबहादुरलाई भेटेको भन्ने देखिएको समेतका कारणबाट यी प्रतिवादी मनेजर गिरीसमेतको आरोपित कसुरमा संलग्नता पुष्टि हुन आएको देखिने ।

Autopsy Report बाट cause of death injury due to bullet भन्ने उल्लेख भएको देखिएको, लास प्रकृति मुचुल्काबाट गोलीको खोका-१, गोली राउन्ड-१ बरामद भएको देखिएको छ । त्यस्तै घटनाविवरण कागज गर्ने इनरदेव राउत, छतु महारा चमारसमेतले मिति २०६५/७/६ मा कागज गर्दा पत्रकार वीरेन्द्र साहको हत्या यी प्रतिवादीहरूले नै गरेको हो भनी कागज गरेको देखिन्छ । किटानी जाहेरी, सोको पुष्टि हुने गरी अदालतमा भएको जाहेरवालाको बकपत्र, वस्तुस्थिति मुचुल्काका मानिसहरू शम्भुप्रसाद यादव कन्हैयालाल अहिर तपेश्वर चौधरीसमेतका मानिसहरूले मिति २०६५/७/११ मा कागज गर्दा यी प्रतिवादीहरू समेतले विरेन्द्र साहको हत्या गरेकोमा विश्वास लाग्छ भनी लेखाएको देखिएको समेतका आधार कारणहरूबाट प्रस्तुत वारदातमा यी पुनरावेदकहरूको संलग्नता पुष्टि भइरहेको पाइने ।

तसर्थ, प्रतिवादी मनेजर गिरी र रामएकवाल सहनी दुवैजनालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(१) बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद हुने ठहर्याई सुरु बारा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८/२/१६ मा भएको फैसला सदर हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसलालाई अन्यथा

भन्न मिलेन सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: बिमला पौडेल

कम्प्युटर: सिजन रेग्मी

इति संवत् २०७३ साल पुस २० गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. ११

१

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की, ०६६-CI-०८४० र ०६९-CI-१२९७, शेषपछिको बकसपत्र लिखत बदर, नानी मुसुल लामासमेत वि. तारा लामा र सुरेश लामा वि. तारा लामा

विवादित कित्ता नं. २४१ र ३९२ को जग्गामध्ये कित्ता नं. ३९२ को जग्गा मुलुकी अंशबन्डाको १८ नं. को कानूनी व्यवस्थाबमोजिम विमला लामाले हालैदेखिको बकसपत्रबाट प्राप्त गरेको देखिँदा उक्त सम्पत्ति निजको निजी ठहरी आफूखुस गर्न पाउने देखियो । कित्ता नं. २४१ को जग्गा विमला लामाले अंशबाट प्राप्त गरेको देखिएकोले आधासम्म आफूखुस गर्न पाउनेमा सो कित्ता जग्गा पूरै आफूखुस गर्न पाउने देखिन आएन । उक्त कित्ता नं. २४१ को जग्गाको पूरै हक हस्तान्तरण गर्न यी वादी छोराहरूको मन्जुरी लिनुपर्ने बाध्यात्मक कानूनी व्यवस्था रहेको देखिँदा विवादित कित्ता नं. २४१ को जग्गाको आधा जग्गामा मात्र विमला लामाले तारा लामालाई गरी दिएको शेषपछिको बकसपत्र लिखत कानूनसम्मत देखिन्छ । आधा जग्गाको हकमा पुनरावेदक वादी छोराहरूको मन्जुरी नलिई शेषपछिको बकसपत्र लिखतबाट हक हस्तान्तरण गरी दिएको लिखत आधाको हकमा कानूनविपरीत भएको देखिन्छ । यसरी उक्त कित्ता नं. २४१ को आधा जग्गासम्म मात्र आफूखुस गर्न पाउने कानूनी व्यवस्थाको विपरीत पूरै

जग्गा नै शेषपछिको बकसपत्र गरिदिएको देखिँदा कित्ता नं. २४१ को आधा जग्गाको शेषपछिको बकसपत्र बदर गर्नुपर्नेमा सो नगरी दाबी नपुग्ने ठहर गरी सुरु जिल्ला अदालतबाट भएको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला सो हदसम्म मिलेको देखिएन। विवादित कित्ता नं. २४१ को आधा जग्गाको लिखत बदर हुने।

तसर्थ: यस अदालतको विशेष इजलासबाट मिति २०६२/८/३० देखि लागू हुने गरी स्त्री अंश धनको २ नं. अमान्य र बदर घोषित हुनुपूर्व रहेको मुलुकी ऐन, स्त्री अंश धनको २ नं. को व्यवस्थाको अधीनमा रही विमला लामाले अंशमा पाएको जग्गामा आधी मात्र आफूखुस गर्न पाउनेमा सोको विपरीत विवादको कित्ता नं. २४१ पूरै शेषपछिको बकसपत्र गरिदिएकोमा आधा लिखत बदर गर्नुपर्नेमा दाबी नपुग्ने गरेको सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको फैसला सो हदसम्म नमिलेकाले केही उल्टी भई उक्त कित्ता नं. २४१ को ०-४-०-२ जग्गामध्येबाट प्लट मिलान हुने गरी दक्षिणतर्फबाट ०-२-०-१ जग्गाको दाबीको मिति २०५९।५।४ को शेषपछिको लिखत बदर हुने।

इजलास अधिकृत: उदविर नेपाली

इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर २१ गते रोज ३ शुभम्।

यसै लगाउका निम्न मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ।

- ०६६-CI-०८४२ र ०६९-CI-१२९५, हक कायम, नानी मुसुल लामासमेत वि. तारा लामा र सुरेश लामा वि. तारा लामा
- ०६६-CI-०८४१ र ०६९-CI-१२९६, शेषपछिको बकसपत्र दाखेल खारेज नामसारी, नानी मुसुल लामासमेत वि. तारा लामा र सुरेश लामा वि. तारा लामा
- ०६६-CR-०५९८ र ०६९-CR-१०७८,

जालसाजी, नानी मुसुल लामासमेत वि. तारा लामा र सुरेश लामा वि. तारा लामा

२

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की, ०७०-CR-१३६५, कर्तव्य ज्यान, नवराज देवकोटासमेत वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीहरू नवराज देवकोटा र अमृता देवकोटाले निज उत्तमराज देवकोटालाई आफूहरू बीचको अनैतिक यौन सम्बन्धका कारण योजनाबद्धरूपमा मनसायपूर्वक हत्या गरी लास एक महिनासम्म छिपाई राखेको कुरा पुष्टि हुन आएको र यस्तो मनसायपूर्वक सामूहिकरूपमा पूर्वयोजना मुताबिक परिवारको सबैभन्दा नजिकको नाताको व्यक्तिहरूबाट भएको अमानवीय हत्यालाई साबिती बयान दिएको भन्ने आधारमा सजायमा छुट दिने हो भने कानूनको मकसद पूरा हुन नसक्ने हुँदा कम सजाय गरिपाउँ भन्ने पुनरावेदक प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन। यी पुनरावेदक प्रतिवादीहरू अमृता देवकोटा र नवराज देवकोटालाई मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम जन्मकैद हुने ठहर्याई भएको सुर्खेत जिल्ला अदालतको २०६९।६।२४ को फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, सुर्खेतको मिति २०७०।६।६ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: आत्मदेव जोशी

कम्प्युटर: चन्द्रा तिमल्सेना

इति संवत् २०७३ साल भदौ १ गते रोज ४ शुभम्।

३

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की, ०७०-CR-०१९४, लागु औषध चरेस, विजय तामाङ वि. नेपाल सरकार

प्रतिवादीहरू रमेश तामाङ र विजय तामाङको सँग साथबाट २५-२५ किलो लागु औषध चरेस बरामद भएको भन्ने मिति २०६७।१२।१० को बरामदी

मुचुल्का देखिन्छ। उक्त बरामदी मुचुल्कालाई समर्थन गर्दै साबित भई यी प्रतिवादी विजय तामाङसमेतले अनुसन्धानको क्रममा बयान गरेको पाइन्छ। उक्त बरामदी चिजवस्तु लागु औषध चरेस हो भनी राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालाको मिति २०६८।१।२३ को प्रतिवेदनबाट खुल्न आएको छ। अदालतसमक्षको बयानमा यी प्रतिवादी विजय तामाङले आफूले मात्र सबै लागु औषध बोकी हिँडेको, आफूबाट मात्रै सो परिमाणको लागु औषध बरामद भएको र प्रतिवादी रमेश तामाङको उक्त कसुरमा कुनै संलग्नता नरहेको भनी आफू कसुरमा साबित भई बयान गरेको पाइन्छ। मौकाको बरामदी मुचुल्का, अनुसन्धान अधिकारीसमक्षको साबिती बयान तथा अदालतसमक्ष सम्पूर्ण लागु औषध आफूबाट बरामद भएको भनी भएको साबिती बयान, परीक्षण प्रतिवेदनलगायतका प्रमाणहरूबाट निज ठूलो परिणाममा लागु औषध चरेस आरोबारी भएको भन्ने कुरा पुष्टि भइरहेको छ। प्रतिवादीको अब उप्रान्त यस्तो कसुरमा संलग्न नहुने भन्ने प्रतिबद्धता निज प्रस्तुत मुद्दाको सजाय भुक्तान गरी समाजमा गई सकेपश्चात् सुधिने असल विचारको रूपमा बुझनुपर्ने।

तसर्थ काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट यी पुनरावेदक प्रतिवादी विजय तामाङलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(घ)(५) बमोजिम ७ वर्ष कैद र रु.५०,०००।- जरिवाना हुने ठहर गरेको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०६९।६।९ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने।

इजलास अधिकृत: आत्मदेव जोशी

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७३ साल भदौ १ गते रोज ४ शुभम्।

४

मा.न्या.श्री केदारप्रसाद चालिसे र मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की, ०६८-CI-०७८९, धितो रोक्का बदर जग्गा फुकुवा, ईसरी अहिर वि. श्रीकान्ती अहिरनी

२०५८ सालमा यी प्रत्यर्थी / वादी श्रीकान्ती अहिरनीको अंश छुट्टिई सकेपछि पनि यिनको अंशहक हिस्साको जग्गा छुट्टयाई दिने कार्य नगरी पुनः वादी दाबीका जग्गाहरू धितो सुरक्षणमा कायम राखी २०५९ सालमा धान खेतीका लागि नै कर्जा लिएको देखिन्छ। २०६० सालमा तरकारी खेती, २०६२ सालमा गहुँ खेतीका लागि कर्जा लिई कारोबार गरी कर्जा चुक्ता भएपछि पनि धितो फुकुवा भएको देखिँदैन। यसरी २०५८ सालमा अंशबन्डा भइसकेपछि पनि नितान्त व्यक्तिगत काममा मिति २०६४।८।९ गते इसरी अहिरले आफ्नो छोरा दयाराम अहिरलाई वैदेशिक रोजगारीका लागि मलेसिया पठाउन भनी एक लाख रुपैयाँ कर्जा लिई वादी दाबीको जग्गाहरू रोक्का रहेको भन्ने देखिन्छ। कर्जा लिँदा दिँदाको अवस्थामा वादीको मन्जुरी लिएको भन्ने अवस्थासमेत मिसिल प्रमाणबाट देखिएको छैन। यसरी भए गरेको व्यवहारलाई सगोलको व्यवहार हो भनी मान्न मिल्ने नदेखिने। अदालतको फैसलासमेतबाट वादीको अंश हक कायम भइसकेको अवस्थामा सो हक प्रचलन गर्न नदिई विभिन्न कर्जा लिई धितो सुरक्षणमा बापतमा निरन्तररूपमा वादीको अंश हकको सम्पत्ति धितो रोक्का राख्ने गरी भए गरेको कार्यलाई एकातर्फ कानूनसम्मत मान्न मिल्ने देखिँदैन भने अर्कातर्फ अंशजस्तो नैसर्गिक हकमा अंशियारले पाउनु पर्ने सम्पत्ति नपाएसम्म सानातिना प्राविधिक कारण देखाई अंश हक भएको सम्पत्तिमा अंशियारलाई सो हकबाट वञ्चित गर्नु न्यायोचितसमेत देखिँदैन। जबसम्म बैंकमा रहेको ऋण रकम चुक्ता हुँदैन तबसम्म वादी दाबीको जग्गा फुकुवा हुन सक्दैन भन्ने पुनरावेदन जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

अतः माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट वादी दाबी पुन नसक्ने गरी रूपन्देही जिल्ला अदालतबाट मिति २०६७।३।१० मा भएको फैसला मिलेको नदेखिँदा उल्टी भई पुनरावेदक वादी श्रीकान्ती अहिरको अंशहक कायम भएको हदसम्मको जग्गाको

धितो बदर भई रोक्का फुकुवासमेत हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, बुटवलको मिति २०६७।११।१० को फैसला मिलेकै हुँदा सदर हुने ।
इजलास अधिकृत: विद्याराज पौडेल
कम्प्युटर: यामप्रसाद रेग्मी
इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर २६ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. १२

१

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०७२-CI-०८९४, लिखत बदर, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत

वादीले देखाएको पुस्तेवारी तथा अंशियारहरूमा प्रतिवादीले अन्यथा भनेको नदेखिँदा वादी प्रतिवादीहरू एकासगोलका अंशियार रहे भएकोमा विवाद देखिँदैन । वादी प्रतिवादीहरूका बीचमा छुट्टिभिन्न भएको तथा मानो छुट्टिएकोसमेत लिखत प्रमाणबाट नदेखिएको र एकासगोलमा नै रहे बसेको अवस्थामा खरिद गरेको जग्गासमेत बन्डा लाग्ने नै हुन्छ । यी पुनरावेदक / प्रतिवादी मीरा के.सी. ले सासु भगवती दासीको मृत्युपश्चात् निजको नाममा रहेको जग्गा आफ्नो नाममा नामसारी गरी लिएको देखिन्छ । सासु भगवती दासीका कुनै सन्तान नभएपनि निजले यी प्रतिवादीलाई आफ्नो नाममा रहेको जग्गा अन्य कुनै लिखत पारित गरिदिएको नभई निजको मृत्युपश्चात् नामसारी गरी लिएको देखियो । यी पुनरावेदक / प्रतिवादी मीरा के.सी.की सासु वादी प्रतिवादीकी समान अंशियार नभएर मूल अंशियार हुन् । मूल अंशियारको नाउँमा जुनसुकै माध्यमबाट प्राप्त हुन आएको सम्पत्ति भएपनि निजका सन्तानहरूका लागि पैतृक सम्पत्तिको रूपमा नै मान्नु पर्ने हुने ।

मूल अंशियारको नाउँमा जुनसुकै माध्यमबाट आएको सम्पत्ति भए पनि पछिल्लो पुस्तामा अर्थात् निजका छोराछोरीमा बन्डा गर्दा पैतृक सम्पत्तिको रूपमा लिनुपर्ने भएको हुँदा त्यस्तो सम्पत्ति बिक्री वितरण गर्दा

समान पुस्ताका अंशियारको मन्जुरी लिनुपर्ने हुन्छ । प्रतिवादी मीरा के.सी.ले भगवती दासीका नाउँको जग्गा आफ्ना नाउँमा नामसारी गरी लिँदा वादीका पति तथा पिता उद्धवबहादुर के.सी. को सहमति लिएको आधारमा अन्य अंशियारको मन्जुरी लिन नपर्ने भन्ने हुँदैन । यसरी पुनरावेदक / प्रतिवादीले सासु भगवती दासीका नाउँको जग्गा वादीहरूको मन्जुरीबेगर आफ्नो नाउँमा नामसारी गरी प्रतिवादी मध्येकी यशोदा तिमिल्सिनालाई बिक्री गरी पुनः आफ्नो नाममा लिएको विवादित काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.३३ को कि.नं. ३०४३ को जग्गासमेत पैतृक सम्पत्ति देखिँदा सो सम्पत्तिमा वादीहरूको समेत हक लाग्नेमा विवाद नदेखिने ।

विवादित सम्पत्ति वादीहरूको समेत अंश हक लाग्ने पैतृक सम्पत्ति भएकोमा सो सम्पत्तिको हक हस्तान्तरण गर्दा वादीहरूको मन्जुरी लिएको नदेखिँदा वादी दाबीबमोजिम पारित राजीनामाको लिखत बदर गर्ने गरी सुरु अदालतबाट भएको फैसला सदर हुने ठहर्याई पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट भएको फैसला अन्यथा भन्न सकिने देखिन नआउने ।

अतः उपर्युक्त विवेचना गरिएका आधार प्रमाणहरूबाट उक्त कित्ता नं. ३०४३ को जग्गा वादीहरूको सहमति नलिई मिति २०६५/९/१४ मा र.नं. ४०८७क बाट प्रतिवादीमध्येकी यशोदा तिमिल्सिनालाई बिक्री गरी पुनः मिति २०६५/१०/६ मा र.नं.४६७३ बाट आफ्नो नाममा लिएको राजीनामाको लिखत बदर हुने ठहर्याई सुरु काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर हुने ठहर्याएको पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०६९।१।५ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: दुर्गाप्रसाद खनाल

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल भदौ २९ गते रोज ४ शुभम् ।
यसै लगाउका निम्न मुद्दाहरूमा पनि यसैअनुसार फैसला भएका छन् :

- ०७२-CI-०८९३, लिखत बदर, सरस्वती थापा. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
- ०७२-CR-०८९९, जालसाजी, सरस्वती थापा. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत ०७२-CI-०८९२, लिखत बदर, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
- ०७२-CI-०८९५, लिखत बदर, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
- ०७२-CR-०८९८, जालसाजी, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
- ०६९-CR-०७७०, जालसाजी, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत
- ०७२-CR-०९००, जालसाजी, मीरा के.सी. वि. कौशिला थापा के.सी.समेत

२

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०७०-WO-०४६६, उत्प्रेषण / परमादेश, रेश्मा राणा (शाह) वि. प्रेमिका तामाडसमेत प्रस्तुत निवेदनमा दण्ड सजायको ६१ नं. प्रयोजनको माग मात्र नरही अदालतबाट भएको विपक्षीको जग्गाको मूल्याङ्कन अस्वाभाविकरूपमा बढी भएको र त्रुटिपूर्ण भएकोमा पुनरावेदन अदालतबाट सोको मूल्याङ्कन नै नगरी भएको आदेश बेरीतको रहेको भन्ने नै देखिन्छ। मिति २०६९।१२।८ मा भएको उक्त जग्गाको जायजात मुचुल्कामा वादीको वारेसले सहिछाप गरेको तथा मिति २०७०।२।१३ मा भएको पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनमा समेत स्वयम् वादीको वारेस उपस्थित भई सहिछाप गरिसकेको पाइयो। मालपोतले निर्धारण गरेको मूल्याङ्कनभन्दा अदालतबाट कायम भएको पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कन कम नै रहेको भन्ने सो पञ्चकिर्ते मुचुल्काबाट देखिएको छ। उक्त पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कन निवेदकको अहितमा रही त्रुटिपूर्ण रहेको भन्ने कुनै ठोस आधार र प्रमाण देखिँदैन। निवेदककै रोहबरमा भएको जायजात तायदात मुचुल्काको आधारमा पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कन भएको र सोलाई निवेदकले सहिछाप गरी स्वीकार गरेको अवस्थामा

बिनाआधार उक्त पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनलाई अन्यथा गरिरहनु पर्ने अवस्था पनि देखिँदैन। यसप्रकार पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनको व्यहोरालाई वादीले स्वीकार गरिसकेको समेत देखिएको हुँदा सो पञ्चकिर्ते मूल्याङ्कनको परिणाम अन्यथा हुने अवस्था पनि नहुँदा उल्लिखित आधार प्रमाणको रोहमा निवेदन मागबमोजिम उत्प्रेषणसमेतको आदेश जारी गर्न मिलेन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ।
इजलास अधिकृत: सुमनकुमार न्यौपाने
कम्प्युटर: चन्दनकुमार मण्डल
इति संवत् २०७३ साउन २७ गते रोज ५ शुभम्।

- यसै लगाउको ०७०-WO-०४६४, उत्प्रेषण / परमादेश, रेश्मा राणा (शाह) वि. प्रेमिका तामाडसमेत भएको मुद्दामा पनि यसैअनुसार फैसला भएको छ।

३

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०७१-CI-०२९९, ०१०३, अंश चलन, कान्छी प्रजापतीसमेत वि. रोज प्रजापतीसमेत, रोज प्रजापती वि. रीना प्रजापतीसमेत

बाबु कृष्ण प्रजापतीका नाउँमा रहेको जग्गा छोरा रोज प्रजापतीसमेतको नाउँमा सगोलमा दर्ता हुने भनी पारित सगोलनामाको लिखतले निजहरूका बीचमा अंशबन्डा भएको मान्न सकिने अवस्था नरहनुका साथै सगोलनामाको लिखतले अंशबन्डाको रूप धारण गर्न सक्दैन। किनकी अंशबन्डा र सगोलनामाको लिखतको प्रकृति, अस्तित्व, स्वरूप र कानूनी अर्थ अलगअलग हुने भएबाट सगोलनामाको लिखतले अंशबन्डाको रूप धारण गर्न सक्दैन। रीतपूर्वक बन्डा नभएसम्म अंशियारहरूले संयुक्त नाममा सम्पत्ति राख्ने कार्य गरेपनि सो सम्पत्तिमा सबै अंशियारहरूको समान अंशहक रहन्छ। सगोलनामाले केवल सम्पत्तिमा सगोलको हिस्सासम्म जनाउने हुँदा सोही लिखतका आधारमा छुट्टीभिन्न भएको मान्न मिल्दैन। अंशियारहरूका बीचमा सगोलमा रहेको पैतृक सम्पत्ति सबै अंशियारहरूले भाग शान्तिअनुसार

आआफ्नो अंश भाग पाउने नै देखिन आउने ।

बन्डा गर्नुपर्ने अंशियारहरू एकासगोलमै रहे बसेको अवस्थामा खरिद गरेको सम्पत्ति बन्डा नलाग्ने प्रकृतिको हो भन्ने प्रमाणित नभएसम्म सो सम्पत्तिमा अन्य अंशियारको हक नलाग्ने भन्न मिल्ने देखिएन । साथै सो घरजग्गा खरिद गरी लिएको राजीनामाको लिखतमा फिराद तथा पुनरावेदन पत्रमा दाबी गरेजस्तो माइतीले दिएको सम्पत्तिबाट खरिद गरी लिएको भन्ने कहींकतै उल्लेख भएको नदेखिई फिराद दाबी तथा पुनरावेदन जिकिरलाई प्रमाणित गर्न सकेको नदेखिने ।

पुनरावेदक / वादी कान्छी प्रजापती प्रतिवादी मध्येका रोज प्रजापतीकी सौतेनी आमा भएको र आमा तथा बाबुले जुनसुकै व्यहोरा वा स्रोतबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति भए पनि सो सम्पत्ति पैतृक सम्पत्तिको रूपमा लिई छोराछोरीहरूको बीचमा बन्डा गर्नुपर्ने हुन्छ । अधिल्लो पुस्ता अर्थात् वादी कान्छी प्रजापतीका पति तथा प्रतिवादीमध्येका रोज प्रजापतीका बाबु कृष्ण प्रजापतीका बाबु आमा र दाजुभाइका बीचमा अंशबन्डा हुँदा यी वादी कान्छी प्रजापतीका नाउँमा रहेको उक्त स्ववासी घरजग्गाको बारेमा केही उल्लेख नभएको वा स्त्री अंशधन हो भनी स्वीकार गरी त्यस्तो सम्पत्ति समान पुस्ताका अंशियारहरू बीच अंश बन्डा नलागे पनि पछिल्लो पुस्तामा अर्थात् छोराछोरीको हकमा त्यस्तो सम्पत्ति पैतृक हुने हुँदा सो सम्पत्तिबाट अंश नपाउने भन्ने पुनरावेदन जिकिरसमेत कानूनसम्मत देखिन नआउने ।

तसर्थ, प्रतिवादीमध्येका कृष्ण प्रजापती र रोज प्रजापतीबीचमा भएको सगोलनामाको लिखतका आधारमा यी प्रतिवादी रोज प्रजापती छुट्टि भिन्न भएको भनी मान्न सकिने अवस्था आएन । वादीले तायदाती फाँटवारीमा देखाएको घर जग्गा स्ववासी हुँदा बन्डा लाग्ने सम्पत्ति होइन भने तापनि उक्त घर जग्गा राजीनामाको व्यहोराबाट खरिद गरी लिएको देखिएकोले उक्त सम्पत्ति बन्डा नलाग्ने भन्ने वादीको पुनरावेदन जिकिर मनासिब नदेखिँदा विवाह नभएकी

रीना प्रजापतीका हकमा अंशबन्डाको १७ नं. बमोजिम विवाह खर्च पर सार्नुपर्नेमा सो पर नसारेको हदसम्म सुरु भक्तपुर जिल्ला अदालतको फैसला केही उल्टी गरी निजको विवाह खर्च पर सारी तायदातीमा उल्लिखित सम्पत्ति बन्डा हुने ठहर्याई पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०७०।१०।१ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: दुर्गाप्रसाद खनाल

कम्प्युटर: रामशरण तिमिल्सिना

इति संवत् २०७३ साल भदौ २९ गते रोज ४ शुभम् ।

४

मा.न्या.श्री सारदाप्रसाद घिमिरे र मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ, ०७२-WO-०३५३, उत्प्रेषण / परमादेश, धनकुमारी राईसमेत वि. पुनरावेदन अदालत, पाटनसमेत

विपक्षी वादी लक्ष्मी श्रेष्ठ (खड्का) र प्रतिवादी मीना राईबीच चलेको लेनदेन मुद्दाबाट मिति २०६९।८।२८ मा ठहर भएको साँवा रु. २०,००,०००।- (बीस लाख रुपैयाँ) र भरिभराउ हुँदासम्मको ब्याजसमेतको बिगोलाई प्रभाव पार्ने नियतबाट सोची सम्झी भएका क्रियाकलापलाई सफा हात लिई निवेदक अदालत, प्रवेश गरेको पनि देखिएन । तहतह अदालतबाट भएका फैसला तथा आदेशको औचित्यमा प्रवेश गरी पुनरावेदन सुनेको जस्तो गरी रिट क्षेत्राधिकारअन्तर्गत प्रमाण बुझ्ने, प्रमाणको मूल्याङ्कन गर्ने गर्नु उचित र रिटसम्बन्धी अवधारणाअनुकूल हुने देखिँदैन । पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट उक्त जग्गा यथावत् रोक्का राख्नु भनी गरेको आदेश कानूनको प्रत्यक्ष त्रुटि देखिन नआएकोले बदर गरिरहन परेन निवेदन मागदाबीको कि.नं. १२७६ र ६४५ को जग्गाबाट निजहरूले अंश पाउने नपाउने सम्बन्धमा रिट क्षेत्रबाट निकर्गल गर्ने मिल्ने पनि नदेखिने ।

तसर्थ कि.नं. १२७६ र ६४५ को जग्गामा निवेदकहरूको अंश भागमा पर्नेजति जग्गा फुकुवा गरिदिनु भनी काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट मिति

२०७२।४।२९ मा भएको आदेश बदर गरी कि.नं. १२७६ र ६४५ का जग्गा रोकका राख्नु भनी पुनरावेदन अदालत, पाटनबाट मिति २०७२।६।२२ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सो आदेश बदर गरिपाउँ भनी परेको रिट निवेदन माग दाबीअनुसार रिट जारी हुन सक्दैन। प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने।
इजलास अधिकृत: जगतबहादुर पौडेल
कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा
इति संवत् २०७३ साल भदौ ११ गते रोज १ शुभम्।

इजलास नं. १३

मा.न्या.श्री मीरा खड्का र मा.न्या.डा. आनन्दमोहन भट्टराई, ०७१-WO-०८१८, उत्प्रेषण, योगबहादुर पाल वि. प्रहरी प्रधान कार्यालय, नक्सालसमेत

निवेदक योगबहादुर पाल जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सोलुखुम्बुमा कार्यालय प्रमुखको हैसियतमा कार्यरत रहँदा निजउपर विभिन्न गैरव्यवसायिक र अमर्यादित कार्य गरेको भन्नेसमेत व्यहोराको उजुरी परेको र सोउपर भएको अनुसन्धानले दिएको प्रतिवेदनले महिला मैत्री वातावरण बनाउन नसकेको भन्नेसमेत व्यहोराको प्रतिवेदनको आधारमा मिति २०७१।०७।२३ मा प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट निज निवेदकसँग स्पष्टीकरण माग गरेको समेत देखिँदा निजलाई सुनवाइको मौका नदिएको भन्ने जिकिरसँग सहमत हुन नसकिने।

निवेदक सोलुखुम्बु जिल्लाको प्रहरी प्रमुख हुँदाको विषयमा कारवाही उठाइएकोले पूर्वक्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयको प्रमुखबाट स्पष्टीकरण सोध्नुपर्ने भन्ने जिकिरतर्फ हेर्दा निजउपर कारवाही सुरु हुनुपूर्व नै निजलाई प्रहरी प्रधान कार्यालयमा झिकाइएको र प्रहरी प्रधान कार्यालयबाट नै अनुसन्धान टोली खटाई प्रतिवेदन लिइएकोले क्षेत्राधिकारको त्रुटि छ भन्न नमिल्ने।

एउटा जिम्मेवार प्रहरी अधिकृतउपर लैङ्गिक असंवेदनशीलताको आरोप लाग्नु आफैँमा अशोभनीय

विषय हो। त्यस्तो आरोप लागेपछि र टोली खटाई विभागीय अनुसन्धान गरीदासमेत सो आरोप पुष्टि हुने। प्रतिवेदन पेस भएपछि निजलाई स्पष्टीकरण सोध्ने कार्य भएको देखिन्छ। मिसिल संलग्न प्रहरी नायब महानिरीक्षकको लिखित जवाफ हेर्दा “जिल्लाका सार्वजनिक कार्यक्रमहरूमा महिला प्रहरीहरू अशोभनीयरूपमा लैजाने र आफू रहेको अतिथि आसनमै राख्ने, कार्यालय समयमा अशोभनीयरूपमा महिला प्रहरीलाई निवासमा बोलाउने, सार्वजनिक स्थानमा मदिरा सेवन गर्ने एवम् महिला प्रहरीलाई नाचन बाध्य तुल्याउनेसमेतका कार्य गरेको भन्ने प्रतिवेदनको आधारबाट प्रहरी कर्मचारीमा पेसागत मर्यादा कायम गरी महिला संवेदनशीलतासमेत कायम राख्न उक्त कारवाही गरिएको हो” भन्ने उल्लेख भएको पाइयो। यी आरोपहरू अत्यन्त गम्भीर हुन्, नभए नगरेको कुरा गरी र यस्तो आरोप लगाई प्रहरी संगठन नै निजको विरुद्ध खनिनु पर्ने युक्तियुक्त कारण मिसिलबाट नदेखिने।

महिला प्रहरीको लैङ्गिक संवेदनशीलताको सुरक्षा सम्बन्धित जिल्ला प्रहरी प्रमुखबाट हुनुपर्नेमा सो नभई संगठनभित्र महिला प्रहरीको लैङ्गिक संवेदनशीलतालाई ख्याल गर्न नसकेको र महिलाप्रति संवेदनशील नभएकोले प्रचलित कानूनबमोजिम निजउपर संगठनले विभागीय कारवाही गर्नु कानूनसम्मत नै देखिएको र निजलाई स्पष्टीकरणसमेत सोधिएको देखिँदा निज रिट निवेदक योगबहादुर पाललाई प्रचलित प्रहरी नियमावलीले तोकेको प्रक्रिया पूरा गरी प्रहरी नियमावली, २०१७ को नियम ११२(ख) मा उल्लिखित नियम १०६ को कसुरमा सोही नियमावली नियम १०९(क) को देहाय (६) बमोजिम निजले खाइपाई आएको ३ ग्रेड घट्टावा गरेको प्रहरी प्रधान कार्यालयका प्रहरी नायब महानिरीक्षकबाट मिति २०७१।०८।०१ मा भएको निर्णयलाई प्रहरी नियमावली, २०७१ को नियम ११९(१) को खण्ड ७(ख) बमोजिम सदर गरेको प्रहरी प्रधान कार्यालयका प्रहरी अतिरिक्त महानिरीक्षकको मिति २०७१।१२।२२ को निर्णय कानूनसम्मत नै देखिँदा अन्यथा गर्नु परेन।

अतः निवेदकको निवेदन जिकिरबमोजिम आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

इजलास अधिकृतः गीता श्रेष्ठ

कम्प्युटरः उत्तरमान राई

इति संवत् २०७३ साल कात्तिक २४ गते रोज ४ शुभम् ।

इजलास नं. १४

१

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७१-WO-०२८३, उत्प्रेषण / परमादेश, फूलमाया तामाङ वि. ललितपुर जिल्ला अदालतसमेत

कैद र जरिवानाको लगत कस्ने धादिङ जिल्ला अदालतले साधिकार निकायहरूबाट कानूनबमोजिम प्रक्रिया पूरा गरी कैद र जरिवानाको लगत मिति २०७१।१२।१८ को निर्णयले फछ्यौट गरी ललितपुर जिल्ला अदालतलाई मिति २०७०।१२।२७ मा पत्राचार गरिसकेको अवस्थामा केयरसिंह तामाङ र रामबहादुर तामाङ भन्ने व्यक्ति एउटै हो भन्ने देखिँदा ललितपुर जिल्ला अदालतबाट मिति २०५८।२।१४ मा भएको स.वा.फौ.मि.नं. १०/६७ को मुद्दाले ठहरेको कैद जरिवाना केयरसिंह तामाङको हो । रामबहादुर तामाङको लगत कट्टा भएकोले केयरसिंह तामाङको कैद र जरिवाना असुल नभएको भनी निवेदिकाको जग्गा फुकुवा गर्न नमिल्ने भन्न मिल्दैन । मिसिल संलग्न प्रमाणहरूबाट रामबहादुर तामाङ र केयरसिंह तामाङ एउटै व्यक्ति हो भन्ने स्थापित भई प्रतिवादी केयरसिंह तामाङको कैद, जरिवानाको लगत कट्टा भएको अवस्थालाई हेर्दा ललितपुर जिल्ला अदालतले मिति २०७१।१।१२ मा गरेको आदेश सदर गर्ने पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७१।४।४ को आदेश कानूनविपरीत देखिन आउने ।

अतः माथि गरिएको विवेचना आधार र कारणबाट ललितपुर जिल्ला अदालतको मिति

२०७१।१।१२ को आदेश सदर गर्ने पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०७१।४।४ को आदेश नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७ को उपधारा (२), नेपालको संविधानको धारा १३३ को उपधारा (२) र (३) बमोजिम उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरिदिएको छ । निवेदिकाले जेथा जमानत दिएको जग्गा फुकुवा गरी दिनु भनी ललितपुर जिल्ला अदालतको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृतः भीमबहादुर निरौला

कम्प्युटरः रमेश आचार्य

इति संवत् २०७३ साल असोज ६ गते रोज ५ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री हरिकृष्ण कार्की र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७२-WO-०६६७, उत्प्रेषण, दुर्गा खड्गी वि. काठमाडौं महानगरपालिकासमेत

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा ३(ख) मा स्थानीय निकायमा स्थानीय जनताको लागि सोच्ने र जवाफदेही बहन गर्न सक्ने संस्थागत संयन्त्र र कार्यगत संरचनाको निर्माण गरी विकास गर्ने नीति लिइएको छ । तर प्रस्तुत अवस्थामा आफ्नो कार्यालयको अभिलेखमा रहने नक्सा पास र मर्मत अनुमति जस्ता निवेदनसँग सम्बन्धित मिसिल हेर्दै नहेरी उजुरकर्ताको मात्र भनाइमा विश्वास गरी निर्णय गरेको देखिन्छ । व्यक्तिको सम्पत्तिसम्बन्धी हकमा प्रतिकूल प्रभाव पर्ने यस्तो प्रकृतिको निर्णयमा यस्तो लापरवाही हुनु महानगरपालिका जस्तो निकायका हकमा अपेक्षित हुँदैन । मिति २०७२।४।२६ मा स्थलगत निरीक्षणमा जाँदा नक्सा दिइएन भन्दैमा महानगरपालिका आफ्नो जिम्मेवारीबाट पन्छिन मिल्ने हुँदैन, आफैँले पारित गरेको नक्सा आफ्नै कार्यालयबाट झिकी भिडाई मात्र न्यायिक प्रकृतिको निर्णय गर्नुपर्ने हो । उजुरकर्ताको उजुरीको भरमा मात्र काम गर्नुलाई न्यायोचित भन्न मिल्ने अवस्था नदेखिने ।

तहतहमा विवाद गरी लड्दै आएका विपक्षी उजुरकर्ताले कसको विरुद्ध कारवाही माग गरेको हो भन्ने सम्बन्धमा आफैँ स्पष्ट रहेको पाइँदैन । एकाको

नाम दर्ता र स्वामित्वको सम्पत्तिका सम्बन्धमा अर्को व्यक्तिको विरुद्धमा गरिएको उजुरको आधारमा भएको महानगरपालिकाको निर्णयमा वास्तविक घर जग्गाधनीले सुनुवाइको मौका नै प्राप्त नगरेको अवस्थामा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६२ बमोजिम पुनरावेदन गरी न्यायिक उपचार माग गर्न सक्ने अवस्था थियो भनी मान्न सकिने अवस्था नरहने।

जो व्यक्तिको विरुद्धमा निर्णय गरिने हो। सो व्यक्तिलाई जनकारी गराई निजलाई प्रतिवाद गर्ने मौका दिनुपर्ने अर्थात् सुनुवाइको मौका प्रदान गर्नुपर्ने प्राकृतिक न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त रहेकोमा यी रिट निवेदक घर जग्गाको स्वामित्व रहेको दुर्गा खड्गीलाई विपक्षी नबनाई निजलाई बुझ्दै नबुझी निजको नाउँमा रहेको घरको केही भाग भत्काउने गरी काठमाडौं महानगरपालिकाबाट भएको निर्णय प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविपरीत भएको देखिएको हुँदा प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तलाई उपेक्षा गरी काठमाडौं महानगरपालिकाबाट मिति २०७२।८।७ मा भएको निर्णय उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने।

इजलास अधिकृत: सुमनकुमार न्यौपाने
कम्प्युटर: रानु पौडेल

इति संवत् २०७३ साल भदौ २१ गते रोज ३ शुभम्।

इजलास नं. १५

१

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या. श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा, ०७२-WO-०५८२, ०५८३, उत्प्रेषण / परमादेश, कयोदेवी यमी वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत, टिकादत्त निरौला वि. प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबारसमेत

वस्तुतः अवधि गणना गर्ने कुरामा विपक्षीहरूले असहमति वा आपत्ति जनाएको समेत देखिएन। तसर्थ निवेदकहरूले संवैधानिक पदाधिकारीको हैसियतमा

काम गरेको अवधिमा निजहरूले “सरकारी सेवामा काम गरेको अवधि” समेत जोड्दा कायम हुन आउने अवधिको कानूनबमोजिम निवृत्तिभरण पाउने कुरा प्रस्ट देखिन आउने।

उपदान भन्नु र निवृत्तभरण भन्नु दुई फरकफरक कुरा हुन्। विपक्षीहरूले जिकिर गरेजस्तो यी दुई शब्द “पर्यायवाची शब्द” होइनन्। उपदान निश्चित सेवा अवधि पुगेका तर निवृत्तभरण पाउने अवस्थाको सेवा अवधि पूरा नगरेकालाई प्रदान गरिने एकमुष्ट सुविधा रकम हो। भने निवृत्तभरण अपेक्षाकृत लामो अवधि काम गरी सेवा निवृत्त भएका व्यक्तिलाई जीवनभर निश्चित दरमा प्रदान गरिने सुविधा हो। ऐनको एउटै दफामा दुवै शब्द प्रयोग भएको छ भन्दैमा दुवैलाई समान-अर्थी वा पर्यायवाची ठान्नु तर्कपूर्ण हुँदैन। ऐनको दफा १८ को शीर्षकमा नै “निवृत्तभरण वा उपदान” भनी दुई फरक शब्द उल्लेख गर्दै ठाउँ-ठाउँमा निवृत्तभरण शब्द उल्लेख गर्दा उपदफा (३) मा “उपदानको” रकम फिर्ता गर्ने भनी उल्लेख गर्ने तर निवृत्तभरण शब्द उल्लेख नगर्नुपर्ने अन्यथा कारण देखिँदैन। यसबाट विधायिकाले “निवृत्तभरण” रकम फिर्ता गर्नु नपर्ने गरी छुट दिएको भन्ने देखिन आउने।

पहिले गरेको सेवा र पछिल्लो सेवा दुवैबापत निवृत्तभरण पाउने अवस्था भएमा कुनै एक रोज्न सकिने कुराले ऐनको दफा १८(१) (ख) बमोजिम दुवैतर्फको सेवा अवधि जोडी निवृत्तभरण पाउने कुरालाई सीमित वा सङ्कुचित पारेको छ भनी अर्थ लगाउनु मनासिब हुँदैन। उल्लिखित दुवै प्रावधानहरूको अर्थ र प्रयोजन फरक देखिन्छ र फरक-फरक स्थितिमा प्राप्त हुने सुविधा व्यवस्थित गरेको पाइन्छ। आआफ्नो ठाउँमा स्वतन्त्र वा पृथक महत्त्व राख्ने ऐनका उल्लिखित कुनै प्रावधानको अर्थ लगाउदा अर्को प्रावधान निष्प्रयोजन हुने गरी व्याख्या गर्नु मनासिब नहुने।

निजामती सेवाका अतिरिक्त सार्वजनिक प्रशासनका अन्य क्षेत्रहरूमा समेत सुशासन कायम राख्ने अभिप्रायले परीक्षा, नियुक्ति, विभागीय कारवाही, सरुवा, अवकाशलगायत विविध विषयमा लोक

सेवा आयोगलाई अख्तियारी प्रदान गरिएको छ । यो दायित्व वा जिम्मेवारी लोक सेवा आयोगले सक्षमता र निष्पक्षताका साथ पूरा गर्नुपर्ने हुन्छ । निष्पक्षताको प्रत्याभूतिका लागि आयोगलाई संवैधानिक हैसियत प्रदान गर्नु परेको हो । आयोगलाई स्वतन्त्र निकायको रूपमा स्थापित गराउने अभिप्रायले अन्य संरक्षणात्मक प्रावधानका अतिरिक्त नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२५(७) मा “लोक सेवा आयोगको अध्यक्ष र सदस्य आफ्नो पदमा बहाल रहेसम्म निजहरूलाई मर्का पर्नेगरी पारिश्रमिक र सेवाका अन्य सर्तहरू बदलिने छैनन्” भन्ने व्यवस्थासमेत गरिएको पाइने ।

संवैधानिक निकायका पदाधिकारीलाई कानूनद्वारा प्राप्त सुविधा सरकारको (कार्यकारी अङ्गको) कुनै तह, निकाय वा पदाधिकारीको स्वेच्छाचारी निर्णयबाट कटौती वा सीमित हुन सक्ैन । सेवाका कुनै सर्त वा सुविधा सम्बन्धमा नयाँ व्यवस्था गर्नु पर्दा ऐनमा नै संशोधन वा थप गरिनु आवश्यक हुन्छ । रिट निवेदकहरूले संवैधानिक पदाधिकारीको पदमा नियुक्त भएपछि पहिले गरेको सेवाबापत कानूनबमोजिम पाउँदै आएको निवृत्तभरण भुक्तानी लिन नपाउने भन्ने कानूनमा कुनै प्रस्ट र किटानी व्यवस्था रहेको पाइएन । कानूनले प्रस्टरूपमा निषेध नगरेको अवस्थामा तानतुन गरी अर्थ लगाएर कुनै कारण वा औचित्यसम्बन्धी तर्कका आधारमा संवैधानिक पदाधिकारीले कानूनबमोजिम प्राप्त गरेको सुविधा कटौती गर्नु उचित हुने ।

वस्तुतः मानिस सबै समान छन् र कानूनको दृष्टिमा सबैप्रति समानतामा आधारित व्यवहार गरिनु पर्दछ । यस कुरामा कुनै विवाद गर्न र विस्तृत तर्कवितर्क गर्न आवश्यक छैन । तर यसको तात्पर्य सबै अवस्थामा सबै मानिसउपर हरेक कुरामा सम्पूर्णरूपमा समान व्यवहार गरिनु पर्दछ भनियो भने युक्तसङ्गत नहुने ।

परिचरका सम्बन्धमा अपनाइएको मापदण्ड नै संवैधानिक पदाधिकारीका सम्बन्धमा पनि अपनाउनु पर्दछ भनी लिइएको विपक्षीहरूको जिकिर

स्वयम्मा अवस्तुवादी, अतार्किक र पूर्वाग्रही देखिन्छ । जिम्मेवारी, दायित्व, सेवाका सर्त, सुविधा, पदीय कार्य सम्पादनका लागि चाहिने योग्यता, क्षमता आदि हरेक दृष्टिबाट हेर्दा संवैधानिक पदाधिकारीको पद र परिचरको पदका बीच अन्तर भिन्नता छ । सेवाका सर्त र सुविधा निर्धारण गर्ने कानूनहरू फरकफरक छन् । अर्कोतर्फ गस्ती परिचर रामबहादुर महतको सन्दर्भ न्यायिक निरूपणको विषय बनेकोसमेत देखिँदैन । यस प्रकारका दृष्टान्त अगाडि सारेर संवैधानिक पदाधिकारीलाई कानूनद्वारा प्रदत्त सुविधा कटौती गर्न खोज्नुलाई सरकारको स्वेच्छाचारी प्रवृत्ति र पूर्वाग्रही व्यवहार भन्नु पर्दछ । यस्तो प्रवृत्ति र व्यवहारलाई उचित ठान्न नसकिने ।

एउटै आयोगका उही सेवाको सर्त र सुविधा लागू हुने । पदाधिकारीका बीच फरक मापदण्ड अपनाउने र दृष्टान्त गस्ती परिचरको प्रस्तुत गर्ने विपक्षीहरूको दृष्टिकोण समानतामा आधारित मूल्य मान्यताअनुकूल देखिँदैन । समानहरूका बीच असमान व्यवहार हुन हुँदैन । प्रस्तुत विवाद कुनै सकारात्मक विभेद (Positive Discrimination) को विषय पनि नदेखिने ।

जुनसुकै कुरामा पनि निजामती सेवाका सरकारका कर्मचारीहरूका सम्बन्धमा अपनाएको मापदण्ड लागू गराउन खोज्ने प्रवृत्ति दोषपूर्ण देखिन्छ । राज्यको विशेष प्रकारको सेवाका लागि विशेष प्रकारका सेवाका सर्त र सुविधा आवश्यक पर्ने भएकाले नै संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूका सम्बन्धमा छुट्टै ऐनको व्यवस्था गरिएका हुन् भन्नेतर्फ सरकारका सम्बद्ध निकायहरूले पर्याप्त हेक्का राख्नु वाञ्छनीय हुने ।

अतः माथि विवेचित आधार र कारणबाट कानूनबमोजिम प्राप्त सुविधा सरकारको स्वेच्छाचारी निर्णयका आधारमा कटौती गर्न नमिल्ने भएकाले सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (मा. मन्त्रीस्तर) को मिति २०६१।७।१८ को निर्णय, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको मिति २०७१।७।२१ को

निर्देशन, नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७२।१०।८ को निर्णयलगायत संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूको निवृत्तभरण, सेवाका सर्त र सुविधा तथा सेवा अवधि गणना गर्ने सम्बन्धमा भए गरिएका विवादित पत्राचार र काम-कारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर हुन्छ। अब रिट निवेदकहरूले “सरकारी सेवामा काम गरेको अवधि” र संवैधानिक पदाधिकारीको पदमा काम गरेको अवधि जोडी कानूनबमोजिम पाउने निवृत्तभरण र अन्य सुविधा प्रदान गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेशको आदेशसमेत जारी हुने।

राज्यको उच्च पदमा आसिन पदाधिकारीहरूमा उच्चस्तरकै नैतिकता र चारित्रिक गुण अपेक्षित रहन्छ। यस प्रकारको गुण महत्त्वपूर्ण सार्वजनिक जवाफदेहिताको पदमा रहेका व्यक्तिहरूमा छ भन्ने कुरा व्यवहारमा पनि देखिनु पर्दछ। कुनै पदाधिकारीले दोहोरो सुविधा लिएको देखिने अवस्था कायम रहिरह्यो भने परिणामतः त्यस्ता व्यक्ति सम्बद्ध संस्थाप्रतिको जनताको आस्था, विश्वास र भरोसा कमजोर बन्न पुग्दछ। संस्थाप्रतिको आस्था र विश्वासमा हुने क्षयीकरण कसैको पनि हितमा नहुने।

राज्य कोषबाट तलब, भत्ता, सुविधा पाउने कुनै पनि पदाधिकारीलाई त्यही राज्यकोषबाट निवृत्तभरण प्रदान गर्नु उचित होइन। अर्कोतर्फ संवैधानिक निकायका पदाधिकारीहरूका लागी पदीय जिम्मेवारीअनुरूप सुहाउँदो र आकर्षक सुविधा प्रदान गरिनु आवश्यक देखिन्छ। जीवनको लामो उर्वर समय सार्वजनिक सेवामा समर्पित गरेर सेवा निवृत्त भएका व्यक्तिहरूले आर्जन गरेको निवृत्तभरण सुविधाबाहेक गर्दा संवैधानिक पदाधिकारीले प्राप्त गर्ने सुविधा कति बाँकी रहन्छ भन्ने कुराको मूल्याङ्कन र पुनरावलोकन हुन पनि वाञ्छनीय देखिने। यी र यस्ता अन्य सम्बद्ध सबै पक्षमा विचार गरी दोहोरो सुविधा लिन नपाउने तथा संवैधानिक पदाधिकारीको पदीय जिम्मेवारी र मर्यादा अनुकूल सुविधा प्राप्त हुने गरी ऐनमा नै प्रस्ट र किटानी

व्यवस्था हुन आवश्यक देखिएकाले तदनुसारको व्यवस्था गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउनु भनी विपक्षीमध्येका प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेतका नाउँमा निर्देशनात्मक आदेश जारी हुने।

इजलास अधिकृत: जगतबहादुर पौडेल
कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा / देवीमाया खतिवडा
इति संवत् २०७३ साल पुस १९ गते रोज ३ शुभम्।

२

मा.न्या.श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ र मा.न्या.श्री सपना प्रधान मल्ल, ०६८-CI-०३५७, दूषित बदर हक कायम, ग्यासुद्धिन मियां वि. मलजोम अतुल वरकतिया जामे मस्जिदसमेत

पुनरावेदक वादीको हकमा १ नं. नापी गोश्वारा वीरगञ्ज पर्साबाट भएको निर्णयको रीतपूर्वक म्याद तामेल भएको मिति २०६४।४।२९ बाट नै ३५ दिने म्याद कायम हुने देखिन्छ। उक्त म्यादबाट ऐन, कानूनका म्यादभित्र यी पुनरावेदकको फिराद नपरी मिति २०६५।५।५ मा आएर मात्र चितवन जिल्ला अदालतमा फिराद परेको पाइयो। यस्तो स्थितिमा कानूनले तोकेको समय सीमाभित्र रही यी पुनरावेदकले सम्बन्धित निकायमा न्यायिक उपचार माग गरेको देखिँदैन। अदालतमा आउने विवादहरूमा हदम्याद, हकदैया र क्षेत्राधिकारको विषयलाई नजरअन्दाज गर्न सक्ँदैन। हदम्यादले नै कुनै पनि विवादलाई जुनसुकै समयमा अदालत, आउनबाट रोकी न्यायलाई निश्चितता प्रदान गर्दछ। हदम्यादको विषयलाई मुद्दाको सुनुवाइमा नजर अन्दाज नगरी सदैव ध्यान दिनुपर्ने।

तसर्थ मिति २०६४।३।२९ मा नापी टोलिबाट भएको निर्णयको जानकारीसहित मिति २०६४।४।२९ मा पुनरावेदकको नाउँमा रितपूर्वकको म्याद तामेल भएको अवस्थामा सोही तामेली म्यादबाट जग्गा नापजाँच ऐन, २०१९ को दफा ६(७) तथा जग्गा पजनी र जग्गा मिच्नेको महलको समेतको हदम्यादभित्र प्रस्तुत फिराद दर्ता भएको देखिन नआएकोले मुद्दाको विषयवस्तुमा प्रवेश गरी दाबी लिइएका विषयमा प्रमाण

मूल्याङ्कन गरी न्याय निरूपण गर्न औचित्यपूर्ण देखिन नआउने हुँदा फिराद खारेज हुने ठहर्छ भनी पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाबाट भएको मिति २०६८।३।२६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: मुकुन्द आचार्य

कम्प्युटर: चन्द्रा तिमिल्सेना

इति संवत् २०७३ साल असोज २ गते रोज १ शुभम् ।

इजलास नं. १६

१

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०६७-WO-०३६६, उत्प्रेषण / परमादेश, जोव बाबु अधिकारी वि. सशस्त्र प्रहरी महानिरीक्षक सनतकुमार बस्नेत, सशस्त्र प्रहरी प्रधान कार्यालय, हलचोकसमेत

विशेष सजाय गम्भीर प्रकृतिको सजाय हो । कर्मचारीलाई गम्भीर सजाय गर्दा गम्भीर प्रकृतिको कसुर गरेको वा सामान्य प्रकृतिको कसुर पटकपटक गरेको र सो गरेकोमा कारवाहीमा परी सचेत गराउँदा गराउँदै पनि अटेर गरी बारम्बार गलत प्रवृत्तिलाई अपनाएका कर्मचारीलाई दिइने सजाय हो । सामान्य गल्ती गरेपछि सोसम्बन्धमा स्पष्टीकरण सोधिँदा क्षमायाचना गरी पुनः गलत प्रवृत्ति नअपनाउने भनी गल्ती महसुस गरेको अवस्थामा पनि विशेष सजायसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थालाई अनुशरण गरी नोकरीबाट हटाउनेजस्तो कठोर सजाय गर्नु कानून र न्यायको रोहमा समेत मिल्ने नदेखिने ।

सुरक्षासँग जोडिएको, हरहमेसा कर्तव्यपथमा रहने र देशको शान्ति सुरक्षाप्रति जिम्मेवार प्रहरी सेवामा लापरवाही र अनुशासनहीनताको अवस्था निश्चितरूपले उचित होइन । तर कर्मचारीले जानी वा नजानी पहिलो पटक सामान्य अनुशासनहीन कार्य गरेकोछ र पहिलो पटकको अनुशासनात्मक कारवाहीमा आफूले पुनः गल्ती नगर्ने भनी प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछ र यस्ता कार्य पटकपटक गरेको पनि देखिँदैन

भने कानूनबमोजिम अनुशासनात्मक कारवाहीलाई अपनाई कसुरको प्रकृति हेरी सामान्य सजायसम्म गर्न सकिन्छ । यही नै सजायको सुधारात्मक सिद्धान्तको व्यवस्था र कानूनको उद्देश्य हो । सजाय दिनु भनेको बदला लिनु होइन । त्यसैले सजायको निर्धारणमा न्यायिक मनको प्रयोग हुनैपर्दछ । यो न्यायिक मनको परिधि कानूनले नै निर्धारित गरिदिएको अवस्थामा सो परिधिबाहिर गरिने निर्णय त्रुटिपूर्ण नै हुने ।

निवेदकले पहिलोपटक अनुशासनहीन कार्य गरेको भन्ने पुष्टि भएको अवस्थामा पनि सशस्त्र प्रहरी नियमावली, २०६० को नियम ८४ (क) बमोजिम सामान्य सजायसम्म गर्न सकिनेमा नियम ८४ (ख) बमोजिम विशेष सजायअन्तर्गत भविष्यमा सरकारी सेवाको निमित्त अयोग्य नठहरिने गरी सेवाबाट हटाउने गरी भएको निर्णय कानूनको उद्देश्य एवम् न्यायका मान्य सिद्धान्त विपरीत देखिने ।

चौबिसै घण्टा स्ट्यान्ड बाई बस्ने भनी संगठन प्रमुखबाट आदेश भएकोमा सो आदेशको बर्खिलाप गरेको भन्ने निर्णयसमेत देखिए पनि पहिलो पटक यी निवेदकले आफू कार्यरत कार्यालयबाट साथीसँग बाहिर गएको र साथीहरूले मादक पदार्थ सेवन गरे पनि यी निवेदकले सेवन नगरेको भन्ने देखिएको र राति ब्यारेकमा नै आएको भन्ने देखिँदा समान कसुरमा आरोपित लक्ष्मण लामासमेतको लेखिएबमोजिम सेवा पूर्ववत् कायम हुने देखिएकोमा मादक पदार्थ सेवन गरेको पुष्टि नभएका यी निवेदकको सेवा कायम हुन नसक्ने कानूनी आधार नदेखिने ।

तसर्थ निवेदकले उर्दीको पोसाकमा मादक पदार्थ सेवन गरेको र सचेत गराउँदा पनि आचरणसम्बन्धी नियम बारम्बार उल्लङ्घन गरेको भन्ने स्थिति नरहेको र गल्ती सुधार्न प्रतिबद्धसमेत रहेको स्थितिमा निवेदकलाई सशस्त्र प्रहरी नियमावली, २०६० को नियम ८४(ख) १ बमोजिम भविष्यमा सरकारी नोकरीको निमित्त सामान्यतः अयोग्य नठहरिने गरी नोकरीबाट हटाएको निर्णय कानूनसङ्गत देखिन नआएकोले विपक्षी सशस्त्र प्रहरी

बल प्रधान कार्यालयको प्रहरी नायब महानिरीक्षकको मिति २०६७।१।२९ निर्णय र त्यस निर्णयलाई सदर गरेको ऐ. कार्यालयको प्रहरी महानिरीक्षकको मिति २०६७।५।२९ को निर्णयसमेत उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरिदिएको छ । अब रिट निवेदक जोबबाबु अधिकारीलाई पूर्ववत् सेवा बहाल गरी नोकरीबाट हटाइएको मितिदेखि निजले कानूनबमोजिम पाउने तलब भत्ता प्रदान गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने ।

इजलास अधिकृत : हर्कबहादुर क्षेत्री

इति संवत् २०७३ साल असोज ९ गते रोज १ शुभम् ।

२

मा.न्या.श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा र मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा, ०७२-RC-००८४, कर्तव्य ज्यान, नेपाल सरकार वि. मनिषा तामाङ

बच्चाको फोक्सो पानीमा राख्दा तैरिएको भन्ने शव परीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको पाइँदा मृतक बच्चा जिउँदै जन्मिएको तथ्य पुष्टि भएको छ । यस्तो अवस्थामा मरेकै बच्चा जन्मिएको भनी प्रतिवादीले अदालतमा गरेको बयान विश्वासयोग्य देखिन नआई निजको अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्षको बयान, शव परीक्षण प्रतिवेदन, घटनास्थल लास जाँच प्रकृति मुचुल्का एवम् वस्तुस्थिति मुचुल्कासमेतका व्यक्तिहरूले अदालतमा गरेको बकपत्रसमेतबाट समर्थित हुन आएकोले मिसिल संलग्न उपर्युक्त तथ्य प्रमाणबाट यी प्रतिवादी मनिषा तामाङ आफैँले जन्माएको जिउँदो बच्चालाई कर्तव्य गरी मारी फाली मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १ र १३(३) नं. बमोजिमको कसुर गरेको देखिन आएकोले निजलाई सोही महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत, राजविराजको फैसला मिलेकै देखिने ।

प्रतिवादीको पति घरमा नरहेको अवस्थामा एकली महिलालाई जाने तामाङले फकाई फुलाई गरी अवैध सम्बन्ध राखी गर्भवती बनाएको देखिन्छ । वारदातमा हुनुको पछाडि पूर्वयोजना तथा

पूर्व रिसइवी जस्ता आपराधिक मनसायको विद्यमानता नभई घरायसी एवम् सामाजिक वातावरण र अवैध सम्बन्ध मूल कारक तत्वको रूपमा रहेको देखिन्छ । कसुरको प्रकृति, वारदात हुँदाको अवस्था, परिस्थिति आदि कुराको आधारमा कसुरदारलाई सजाय निर्धारण गरी कसुर र सजायबीचमा तादाम्यता कायम हुनु र गरिनुपर्दछ । वारदातको प्रकृति र प्रतिवादीको उमेरसमेतलाई मध्यनजर राख्दा प्रतिवादीलाई सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गर्दा चर्को पर्ने देखिएकाले मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको महलको १८८ नम्बरबमोजिम प्रतिवादीलाई ५ वर्ष मात्र कैदको सजाय हुन राय व्यक्त गरेको पुनरावेदन अदालत, राजविराजको रायसमेत मनासिब नै देखिन आउने ।

अतः माथि विवेचित तथ्य, आधार, कारण र प्रमाणबाट प्रतिवादी मनिषा तामाङलाई जिउँदो बच्चा जन्माई फालेर मृत्यु भएको कसुरमा मुलुकी ऐन, ज्यानसम्बन्धीको महलको १३(३) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्याई अ.बं. १८८ नं. बमोजिम तजविजी कैद वर्ष ५(पाँच) गर्ने गरी राय ठहर व्यक्त भई आएको पुनरावेदन अदालत, राजविराजको मिति २०६८।६।२ को रायसहितको फैसला मिलेकै देखिँदा साधक सदर हुने ।

इजलास अधिकृत: कोशलेश्वर ज्ञवाली

कम्प्युटर: मन्जिता ढुंगाना

इति संवत् २०७३ साल मङ्सिर ९ गते रोज ५ शुभम् ।

इजलास नं. १७

१

मा.न्या.डा. आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०७२-RB-०३३१, मूल्य अभिवृद्ध कर (आ.व. २०६६ चैत), ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. कुसुम आयल इन्डस्ट्रिज प्रा. लि.

मिति २०६५।२।५ र २०६७।१।२०

मा प्रकाशित सूचनाको भावना र मनसाय समान देखिन्छ । दुवै सूचनाले स्वदेशी उद्योगले आफ्नो उत्पादन बिक्री गर्दा उठाएको मूल्य अभिवृद्धि करमा ५०% करदातालाई फिर्ता दिने व्यवस्था गरेको देखिन्छ । दोस्रो सूचनामा थपिएको “तोरीको तेल” भन्ने बोलीबाहेक दुवै सूचनामा अन्य बोली एउटै देखिन्छ । दोस्रो सूचनामा “तोरीको तेल” भन्ने वाक्यांश थपिएबाट स्वदेशी तोरीको तेल उद्योगले समेत आफ्नो उत्पादन बिक्री गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता पाउने रहेछ भन्ने बुझ्नु पर्ने हुन आयो । उत्पादन भन्ने शब्दभित्र सहायक उत्पादन (By product) पनि पर्दछ । प्रत्यर्थी उद्योगबाट वनस्पति घ्यू र खाने तेल उत्पादन गर्ने क्रममा फेड्री एसिड र एसिड आयल स्वतः उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ । सो उत्पादनको क्रममा छुट्टै लगानी र प्रविधि चाहिने भन्ने कर निर्धारण आदेशमा उल्लेख भएको देखिँदैन । तसर्थ स्वदेशमा उत्पादित वनस्पति घ्यू र अन्य प्रशोधित खाने तेल उद्योगले आफ्नो उत्पादन बिक्री गर्दा उठाएको मूल्य अभिवृद्धि करमा ५०% मूल्य अभिवृद्धि कर करदातालाई फिर्ता दिने भन्ने उल्लिखित सूचनाको अभिप्राय रहेको देखिएकोले By Product को रूपमा सोही कम्पनीबाट उत्पादित वस्तुको बिक्रीबाट उठेको मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता दिन नमिल्ने भनी अर्थ गर्न मिल्ने नदेखिने ।

अतः तेल उत्पादन गर्ने उद्योगबाट By Product को रूपमा उत्पादित वस्तु बिक्री गरी प्राप्त भएको मूल्य अभिवृद्धि कर रकमको ५०% रकम फिर्ता नदिने गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुरले गरेको मिति २०६७।२।२७ को निर्णयलाई सदर गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६७।५।६ को निर्णय मिलेको नदेखिँदा उल्टी हुने ठहर्छ भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौँबाट मिति २०६९।२।९ मा भएको फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालयको जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: आनन्दराज पन्त

इति संवत् २०७३ साल पुस ११ गते रोज २ शुभम् ।

यसै लगाउका निम्न मुद्दाहरूमा पनि यसै अनुसार फैसला भएका छन्:

- ०७२-RB-०३२९, मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व. २०६७ जेठ), ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. कुसुम आयल इन्डस्ट्रिज प्रा.लि.
- ०७२-RB-०३३०, मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व. २०६७ वैशाख), ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. कुसुम आयल इन्डस्ट्रिज प्रा.लि.
- ०७२-RB-०३३२, मूल्य अभिवृद्धि कर (आ.व. २०६७ असार), ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर वि. कुसुम आयल इन्डस्ट्रिज प्रा.लि.

२

मा.न्या.डा आनन्दमोहन भट्टराई र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह रावत, ०७२-CI-०१४७, विनिमेष अधिकारपत्रको रकम भुक्तानी, ज्ञानेन्द्रप्रसाद ढुङ्गाना वि. रामचन्द्र संघाई

प्रत्यर्थी वादीले यस अदालतमा दिएको लिखित प्रतिवादको प्रकरण नं. १(झ) मा प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन अदालत, पाटनको मिति २०६८।८।१४ मा भएको फैसलालाई अक्षरशः परिपालना गरी विवादित चेकको भुक्तानी विपक्षीबाट मैले पाइसकेको छु । फलतः पुनरावेदन अदालतबाट भएको फैसला अन्तिम भएको र मुद्दाको विषयवस्तु टुङ्गिएर फैसला कार्यान्वयन भइसकेको छ भनी जिकिर लिएको सन्दर्भमा पुनरावेदन अदालतबाट वादीले चेकको रकम र सोको ब्याजसमेत भरिपाउने भनी भएको फैसला कार्यान्वयनसमेत भइसकेको देखिँदा प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

इजलास अधिकृत: आनन्दराज पन्त

कम्प्युटर: प्रेमबहादुर थापा

इति संवत् २०७३ साल पुस ११ गते रोज २ शुभम् ।

इजलास नं. १८

मा.न्या.श्री अनिलकुमार सिन्हा र मा.न्या.श्री प्रकाशमान सिंह राउत, ०६९-WO-१३८५, उत्प्रेषण, सकुन्तला अग्रवाल वि. आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ बबरमहल काठमाडौंसमेत

राजश्व न्यायाधिकरणको फैसला प्राप्त भएको ३५ दिनभित्र साबिक कर निर्धारण आदेशमा आयकर ऐन, २०३१ को दफा ५८क बमोजिम हेरफेर गरिसक्नु पर्नेमा कर अधिकृतले आफ्नो सो कर्तव्य पूरा नगरी करदाताले आफूले दाखिल गरेको बढी कर फिर्ता माग दाबी गरेको प्रतिक्रिया स्वरूप करिब ७ वर्षपछि साबिक आयकर ऐन, २०३१ र विवादित आर्थिक वर्षपश्चात् मिति २०५८।१२।१९ देखि लागू भएको आयकर ऐन, २०५८ दुवैको प्रयोग गरी आफैँले साबिकमा कायम गरेको खुद आयभन्दा बढी रकम माग गरेकोबाट न्यायिक प्रकृतिको निर्णय गर्ने कर अधिकृत आफैँ उपर्युक्त कुन ऐन, लागू हुन्छ भन्ने विषयमा अन्यायलमा रहेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३५ बमोजिम अदालतसरहको अधिकारप्राप्त कर अधिकृतले प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ५(१) (ख) बमोजिम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४३ (४) को व्यवस्था स्वयम् न्यायिक जानकारीमा लिई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने न्यायिक अपेक्षा (Legitimate expectation) को विषय हुने।

आयकर ऐन, २०५८ मिति २०५८।१२।१९ देखि लागू भई आयकर ऐन, २०३१ खारेज गरिए तापनि आयकर ऐन, २०५८ दफा १४३(४) मा सो ऐन, लागू हुनुभन्दा अघिको आय वर्षको आयकर निर्धारण र असुलउपर गर्नेसम्बन्धी व्यवस्थाहरूका सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०३१ कै व्यवस्था लागू हुने भन्ने स्पष्ट कानूनी व्यवस्था भएको अवस्थामा आ.व. २०५६।५७ को आयकर निर्धारण गर्ने विषयमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम निर्णय वा कुनै दायित्व

सिर्जना गर्न मिल्ने देखिँदैन। यसरी देखादेखीरूपमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १४३(४) लाई बेवास्ता गरी आयकर ऐन, २०३१ अन्तर्गत खुद आय कायम गरी कर, शुल्क र जरिवाना लगाएपछि पुनः आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम थप शुल्क तथा ब्याज माग गर्नुलाई कानूनसम्मतको निर्णय आदेश भन्न सकिने स्थिति छैन। आयकर ऐन, २०३१ को दफा ३३(४) बमोजिम सफाइको मौका दिँदा पनि आयकर ऐन, २०५८ आकर्षित हुन्छ भनी खुलाइएको छैन। यस ऐनअन्तर्गत के कति रकमको थप दायित्व हुने हो भनी पनि सोधिएको छैन। बढी तिरेको कर फिर्ता पाउँ भनी माग गरेकै कारण दुईवटा कानून लगाई अन्यायलको अवस्था सिर्जना गर्नुलाई कानूनले दिएको अदालतसरहको अधिकारको न्यायोचित प्रयोग गरेको कदापी मान्न सकिँदैन। यस्तो अधिकारक्षेत्र नाघी कार्य गर्ने छुट कर अधिकृतलाई कानूनले दिएको छैन। एकातिर कर अधिकृतले राज्यको लागि न्यायोचित तवरबाट राजश्व संकलन गर्ने जिम्मेवारी पाएको र अर्कोतर्फ अदालतसरहको अधिकार प्रयोग गर्नुपर्ने भएबाट संविधान र कानूनको दायराभित्र रही जिम्मेवारीपूर्वक तथा संयमितरूपमा राजश्वसम्बन्धी विषयमा निर्णय गर्नु कर अधिकृतको कर्तव्य हो। अदालत र राजश्व न्यायाधिकरणबाट भएका अन्तिम फैसलाहरूलाई यथावत् पालना गर्नु पनि यसै कर्तव्यभित्रको कुरा हो। एकपटक अन्तिम भई बसेको राजश्व न्यायाधिकरणको फैसलाको कार्यान्वयन गर्दा नयाँ विवाद र थप दायित्व सिर्जना गर्नु स्पष्टरूपमै कानूनको गलत प्रयोग हो। कानूनको त्रुटिपूर्ण प्रयोगको आधारमा गरिएका काम कारवाही तथा निर्णयले कानूनी मान्यता पाउन नसक्ने।

अतः माथि उल्लिखित आधार र कारणसमेतबाट आन्तरिक राजश्व कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं. ३ बाट मिति २०७०।१।१७ र मिति २०७०।१।३१ मा रिट निवेदकको हकमा गरिएका टिप्पणी, संशोधित कर निर्धारण आदेशलगायतका कामकारवाही र निर्णयहरू उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर

हुने ठहर्छ। अब आ.व. २०५६।५७ को आयकर निर्धारण गर्ने विषयमा राजश्व न्यायाधिकरणको फैसलाको ठहर खण्डमा उल्लेख भएअनुसार आयकर ऐन, २०३१ को दफा ५८क बमोजिम मिति २०५९।३।३१ को कर निर्धारण आदेशमा आवश्यक हेरफेर गरी निवेदकले दाखिल गरेको कर रकम बढी देखिन आएमा यो आदेश प्राप्त गरेको ६० दिनभित्र फिर्ता दिनु भनी विपक्षीहरूका नाममा परमादेशको आदेश जारी हुने।
इजलास अधिकृत: यज्ञप्रसाद आचार्य
कम्प्युटर: उत्तरमान राई
इति संवत् २०७३ साल भदौ १२ गते रोज १ शुभम्।

एकल इजलास

मा.न्या.श्री चोलेन्द्र शमशेर ज.ब.रा., ०७३-WO-०३१३, उत्प्रेषण, रामचन्द्र पण्डित वि. सामान्य प्रशासन मन्त्रालयसमेत

निजामती कर्मचारी सेवा सर्तलाई व्यवस्थित गर्ने कानून निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा १८(३) मा उल्लिखित सरुवासम्बन्धी कानूनी व्यवस्था हेर्दा निजामती सेवाका राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी र सोभन्दा तलका अन्य राजपत्र अनङ्कित कर्मचारीहरूको सरुवा गर्दा सरुवा भएको भौगोलिक क्षेत्रमा न्यूनतम सेवा गर्नेगरी अवधि तोकी सरुवा गर्नुपर्ने भन्ने कानूनी व्यवस्था उल्लेख गरेको पाइन्छ। त्यसरी न्यूनतम सेवा अवधि किटान गरी सरुवा गर्दा न्यूनतम २ वर्ष सेवा गर्नुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। सो कानूनी व्यवस्था हेर्दा त्यस्तो निजामती कर्मचारीलाई अख्तियारवालाले न्यूनतम सेवा अवधि तोकी सरुवा गर्नसक्ने नै देखियो। न्यूनतम सेवा अवधि तोकी सरुवा गर्नुपर्ने भन्ने कानूनी व्यवस्थाले निजामती कर्मचारी प्रशासनमा सरुवा प्रणालीलाई अनुमानयोग्य बनाई सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्ने कुरामा दुईमत हुन सक्ने साथै सो व्यवस्थाले

निजामती कर्मचारीहरूलाई आन्तरिक व्यवस्थापनमा सहजता प्रदान गर्ने नै देखिने।

निवेदकले न्यूनतम सेवा अवधि भुक्तान नभई सरुवा गर्ने कार्य भएकोले आफूलाई मर्का पर्न गएको भनी लिएको माग दाबीका सम्बन्धमा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा १८(३) मा उल्लिखित कानूनी व्यवस्थातर्फ विचार गर्दा कुनै पनि कर्मचारीलाई सरुवा गर्दा सरुवा भई कार्यरत रहेको भौगोलिक क्षेत्रमा न्यूनतम समय सेवा गर्ने गरी सेवा अवधि तोक्ने भन्ने स्पष्ट उल्लेख भएको अवस्थामा सो कानूनी व्यवस्था सरुवा भएको कार्यालयमा न्यूनतम सेवा अवधि काम गर्ने गरी तोकिएको हो भन्ने अर्थ लगाई विधायिकी मनसायको गलत अर्थ लगाउन मिल्ने हुँदैन। प्रस्तुत विवादका सम्बन्धमा निवेदकलाई धनुषा जिल्लाको जनकपुर यातायात कार्यालयबाट सोही धनुषा जिल्लाको मालपोत कार्यालयमा सरुवा गरिएको अवस्था हुँदा उक्त सरुवामा भौगोलिक क्षेत्र फरक नपरी केवल कार्यालयसम्म फरक परेको अवस्था देखियो। तसर्थ एउटै भौगोलिक क्षेत्रभित्रको कार्यालयमा रहेको समान प्रकृतिको पदमा अख्तियारप्राप्त निकाय सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले सरुवा गरेको देखिँदा भौगोलिक क्षेत्रको लागि कानूनले तोकेको सेवा अवधि पूरा नभई मनोमानी सरुवा गरेको भनी मान्न सकिने अवस्था नहुँदा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको मिति २०७३।५।३१ को निर्णयबाट निवेदकलाई जनकपुर यातायात व्यवस्थाअन्तर्गत मालपोत कार्यालयबाट धनुषामा सरुवा गर्ने गरेको कार्य कानूनसम्मत देखिँदा निवेदकको निवेदनबमोजिम आदेश जारी गर्नुपर्नेसम्मको अवस्था विद्यमान नदेखिँदा प्रत्यर्थीहरूबाट लिखित जवाफ मगाइरहनु परेन। प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने।
इजलास अधिकृत: तेजबहादुर खड्का
कम्प्युटर: मन्दिरा रानाभाट
इति संवत् २०७३ साल कात्तिक ७ गते रोज १ शुभम्।